ANKARA ÜNİVERSİTESİ DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ YAYINLARI NO: 242

LINGUA LÂTINA

LATİNCE DERS KİTABI

I

Yazanlar

Ord. Prof. Dr. Georg ROHDE Prof. Dr. Samim SİNANOĞLU

7. BASKI

ÖNSÖZ

Bu kitap üç öğretim yılında tamamlanacak olan bir Lâtin dili kursunun birinci kısmını teşkil eder. Lise klâsik kolu için hazırlanmış olan "Lingua Latina", aynı zamanda üniversite Lâtin dili kurslarında kullanılabilir. Bundan başka bu dili kendi başlarına öğrenmek istiyenlerin de istifade edeceği şekilde tertip edilmiştir.

Kitapta ele alınan gramer konuları şunlardır: beş isim çekimi (isimler ve sıfatlar), üçüncü fiil çekimi, en mühim zamir ve sayılar. Sintaks bahsinde en çok kullanılan tâli cümlelerle a. c. i. ve participium kurmalarının izahına yer verilmiştir. İkinci kitapta, asıl metinlerin okunmasına başlanmak üzere, morfoloji kısmı tamamlanacak, sintaks bilgileri genişletilecektir. Üçüncü kitapta Lâtin edebiyatından izahlı seçme parçalar yer alacaktır.

Üçüncü fiil çekimi ile öğretime başlamak, sintaksa derhal girişmekle Röttger'in hemen hemen yirmi yıldan beri başarı ile denenen metoduna bağlı kaldık. Bir kısım misalleri Röttger'in Lingua Latina adlı kitabından aldık, birkaç parçanın tesbitinde ve Exercitium kısmının teşkilinde de gene aynı yazarın Exercitium Latinum'undan faydalandık.

Böyle olmakla beraber kitabımız, bir bütün olarak, yenidir. Konuların taksimi ve izahında Türk öğrencilerinin ihtiyaçları göz önünde tutulmuştur. Kitap ilkin 1945-46, ikinci defa, bazı değişikliklerle, 1946-47 öğretim yıllarında sayfa sayfa teksir edilerek Ankara Atatürk ve Kız Liseleri klâsik kollarında denenmiştir. Bu yıllarda edindiğimiz tecrübeye dayanarak kitabı tekrar ele aldık ve birçok yerleri hayli kısaltarak, yeniden işledik.

Adı geçen iki lisenin klâsik kol öğretmenleri ile, zaman zaman ikazda bulunan ve Lâtin dili ile klâsik dünyaya karşı duydukları gerçek, sıcak ilgi ve gösterdikleri gayretle bize cesaret ve güven veren kız ve erkek öğrencilere burada teşekkür etmek doğru olur. Ancak okul için yazılmış da olsa, bu kitap hem onlar hem bizler için güzel, verimli, sevinç ve ümitle canlanan günlerin hâtırası olarak kalsın!

DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ BASIMEVİ, ANKARA-1985

Lûgat kısmının tertiplenmesinde başlangıçtan beri değerli yardım da bulunan Ankara Kız Lisesi lâtince öğretmenlerinden Bn. Leylâ Özbay'a da bilhassa teşekkür ederiz.

Ankara, Ekim 1947

Georg ROHDE
Samim SİNANOĞLU

İÇİNDEKİLER

Kitap yirmi l e c t i o ' ya (derse) ayrılmıştır. Değişik konuların yer aldığı her lectio'ya birer e x e r c i t i u m (alıştırma), g r a m m a t i c a (gramer) ve v o c a b ú l a (sözlük) kısmı bağlanmıştır. Her lectio'ya giren morfoloji ve sintaks bahisleri aşağıda ayrı ayrı gösterilmiştir.

G i r i ş

Lâtin dili - Yazı ve söyleyiş - Vurgu - Uzun ve kısa heceler - Kelime sınıfları - İsim ve sıfatların özellikleri - İsim çekimleri - Fiillerin özellikleri - Fiil çekimleri.

I.

Nomen : Birinci isim çekimi - -as'la biten özel isimler.
Verbum: Üçüncü fiil çekimi: praesens indikativi.
Sintaks : Belirtili ve belirtisiz isimler - in ve ad ile akkuzativ - Ablativi anlamları - Olumsuz fiil - Soru şekli - Cümlenin esas unsurları - metuo ile akkuzativ.

II.

Nomen : İkinci isim çekimi - -us ve -um'la biten isimler.
Verbum: Üçüncü fiil çekimi: imperfectum indikativi.
Sintaks : esse ile dativ - Sayı sıfatlarının uyması.

III.

Nomen : deus - Şahıs zamirleri.
Verbum: Üçüncü fiil çekimi: futurum imperativi.
Sintaks : Şart cümlesi ve futurum'un kullanılışı.

IV.

Nomen : -us -a -um'la biten sıfatlar - loci ve loca çoğul şekilleri.

Verbum: esse yardımcı fiili: praesens, imperfectum, futurum indikativi; imperativ.
Sintaks : Sıfatın kullanılışı.

V.

Nomen : Birinci ve ikinci isim çekimi cins kuralları - dea ve filia - Soru zamirleri: qui, quae, quod; quis, quid.
Sintaks : peritus ile genitiv.

VI.

Nomen : İkinci isim çekimi: -er'le biten isimler - er'le biten sıfatlar.

VII.

Nomen : —
Verbum: esse yardımcı fiili: perfectum, plusquamperf. ve futurum exactum indikativi.
Sintaks : Multis locis - quod bağlacı - esse ile katışık fiillerin aldığı haller - multos annos (zaman akkuzativi).

VIII.

Nomen : is ea id işaret zamiri.
Verbum: Fiilin temel gövdeleri - -s ile yapılan perfectum gövdesi - perfectum gövdesinden yapılan zamanlar.
Sintaks : praesens gövdesi ile perfectum gövdesi - postquam bağlacı - eo anno (zaman ablativi) - Şehir ve küçük ada adları - Dönüşlü zamirin kullanılışı.

IX.

Nomen : Dördüncü isim çekimi - -us'la biten dişi cinsten isimler - Özellikler.
Verbum: —
Sintaks : —

X.

Nomen : —
Verbum: Üçüncü fiil çekimi: praesens gövdesi konyunktiv şekilleri.

Sintaks : praesens konyunktivinin anlamları - Tâli istek cümlesi - Final cümle - Bu cümlelerde zaman kullanılışı.

XI.

Nomen : —
Verbum: Üçüncü fiil çekimi: perfectum gövdesi konyunktiv şekilleri.
Sintaks : cum narrativum - cum causale - esas ve tâli zamanlar - irreal şart cümlesi.

XII.

Nomen : Beşinci isim çekimi.
Verbum: esse'nin konyunktiv şekilleri.
Sintaks : amici est - esse ile çift dativ.

XIII.

Nomen : —
Verbum: perfectum passivum participium'u - Bundan yapılan şekiller.
Sintaks : perfectum passivum participium'unun sıfat gibi kullanılışı.

XIV.

Nomen : Üçüncü isim çekimi: sessizle biten erkek cinsten gövdeler - Sessizle biten gövdelerin çekimi.
Verbum: —
Sintaks : Ablativus limitationis - Sıfat ve participium'un yükleme bağlı olarak kullanılışı.

XV.

Nomen : İlgi zamiri.
Verbum: —
Sintaks : İlgi zamirinin kullanılışı ve Türkçeye tercümesi.

XVI.

Nomen : —
Verbum: posse ile prodesse fiilleri

Sintaks : Konsekutiv cümle.

XVII.

Nomen : —
Verbum: Üçüncü fiil çekimi: praesens gövdesinden yapılan passiv şekiller.
Sintaks : —

XVIII.

Nomen : Üçüncü isim çekimi: sessizle biten dişi cinsten gövdeler; istisnalar.
Verbum: —
Sintaks : A. c. i. kurması - Nesne ve özne olarak kullanılışı - Zaman münasebeti.

XIX.

Nomen : Zarfların yapılışı: birinci ve ikinci isim çekimi sıfatlarından.
Verbum: Ses değişimi ile yapılan perfectum gövdesi.
Sintaks: Ablativus qualitatis - Yükleme bağlı olarak kullanılan isimler.

XX.

Nomen : Üçüncü isim çekimi: sessizle biten cinssiz gövdeler.
Verbum: —
Sintaks : —

XXI.

Nomen : —
Verbum: Üçüncü fiil çekimi: -i ile biten gövdeler.
Sintaks : Ablativus modi.

XXII.

Nomen : Üçüncü isim çekimi: gövdeleri -i ile biten isimler (-e, -al, -ar'la biten isimler - -is veya -es'le biten parisillablar - vis - -is'le biten şehir ve nehir adları - cins kuralı ve istisnalar - Tekil genitiv bitiminden önce iki veya üç sessiz bulunan isimler - Cins kuralı ve istisnalar).

Verbum: praesens gövdesi ile perfectum gövdesi bir olan fiiller.
Sintaks : —

XXIII.

Nomen : hic haec hoc ve ille illa illud işaret zamirleri - unus, duo, tres.
Verbum: Reduplicatio (tekrar) ile yapılan perfectum gövdesi.
Sintaks : accidit, ut...

XXIV.

Nomen : Üçüncü isim çekimi sıfatları: üç ve iki şekilli sıfatlar - -er ve -is'le biten ay adları - Zarf yapılışı: üçüncü isim çekimine giren üç ve iki şekilli sıfatlardan - Asıl sayılar ve sıra sayıları - Sayıların özellikleri.
Verbum: —
Sintaks : —

XXV.

Nomen : —
Verbum: —
Sintaks : Perfectum passivum participium'unun kullanılış ve anlamları: Participium coniunctum - Ablativus absolutus.

XXVI.

Nomen : Üçüncü isim çekimine giren tek şekilli sıfatlar - Sessiz çekimine giren sıfatlar - Karışık çekim - Tek şekilli sıfatlardan zarf yapılışı.
Verbum: —
Sintaks : —

XXVII.

Nomen : idem eadem idem ve ipse ipsa ipsum işaret zamirleri.
Verbum: v veya u ile biten perfectum gövdeleri.
Sintaks : İndirekt soru cümleleri.

XXVIII.

Nomen : —

Verbum: Praesens participium'u.

Sintaks : Participium'un kullanılışı (devam) : participium'un diğer anlamları - Ablativus absolutus kurmasında kullanılabilen isim ve sıfatlar.

	Sayfa
Lectio	1
Exercitium	17
Grammatica	29
Vocabula	77
Türkçe - Lâtince Sözlük	111
Index vocabulorum	118

LECTIO

I.

A) 1. Graecia est terra; Graecia et Italia sunt terrae. 2. Historia est magistra vitae. 3. Musae deae poetarum sunt. 4. Puella epistulam amicae legit; deinde amicae epistulam scribit. Quid scribit amicae? 5. In scholam vadimus; in schola linguam Latinam discimus. 6. Hodie in silva cum amicis ludimus. 7. Diligisne linguam Latinam? — Diligo. 8. Metuitisne magistram, puellae? — Non metuimus, diligimus magistram. 9. Aqua insulam undique cingit. 10. Diana septem filias Niobae sagittis occidit.

B) Persae in Graeciam invadunt. Incolae Graeciae patriam diligunt. Leonidas copias ad Thermopylas ducit et Persis resistit. Sed Ephialtes Persis viam ostendit. Itaque Persae copias Leonidae cingunt et occidunt. Deinde in Atticam invadunt. Incolae Athenarum ex patria in insulas cedunt; metuunt enim iniurias Persarum. Persae Athenas diruunt. Sed paulo post Themistocles Persas vincit.

II.

A) 1. Deus mundum regit. 2. Philosophia est animi medicina. 3. Aesculapius deus medicorum erat. 4. Priamo quinquaginta filii erant. 5. Aliter cum amico, aliter cum tyranno vivimus. 6. Nautae ventos metuebant et a deis auxilium petebant. 7. Romani bella et militiam, Graeci litteras diligebant. 8. Fluvius silvaeque oppidum undique cingunt. 9. Iustitia est fundamentum regnorum. 10. Nunquam periculum sine periculo vincitis. 11. Romani castra vallo fossaque cingebant. 12. Ludebasne in horto, amice? — Non ludebam, amico litteras scribebam.

B) Romani deos et in lucis et in templis colebant. Summus deus Romanorum Iuppiter erat. Iuppiter deus caeli, Neptunus deus aquae, Vulcanus deus flammae erat. Mars bella regebat, Apollo morbos pellebat. Romani etiam fluviorum deos colebant, maxime Tiberinum. Ante templa deorum arae erant. Ibi Romani victimas caedebant et vinum fundebant. Templa et statuas deorum et dearum saepe coronis cingebant.

III.

A) 1. Nunquam, amice, te relinquam, nunquam frustra a me auxilium petes. 2. Ludetisne in horto? — Ludemus, si amicus permittet. 3. Resistite inimicis; nisi resistetis, inimici in patriam invadent, oppida diruent, incolas occident; neque feminis neque liberis parcent. 4. Saguntini a Romanis auxilium contra Poenos petebant: "Poenis in animo est Saguntum diruere; nisi nobis statim auxilium mittetis, Poeni nos occident". 5. Si me diligis, litteras ad me mitte! 6. Nunc vino pellite curas! 7. Ostendite nobis viam! 8. Dic mihi: cur consilia amicorum contemnis?

B) Caesar Octavianus amicis "Cleopatra," inquit "regina Aegyptiorum, nobis inimica est. Itaque bellum cum regina geremus. Antonius socius Cleopatrae est. Defendite Italiam ab audacia Antonii et superbia Cleopatrae! Iam pecuniam a sociis exigunt, iam copias contra nos cogunt; mox in Graeciam transcendent atque inde Italiam petent. Sed di nobiscum sunt. Aegyptii nobis non resistent et copias Antonii facile vincemus. Populo Italiae et sociis otium reddemus. Post victoriam, amici, mecum triumphum agetis; coronis nos cingemus et summo deo Romanorum gratias agemus." Tum amici: "Di te protegent. Duc copias contra inimicos. Nos una tecum imperium contra Antonium et Cleopatram defendemus."

IV.

A) 1. Populus Romanus; lingua Latina; imperium Romanum. 2. Fluvii magni; insulae parvae; oppida clara. 3. Deus est benignus. 4. Fortuna caeca est. 5. Consilium amici bonum erat. 6. Verae amicitiae sempiternae sunt. 7. Romani multos deos colebant. 8. Diligimus oppida antiqua et oras amoenas Ioniae. 9. Beatus eris, si fortuna tua contentus eris. 10. Ubi eras, amice? — In theatro eram. 11. Eratisne in silva? — Eramus 12. Eritis sicut dei, bonum et malum cognoscetis. 13. Dic mihi verum! 14. Pauci vitia sua intellegunt. 15. Natura paucis contenta est. 16. Imperia iusta sunto! 17. Contenti estote!

B) Inter Gallos magna discordia erat. Itaque Haedui a Romanis, Sequani a Germanis auxilium petebant. Ariovistus, validus regulus Suebornm, Sequanis succurrebat. Sed post victoriam non modo ab Haeduis victis magna tributa exigebat, sed etiam Sequanos premebat et terram Sequanorum Suebis dividebat. Itaque Caesar constituit Gallis contra superbos Germanos succurrere. Legatos ad Ariovistum mittit. Legati dicunt: "Cur Haeduos, fidos socios populi Romani, premis? Nisi iniuriis

desistes, Caesar Haeduos ceterosque Gallos ab avaritia et saevitia tua armis defendet et te Gallia expellet." Tum Ariovistus "Auxilium meum" inguit "Gallis gratum erat. Itaque cum copiis meis in Gallia sum. Nunquam me cogetis Gallia excedere. Si vobis in animo est mecum armis contendere, accedite: te, Caesar, copiasque tuas non metuo."

V.

A) 1. Poeta Graecus; bonus agricola. 2. Boni nautae stellarum periti sunt. 3. Agricolae pii dis deabusque rusticis victimas caedunt. 4. Fagus alta; clara Rhodus. 5. In ripa fluvii altae populi erant. 6. Umbra pinorum altarum nobis iucunda est. 7. Pinus Cybelae grata est, Apollo laurum odoram diligit. 8. Ephesus templo Dianae clara erat. 9. Aegyptus Arabiae finitima est. 10. Humus arida non est fecunda. 11. Vulgus est imperitum.

B) 1. Quis nos defendet ab iniuriis adversariorum? 2. Cuis auxilio salvi erimus? 3. Cui gratias agemus? 4. A quo auxilium petemus? 5. Quem Caesar ad Ariovistum mittit? 6. Qui regulus Germanorum Gallos premebat? 7. Quos populos Galliae premebat? 8. Cui populo Galliae Romani erant amici? 9. Cuius populi terram Ariovistus Suebis dividebat? 10. Quae oppida diligimus? 11. Quibus telis Romani adversarios petebant? — Pilo et gladio. 12. Quos deos et quas deas Romani colebant?

VI.

A) 1. Sub vesperum oppidani portas claudebant. 2. Caesar socer Pompeii erat; sed inter socerum et generum magna discordia erat. 3. Nunc pueri estis, aliquando viri eritis. 4. Si vir es, resiste! 5. Inter bonos viros ac deos amicitia est (Seneca). 6. Triumviri veteranis suis apud Cremonam agros dividebant. 7. Agricola agros colit. 8. Iam frumenta in agris matura erant. 9. Dominus fidum ministrum diligit. 10. Cur magistro gratias non agitis? 11. Sude quisque fortunae faber est. 12. Alexandri Magni facta praeclara sunt.

B) 1. Saepe liberi virorum clarorum miseri sunt. 2. Germani a pueris liberam asperamque vitam agebant. 3. Teneras myrtos Venus diligit. 4. Via ducit per loca aspera. 5. Comitia populi libera sunto. 6. Patria nostra pulchra est. 7. Viri boni vita nunquam misera est. 8. Copiis nostris inimici non resistent. 9. Quis libros vestros leget? 10. Legionarius Romanus dextra pilum, sinistra scutum gerebat. 11. Aquila et apud Graecos et apud Romanos summo deo sacra erat.

VII.

A) 1. Amici mihi semper fuistis semperque eritis. 2. Ennius egregius poeta Romanus fuit. 3. Multis locis patriae nostrae olim magna oppida fuerunt. 4. Ubi fuisti? — In theatro fui; nunquam antea in theatro fueram. 5. Magister discipulos reprehendit, quod seduli non fuerunt. 6. Servus poenam metuebat, quod fidus non fuerat. 7. Si in Italia fueritis, poetas Romanos melius comprehendetis.

B) 1. Adeste miseris! 2. Augustus spectaculis et in theatro et in circo libenter adfuit. 3. Invidia inimicorum multis viris bonis obfuit. 4. Vir strenuus nunquam officio deerit. 5. Paestum aliquando oppidum splendidum Italiae fuit; nunc tantum reliquiae murorum et templorum supersunt. 6. Augustus multos annos imperio Romano praefuit. 7. Plurimis oppidis Graecis olim tyranni praefuerant. 8. Romani maesti erant, quod Augustus nimium diu aberat. 9. Inter oppidum Gallorum et castra Romanorum fluvius intererat; castra non longe a fluvio aberant. 10. Interfuistisne ludis amicorum nostrorum?

VIII.

A) 1. Caesar septem libros de bello Gallico scripsit. 2. Caesar post bellum Gallicum veteranos suos non dimisit, sed contra Pompeium duxit. 3. Cur eum verbis tuis laesisti? 4. Augustus Liviam in matrimonium duxit. 5. Livia Augusto nupsit. 6. Contentus ero, si verum dixeris. 7. Caesar imperium Romanum non diu rexit. 8. Cicero consilia mala Catilinae detexerat; itaque gloria eius magna erat.

B) Tarentum pulchrum oppidum Italiae erat. Tertio a. Chr. n. saeculo Tarentini cum adversariis Romanorum se coniunxerant. Itaque Romani iis bellum indixerunt. Tarentini legatos ad Pyrrhum miserunt. Pyrrhus legatis "Iam multa" inquit "bella gessi. Copiae meae multis proeliis interfuerunt. Vobis adero et Romanos agro Tarentino expellam." Pyrrhus, postquam Tarentinis auxilium suum promisit, copias suas ex Epiro in Italiam traduxit. Romani in agrum Tarentinum invaserant, sed postquam Pyrrhus adfuit, recesserunt. Pyrrhus bis cum iis conflixit, sed multos suorum amisit. Itaque legatos Romam misit, sed Romani bello desistere parati non erant. Tandem Pyrrhus copias suas in Epirum reduxit.

IX.

A) 1. Agrippa, amicus Augusti, ter consulatum gessit; in tertio consulatu Pantheum exstruxit. 2. Post interitum exercitus Romani Roma luctus et metus plena erat; iam populus et magistratus adventum exercitus Poenorum metuebant. 3. In aditu portus Alexandriae insula erat; ibi Ptolemaeus Pharum exstruxerat. 4. Castra Romanorum a fluvio mille passus aberant. 5. Legionarii Romani saevos impetus Germanorum metuebant. 6. Postquam peditatus recessit, equitatus in adversarios invasit. 7. Vultus sensus animi ostendunt. 8. SPQR = senatus populusque Romanus. 9. SC = senatus consultum.

B) 1. Tauri cornibus se defendunt. 2. Et in dextro et in sinistro cornu exercitus equitatus erat; equitatui praefecti praeerant. 3. Cur agricola manus ad caelum tendit? — A dis pluviam petit. 4. Ariovistus magnas manus Sueborum Rhenum traduxerat. 5. Parva domus — parva cura. 6. Amici nostri domos magnificas sibi exstruxerunt. 7. Viae latae, porticus magnificae, templa splendida ornamenta Syracusarum erant. 8. Idus Maiae Mercurio sacrae erant.

X.

A) 1. Vincat iustitia. 2. Vivat et crescat populus noster. 3. Di te protegant. 4. Suum quisque noscat ingenium. 5. Ergo bibamus. 6. Diligamus patriam, consulamus bonis. 7. Ne metuamus pericula. 8. Ne neglegamus officia nostra. 9. Quid dicam? 10. A quo auxilium petam?

B) 1. Verum dicat. 2. Peto ab eo, ut verum dicat. 3. Petebam ab eo, ut verum diceret. 4. Ne discedant. 5. Petimus ab amicis, ne discedant. 6. Petebamus ab amicis, ne discederent. 7. Petimus a te, ut nos statim dimittas. 8. Vobis permittam, ut in horto ludatis. 9. Quis vobis permisit, ut in horto luderetis? 10. Philosophi praescribunt, ut bonum, pulchrum, verum colamus et diligamus. 11. Senatus permisit, ut Tiberius triumphum ageret. 12. Edimus, ut vivamus; non vivimus, ut edamus. 13. Germanicus exercitum Rhenum traduxit, ut cum Cheruscis bellum gereret. 14. Graeci saepe legatos Delphos miserunt, ut oraculum consulerent. 15. Hannibal e patria discessit, ne in manus Romanorum incideret.

XI.

A) 1. Cum nostri ad oppidum accessissent castraque ibi ponerent, inimici clam oppido excesserunt et copias suas in silvas abduxerunt. 2. Cum Romani exercitum suum Hellespontum traduxissent, Antiochus usque ad Magnesiam recessit. 3. Cum multos nostrorum amiserimus, pugna desistamus. 4. Pyrrhus, cum multos suorum amisisset, bello

desistere paratus erat. 5. Amicus noster, cum litteras valde diligat, multos libros emit. 6. Si vitia tua corrigeres, te diligeremus; sed, cum vitia tua nimium diligas, nunquam amicus noster eris. 7. Nisi amicis in periculo succurreremus, officium nostrum neglegeremus. 8. Nisi consilia amicorum neglexisses, bona tua non amisisses.

B) Quarto a. Chr. n. saeculo Romani multa bella cum Gallis gesserunt. Aliquando Galli usque in agrum Latinum processerant. Exercitui Romano praeerat Camillus. Is, quod belli peritus et valde cautus erat, non permisit, ut sui castris excederent. Sed, cum Romani copias ex castris non educerent, unus e Gallis, equo et armis conspicuus, ad castra Romanorum accessit et "Procedat" inquit "unus ex exercitu vestro, ut armis contendamus!" Cum nemo processisset, Gallus Romanos illusit. Tum Valerius tribunus ad Camillum accessit et "Barbarus superbus" inquit "nos illudit, cum ad proelium non processerimus. Sed socii nos contemnent, nisi barbaro obsistemus. Proinde permitte, ut ego cum Gallo contendam." Cum Camillus permisisset, Valerius cum Gallo conflixit. Subito corvus in galea tribuni considit atque inde oculos Galli petit. Impetus corvi violentus erat et animum Galli a pugna avertebat. Itaque, cum Gallus scuto non satis se texisset, Valerius eum gladio transfixit. Laeti deinde Romani tribunum in castra sua reduxerunt et, quod corvus ei auxilio fuerat, "Corvinum" dixerunt.

XII.

A) 1. Amici simus! 2. Inter nos concordia sit! 3. Laetus essem, si vos mihi amici essetis. 4. Cum nobis adfueritis, victoria est nostra. 5. Si tu exercitui nostro praefuisses, victoria nostra fuisset. 6. Amici est amico in rebus adversis adesse. 7. Iustae semper sint causae bellorum. 8. Mihi crede: verum gaudium res severa est (Seneca). 9. Dies festi apud Romanos rebus divinis destinati erant. 10. Avaritia et luxuria multis populis perniciei fuerunt. 11. Livius res gestas populi Romani scripsit. 12. Res secundae saepe superbiam gignunt. 13. Res publica Romana saepe in magno periculo fuit.

B) Aliquando Romani exercitum contra Falerios duxerant. Exercitui Camillus, vir rei bellicae peritus, praeerat. Falisci ante oppidum aciem instruxerant, sed rem non bene gesserant. Neque tamen in rebus adversis spem dimiserunt. Multos iam dies oppidum suum a Romanis defendebant, quamquam inopia rerum necessariarum in oppido magna erat. Ibi autem servus erat magister puerorum; etiam in bello cum pueris in planitie ante oppidum ludebat, cum castra Romana ab oppido multum abessent.

Is, cum perfidus esset, pueros in castra Romana ad Camilum duxit. "Camille," inquit "Falerii nunc Romanorum sunt. Nam cum pueri Faliscorum in manibus tuis sint, Falisci tibi non iam resistent. Itaque praemium a te peto." Sed Camillus "Ignavus essem," inquit "si contra pueros bellum gererem. Neque Romanorum est fidem laedere. Itaque frustra a me praemium petis. Pueri te ad dominos tuos reducent, cum fidus non fueris." Deinde pueris: "Perfidia servi vobis perniciei fuisset, si Romani perfidi essent. Ego, cum vir Romanus sim, Faliscos acie, non dolo vincam. Proinde servum perfidum ad magistratus vestros reducite!"

XIII.

A) 1. Acies instructa — acies instructa est. 2. Auxilia missa — auxilia missa erant. 3. Exercitus ex castris eductus — exercitus ex castris eductus erit. 4. Camillus exercitum Romanum contra Falerios duxit — Exercitus Romanus a Camillo contra Falerios ductus est. 5. Legatus aciem idoneo loco instruxerat — Acies a legato idoneo loco instructa erat.

B) Primo bello Punico exercitus Romanus a Poenis in Sicilia in summum periculum deductus erat. Romani a Poenis paene cincti erant. Tum in consilio Q. Caedicius "Cum in summum" inquit "periculum deducti simus, unica spes in audacia est. Si parvam manum nostrorum ad tumulum propinquum miserimus, Poenus sine dubio magnum numerum copiarum suarum eo mittet. Manum parvam Poeni vincent; sed interea exercitus noster abductus erit". Tum consul "Consilium tuum, tribune," inquit "bonum est. Sed quis ducet manum ad tumulum?" Tribunus "Si alius" inquit "non est, ego sum paratus. Neque enim frustra vixero, si pro te et pro re publica Romana vitam amisero." Consul "Gratias tibi ago;" inquit "di tibi adsint". Cum manus a tribuno ad tumulum ducta esset, statim adversus eam universus peditatus et equitatus Poenorum missus est. Romanorum manus cincta est. Sed interim exercitus Romanus e periculo eductus erat.

XIV.

A) 1. A principio populus Romanus sub imperio regum fuit. 2. Memoria Romuli, primi regis et conditoris Romae, Romanis semper cara fuit. 3. Post reges rei publicae Romanae consules praeerant; imperium consulum annuum erat. 4. In rebus arduis Romani dictatorem dicebant. 5. Mos maiorum apud Romanos magno in honore erat. 6. Gaudia principium nostri sunt saepe doloris. 7. Apud Graecos Demosthenes,

apud Romanos Cicero clari oratores fuerunt. 8. Hercules res arduas plenasque laborum et periculorum gessit. 9. Secundum Aristotelem hominis est intellegere et agere. 10. Aesculapius filius Apollinis est.

B) Bello Latino consules fuerunt T. Manlius Torquatus et P. Decius Mus. Latini lingua, moribus, armis cum Romanis congruebant. Itaque a consulibus edictum est, ne miles Romanus extra ordinem cum adversario armis contenderet. Paulo post Manlius, consulis filius, cum nonnullis equitibus missus ad castra Latinorum accessit. Ibi cum equites Romani a duce Latinorum superbis verbis illusi essent, Manlius iratus imperium consulum neglexit. Conflixit cum duce Latino eumque gladio transfixit. Laeti comites Manlium in castra Romana ad patrem reduxerunt. Sed consul iratus statim milites ante praetorium cogit et "Cum tu, T. Manli," inquit "imperium consulum neglexeris et adversus edictum nostrum extra ordinem cum adversario conflixeris, disciplinam belli laesisti. Itaque te lictori ad supplicium tradam, ut disciplinam a te laesam poena restituas." Cum supplicium sumptum esset, dolor terrorque militum magnus erat. Inde severa et dura imperia "imperia Manliana" dicebant.

XV.

A) 1. Tiberius, qui ab Augusto in Germaniam missus erat, (—, cuius peritia belli magna erat| —, cui Augustus bellum Germanicum commiserat| —, quem milites ut patrem diligebant| —, a quo copiae Romanae in Germaniam ductae erant,) rem bene gessit. 2. Copiae, quae a Tiberio in Germaniam ductae erant, (—, quarum dux Tiberius erat| —, quibus Tiberius praeerat| —, quas Augustus in Germaniam miserat,) rem bene gesserunt. 3. Miser est is, qui avarus est. 4. Miser est is, cui nihil satis est. 5. Beatus est is, quem homines diligunt. 6. Beati sunt ii, quos homines diligunt.

B) 1. Bis vincit, qui se vincit in victoria. 2. Augustus eo anno natus est, quo Cicero consulatum gessit. 3. Nusquam est, qui ubique est (Seneca). 4. Sum, quod eris; quod es, ante fui (bir mezar yazıtı). 5. Quod disces, tibi disces. 6. Quod hodie non est, cras erit. 7. Pharsalus, ubi Caesar cum Pompeio conflixit, oppidum Thessaliae est. 8. Caesar Helvetios ea loca, unde discesserant, repetere coegit (zorladı), ne Germani, qui trans Rhenum incolebant, in agrum Helvetium invaderant. 9. Caesar eo, quo Labienum miserat, contendit.

XVI.

A) 1. Homines hominibus plurimum et prosunt et obsunt. 2. Aliis prodes, si poteris, ut tibi prosint, si poterunt. 3. Vir bonus est is, qui prodest, quibus potest. 4. Quid prodest homini stulto pecunia, cum sapientiam emere non possit? 5. Per risum multum poteris cognoscere stultum. 6. Nos multa possumus, quae antiqui non potuerunt. 7. Plus in negotiis res quam verba prosunt. 8. Prosit! 9. Dolus tibi in ea re non proderit. 10. Amicis profuisse, ceteris nunquam obfuisse viro probo maximum gaudium erit. 11. Haedui, cum se suaque ab Helvetiis defendere non possent, legatos ad Caesarem miserunt.

B) 1. Impetus corvi tam violentus erat, ut animum Galli a pugna averteret. 2. Tantus terror incolas invaserat, ut portas oppidi clauderent. 3. Erat in castris Pompeianorum summa inopia pabuli, adeo ut foliis equos alerent. 4. Amicus tam aegrotus est, ut surgere non possit. 5. Via tam aspera erat, ut milites vix procedere possent.

XVII.

A) 1. Romani bella gerunt. — Bella a Romanis geruntur. 2. A quo ducimini, milites? — A bono duce ducimur. 3. Si firmo animo eritis, non vincemini. 4. Id bellum, quod a Romanis cum Hannibale, duce Poenorum, gestum est, secundum bellum Punicum dicitur. 5. Vir bonus potest miser dici, miser esse non potest. 6. Amicus certus in re incerta cernitur. 7. Milites nostri, cum undique premerentur, recesserunt.

B) Ad Cannas tot milites Romani amissi sunt, ut ea pugna rei publicae Romanae paene perniciei esset. Propter interitum exercitus incolae Romae in magno timore erant. In senatu autem de custodia Romae consulebatur. Ibi Q. Fabius Maximus, qui proximo anno dictator fuerat, "Magnis curis" inquit "laboribusque premimur, sed ignavi essemus, si rebus adveris opprimeremur. Non lacrimis luctuque, sed constantia res Romana defendetur. Itaque edicamus, ut portae claudantur et armati in muris disponantur. Praeterea nuntii mittantur, ut fortuna consulum et reliquiarum exercitus cognoscatur. Falsis enim rumoribus incolae falluntur. Nos nunquam spem dimittemus, nunquam Roma Poeno tradetur." Cum Fabius patres ad sententiam suam perduxisset, edictum est, ut portae clauderentur, ut etiam servi armis instruerentur, ut equites via Appia et Latina miterentur.

XVIII.

A) 1. Sermo est imago animi. 2. Societatis vinculum est oratio. 3. Caesar decimae legioni maxime confidebat. 4. Lucem redde tuae, dux bone, patriae! 5. Virtutis gloria sempiterna est. 6. Salus publica suprema lex esto. 7. Initium est salutis notitia peccati. 8. Parva domus — magna quies. 9. Arbor mala — mala mala.

10. Cerno te frustra contendere. 11. Intellego vos strenuos fuisse. 12. Nonne intellegitis tribunos plebis auctoritatem senatus contemnere? 13. Cernimus exercitum in castra reduci. 14. Caesar dicit Gallos deorum maxime Mercurium colere. 15. Legatus Caesari scripsit Gallos castra inclusisse et in castris magnam inopiam frumenti esse. 16. Apertum est te verum non dicere. 17. Certum est amicitiam inter malos homines esse non posse. 18. Notum est Aristotelem praeceptorem Alexandri Magni fuisse.

B) Cn. Marcius Coriolanus, cum plebem superbis verbis illusisset, e civitate exclusus erat. Itaque ad Volscos, inimicos Romanorum, secessit et iis auxilium suum contra Romanos promisit. Cum exercitus Volscorum, cui Coriolanus praeerat, non multum a Roma abesset, senatus oratores misit, ut cum Coriolano de condicionibus pacis agerent. Sed legatio a Coriolano cum acerbo responso remissa est. Cum etiam sacerdotes frustra in castra Volscorum missi essent, Veturia, Coriolani mater, "Cernitis" inquit "viros frustra legatos esse missos; proinde nos mulieres patriam precibus defendamus!" Deinde cum Volumnia, uxore Coriolani, et magna manu mulierum in castra Volscorum perrexit. Cum ad filium ducta esset, "Cerno" inquit "a te multos milites adductos esse. Si tibi in animo est Romam diruere, pone tibi ante oculos intra muros Romae matrem, uxorem liberosque tuos esse. De me nihil dicam; uxoris et liberorum memento, qui, si perges, aut occidentur aut in servitutem abducentur." Matris vocibus vir superbus flexus est. "Intellego," inquit "mater, consilium meum malum fuisse; itaque statim Volscos ex agro Romano reducam." Scriptores Coriolanum a Volscis iratis ad necem esse ductum tradunt.

XIX.

A) 1. Vos libros Caesaris nondum legistis, sed mox legetis. 2. Post victoriam duces Romani, si senatus permittebat, triumphum agebant. 3. C. Iulius Caesar multos triumphos egit. 4. Caesari in animo erat Galliam vincere et subigere. 5. Caesar Galliam vicit et subegit. 6. Ariovistus "Nunquam" inquit "Caesar me coget Gallia excedere." 7. Ariovistus Galliam subegisset, nisi Caesar eum vicisset et Gallia excedere coegisset. 8. Romani pii erant. — Romani deos pie colebant. 9. Servus miser est. — Servus misere vivit. 10. Agricola impiger est. — Agricola impigre agrum colit. 11. Dux bonus est. — Dux rem bene gerit.

B) Prisci Romani non modo fortitudine clari erant, sed etiam modeste et probe vivebant. Virum summa virtute et probitate fuisse Cincinnatum scriptores tradunt. Is consul multas civitates in dicionem Romanam redegerat. Sed, postquam consulatum bene peregit, in parvum agrum suum recessit. Postero anno exercitus Romanus cum consulibus in saltu ab Aequis cinctus est. Tum senatus necessitate coactus Cincinnatum, quamquam a Roma aberat, dictatorem dixit. Legatio cum litteris senatus ad eum mittitur. Eo die Cincinnatus manibus suis agrum colebat. Postquam litteras perlegit, civitatem in summo periculo esse intellexit. Propterea statim Romam perrexit et magna celeritate novum exercitum collegit. Paulo post Aequos vicit, civitatem eorum in dicionem populi Romani redegit, magnum triumphum egit. Sed post triumphum vir probus in agrum suum recessit ibique modeste vivere perrexit.

XX.

A) 1. Honos est onus. 2. Summum ius — summa iniuria. 3. Quot capita, tot sententiae. 4. Roma caput Italiae est. 5. Viro Romano libero tria nomina erant. 6. Minuentur atrae carmine curae. 7. Caesar cum sescentis equitibus magnis itineribus in Hispaniam perrexit. 8. Ad epistulam, quam mihi ex itinere misisti, postea rescribam. 9. Funus imperatoris Augusti magnificum fuit; corpus in campo Martio combustum est; ossa legerunt equites Romani nudis pedibus. 10. Augustus in sexto consulatu suo Mausoleum exstruxerat, opus magnificum, cuius reliquiae supersunt; ante Mausoleum in duabus pilis ex aere factis res gestae imperatoris scriptae erant. 11. Nunc animis opus, Aenea, nunc pectore firmo! 12. Tu, si animo regeris, rex es; si corpore, servus.

B) Tarquinium, septimum regem Romanorum, civitatem superbe rexisse notum est. Itaque ei cognomen Superbus erat. Is cuncta divina humanaque iura contemnebat. Tot et tanta scelera commisit, ut Romani eum et filios eius Roma expellere constituerent. Ex eo tempore nomen regium Romanis odio fuit. Tarquinius genere Etruscus erat. Itaque, postquam Roma excedere coactus est, ad Porsennam, regem Clusinorum, perrexit; nam Clusium oppidum Etruscum erat. Precibus Tarquinii

E. Ü.
EDEBİYAT FAK. Kütüphanesi

adductus Porsenna populo Romano bellum indixit, ut Tarquinium in regnum restitueret. Nunquam antea Roma in tanto discrimine fuerat; nam eo tempore valida Etruscorum res erat magnumque Porsennae nomen. Itaque Romani regi in acie resistere non potuerunt.

XXI.

A) 1. Cn. Marcio cognomen erat Coriolanus; nam Coriolos, oppidum Volscorum, ceperat. 2. Non est vir strenuus, qui laborem fugit. Non sunt strenui, qui laborem fugiunt. Non essetis strenui, si laborem fugeretis. 3. Puras deus, non plenas aspicit manus. 4. Lex Solonis erat: Qui exulem receperit, ipse in exilium eiciatur. 5. "Iacta est alea" dixit Caesar et exercitum Rubiconem traiecit. 6. Non est tuum, fortuna quod fecit tuum. 7. Male vivunt, qui semper vivere incipiunt. 8. Caesar consilium cepit copias Rhenum traicere, ut Germanis timorem iniceret. Copias traiectas in Sugambros duxit. Sed, cum Sugambri in silvas fugissent, agmen ad Rhenum reduxit. 9. Rex erit, qui recte faciet; qui non faciet, non erit.

B) Cum exercitus Porsennae in agrum Romanum invasisset, agricolae agros reliquerunt et cum pecoribus suis rure Romam confugerunt. Rex summa celeritate processit et Romam cepisset, nisi unus vir fuisset, Horatius Cocles. Is forte eo die in statione erat ad pontem, qui oppidum cum regione Ianiculi iungebat. Eum pontem Romani non interruperant. Cum agmen Etruscorum accederet, Horatius militibus dixit, ut pontem interrumperent. Ipse autem solus impetum adversariorum excepit. Diu Horatius, quamquam multa vulnera acceperat, Etruscis resistebat. Tandem, cum pontem interruptum esse cerneret, "Tiberine pater," inquit "peto a te, ut me propitio flumine accipias." Tum armatus in flumen se deiecit. Quamquam undique tela in eum coniciebantur, ad suos se recipere potuit. Rex autem Porsenna, cum oppidum primo impetu capere non potuisset, Romam obsidione cingere coactus est. Sed paulo post pacem cum Romanis fecit. Horatius autem pretium virtutis a grata civitate magnum munus accepit.

XXII.

A) 1. Italia inter duo maria sita est; nomina marium sunt mare Tyrrhenum et mare Hadriaticum. 2. Roma a mari quattuordecim milia passuum aberat. 3. Urbs Roma ad Tiberim sita est; in Tiberi insula est; ibi aedes Aesculapii fuit. 4. In portu Ostiae imperator Claudius turrim altam exstruxerat, ut cursus navium inde nocturnis ignibus

regerentur. 5. Roma plena aedium pulchrarum erat. 6. Caesar copias ponte Rhenum traduxit. 7. Neccessitas est mater artium. 8. Vim vi repellere aequum est. 9. Febris magnam sitim efficit et vires corporis minuit. 10. Bonorum civium vita nobis exemplo sit. 11. Qui grate beneficium accipit, primam eius pensionem solvit (Seneca).

B) Notum est quarto saeculo exercitum Romanum a Gallis ad flumen Alliam magnam cladem accepisse. Pauci iuvenum caedi superfuerant. Itaque magistratus constituerant, ut sola arx defenderetur, urbs autem a civibus relinqueretur. Paulo post Galli in urbem invaserunt. Postquam aedificia urbis incenderunt, in arcem impetum fecerunt. Sed Manlius cum paucis iuvenibus arcem summa vi defendit. Itaque dux hostium Romanos fame vincere constituit.

Iam sextum mensem Romani in arce obsidione premebantur. Tum pauci Galli media nocte magno silentio summum montem ascenderunt. Non canes, non custodes, sed anseres, animalia sacra, quae in templo Iunonis alebantur, hostes animadverterunt. Eorum animalium vocibus excitus Manlius arma cepit et cum suis hostes in fugam coniecit. Ita tum Romani Iunonis auxilio vim hostium defenderunt.

XXIII.

A) 1. Ariovistus Caesari "Provincia mea" inquit "haec est Gallia, sicut illa vestra." 2. Caesar beneficiis atque munificentia magnus erat, integritate vitae Cato; ille mansuetudine et misericordia clarus factus erat, huic severitas dignitatem addiderat. 3. Galli deorum maxime Mercurium colebant; huius erant plurima simulacra, hunc inventorem artium, hunc viarum atque itinerum ducem esse credebant. 4. Hoc mihi, illud tibi iucundum est. 5. Notum est illud Aristotelis: Amicitia est unus animus in duobus corporibus.

B) 1. Ad Pharsalum ex Pompeiano exercitu circiter milia quindecim ceciderunt. 2. Illa nocte accidit, ut luna esset plena. 3. Nihil accidere bono viro mali potest. 4. Rumpitur arcus, quem nimium tetendisti. 5. Cato senex litteras Graecas didicit. 6. Facilitate atque humanitate sua multos sibi amicos peperit. 7. Rem acu tetigisti. 8. Verres navem, quam Milesios poposcerat, Milesiis non reddidit, sed hostibus populi Romani vendidit. 9. Fama est Romulum, postquam Romam condidit, Remum, fratrem suum, occidisse. 10. Nuntius ab imperatore missus accurrit et "Hostes," inquit "qui oppida nostra combusserunt, qui neque liberis neque feminis pepercerunt, tandem poenas iniuriarum suarum

pependerunt. Exercitus eorum caesus fususque est." 11. Dum vixi, bibi libenter; bibite vos, qui vivitis (mezar yazıtı).

XXIV.

A) 1. Impetus equester acer fuit; pugna equestris acris fuit; proelium equestre acre fuit. 2. In Capitolio statua equestris imperatoris Marci Aurelii est. 3. Epicurus de dolore: Si gravis, brevis; si longus, levis. 4. Ars longa, vita brevis. 5. O nomen dulce libertatis! 6. Non satis est pulchra esse poemata, dulcia sunto. 7. Quod suave est aliis, aliis est amarum. 8. Omne principium difficile est. 9. Non omnia possumus omnes. 10. Nondum omnium dierum sol occidit. 11. Caesar tres libros de bello civili scripsit. 12. Fortiter in re, suaviter in modo. 13. Milites facile hostium copias vicerunt. 14. Necesse est lusor bonus aliter pilam conlusori longo, aliter brevi mittat.

B) Apud Romanos initio Martius primus anni mensis erat, Aprilis secundus, Maius tertius, Iunius quartus. Quinto mensi quondam nomen erat Quinctilis, sexto Sextilis. Postea his mensibus nomina Iulius et Augustus indita sunt; nam mense Quinctili Caesar natus erat, Sextili Augusto et primus consulatus et insignes victoriae obtigerant. Mensis September olim, ut nomen ostendit, septimus mensis erat, October octavus, November nonus, December decimus. Sed ab anno a. Chr. n. centesimo quinquagesimo tertio annus Romanus a mense Ianuario initium capiebat, ita ut September non iam septimus, sed nonus mensis esset, October decimus, November undecimus, December duodecimus. Mensis September natali imperatoris Augusti insignis erat. Mense Decembri Horatius natus est, Idibus Octobribus Vergilius.

XXV.

A) 1. Romani in arce cincti Gallis resistebant. 2. Parvus erat numerus Romanorum in arce cinctorum. 3. Romanis in arce cinctis frumentum deerat. 4. Romani ad Alliam victi constituerunt urbem relinquere et solam arcem defendere. 5. Hostium victorum castra a militibus nostris capta sunt. 6. Hostibus victis nemo succurrit. 7. Rex Tarquinius Roma expulsus ad Porsennam confugit. 8. Regem Tarquinium Roma expulsum Porsenna recepit.

B) 1. Exercitu ad Alliam victo magistratus solam arcem defendere constituerunt. 2. Urbe capta Galli impetum in arcem fecerunt. 3. Regibus expulsis consules rei publicae Romanae praeerant. 4. Caesar nondum hieme confecta proximis quattuor legionibus coactis de improviso

in fines Nerviorum contendit et magno pecoris atque hominum numero capto atque ea praeda militibus concessa Nervios se dedere coegit; eo celeriter confecto negotio rursus in hiberna legiones reduxit. 5. Magna parte navium amissa classis hostium in portum confugit. 6. Oratoribus a Coriolano remissis mater uxorque Coriolani in castra Volscorum contenderunt. 7. Senatus imperatori re bene gesta concessit, ut triumphum ageret.

XXVI.

A) 1. Veritatis simplex oratio est. 2. Felix, qui potuit rerum cognoscere causas! 3. Longum est iter per praecepta, breve et efficax per exempla. 4. Consilia hominum nimis audacium non semper prudentia sunt. 6. Quidquid agis, prudenter agas et respice finem! 7. Rebus feliciter gestis imperator exercitum dimisit.

B) Secundo a. Chr. n. saeculo Romani potentibus populis regibusque victis domini orbis terrarum facti erant. Sed civitatis status infelix erat. Nam agricolae aere alieno oppressi omnia sua vendere coacti erant. Itaque solum Italiae in manibus paucorum divitum erat; multitudo autem pauperum in urbem Romam confugerat ibique misere vivebat. Tum Tib. Gracchus, nobilis iuvenis, pauperum miseriis succurrere constituit. Anno a. Chr. n. centesimo tricesimo tertio tribunus plebis electus id egit, ut ager publicus pauperibus civibus divideretur. Vehementi oratione cum ingenti assensu populi in contione causam pauperum egit. "Veteribus temporibus" inquit "res publica nostra sana erat; tum neque pauperibus res ad vitam necessariae deerant neque divites nimis luxuriose vivebant. Omnes enim cives participes agri publici erant. Nunc dives omnium commodorum vitae particeps est, pauper autem, cui praeter spiritum et lucem nihil relictum est, a divite opprimitur. Ubi nunc vetus libertas est? Ubi est virtus temporum veterum? Ubi sunt leges et instituta vetera rei publicae? Memores estote illius libertatis pristinae! Ego id agam, ut multitudini inopum paria iura reddantur."

XXVII.

A) 1. Si duo faciunt idem, non est idem. 2. In idem flumen bis descendimus et non descendimus (Heraclitus). 3. Idem deus urbem hanc gentibus, vos huic urbi genuit (Cicero). 4. Bibulus naves Caesaris, quas ceperat, omnes incendit eodemque igne nautas dominosque navium interfecit. 5. Veritas se ipsa defendit. 6. Nosce te ipsum! 7. Quod cupimus, credimus libenter. 8. Iniuriis Ariovisti lacessiti Galli a Caesare

auxilium petiverunt. 9. Nisi severitis, non metetis. 10 Dux ex captivis cognovit hostes ad flumen castra posuisse. 11. Sero resistimus ei, quem per annos decem aluimus contra nos (Cicero).

B) Ultimis annis secundi belli Punici Romanorum spes et exspectatio erat maxima et animi eorum ad omnia omina intenti erant. Itaque, cum saepe lapides de caelo cecidissent, anxii de eventu belli libros Sibyllinos consuluerunt. His libris inerant oracula Graecis versibus scripta, quibus fata rei publicae portendi Romani credebant. Romanis hoc carmen obtigit: "Quando hostis alienigena terram Italiam invaserit, is pelli vincique poterit, si mater Idaea a Pessinunte Romam arcessita erit." Hoc oraculo cognito senatus legatos in Asiam ad regem Attalum misit. Rex, posquam eos comiter accepit, ex iis quaesivit, quae tam longi itineris causa esset. Cum legati ei exposuissent, qua de causa missi essent et quid senatus ab eo peteret, rex "Amicitiam populi Romani" inquit "summo semper studio colui; itaque faciam, quod a me petivistis." Statim legatos Pessinuntem in Phrygiam deduxit sacrumque iis lapidem, quam matrem deum esse incolae illarum regionum dicebant, tradidit.

XXVIII.

A) 1. Multa petentibus desunt multa. 2. Dona praesentis cape laetus horae. 3. Gaius absens tribunus plebis factus est. 4. Plebs Gaium absentem tribunum plebis fecit. 5. Magnus erat dolor Hannibalis ex Italia discedentis. 6. Domino absente fures in domum invaserunt. 7. Coriolanus iram plebis metuens ad Volscos secessit. 8. Absente imperatore legiones ex hibernis educi non potuerunt. 9. Romani compluribus pugnis ab Hannibale victi spem salutis non dimiserunt. 10. Multis vulneribus acceptis milites pugna non destiterunt. 11. Caesar oppidum propter latitudinem fossae murique altitudinem paucis defendentibus capere non potuit.

B) 1. Omnia credentes ab hominibus facile fallemini. 2. Quis mortem metuens beatus esse potest? 3. Homini nihil agenti dies est longus. 4. Mendaci homini ne verum quidem dicenti credimus. 5. Plato scribens mortuus est (ölmüştür). 6. Crescente pecunia crescit avaritia. 7. Imperator praesente exercitu cum legatis hostium de condicionibus pacis egit.

8. Caninio consule Romae nihil mali factum est. 9. Vergilius natus est Cn. Pompeio Magno M. Licinio Crasso primum consulibus. 10. Pausania duce Graeci apud Plataeas ingentes copias Persarum vicerunt. 11. Invitus hoc feci. 12. Dis hominibusque invitis hoc factum est.

EXERCITIUM

I.

Çoğul şekline koyun: vado, discit, legis; amicam, scholae, epistulā.

Tekil şekline koyun: ceditis, ludunt, vincimus; filiarum, magistras.

Lâtinceye çevirin: Vesta bir tanrıçadır; Minerva ve Diana tanrıçadırlar. Sicilya bir adadır; Sardinya ve Korsika adadırlar. Vatanı seviyorum. Bir mektup yazıyorum. Su sever misiniz? Okula gidiyor musunuz? Okulda ne öğreniyorsunuz? Dostlarla ormana gidiyoruz; çünkü ormanları severiz; ormanlardan korkmayız. Adadan ayrılıyorsunuz (çekiliyorsunuz); vatana gidiyorsunuz.

Sicilya Sicilia, ae f.; Sardinya Sardinia, ae f.; Korsika Corsica, ae f.

II.

Çekin: amicus et amica, silva et hortus, fluvius et oppidum, vallum fossaque.

Çoğul şekline koyun: amico, fundamenti, periculum, ventum.

Imperfectum şekline koyun: lego, ostendis, vivimus, vincunt, colit, diligitis.

Lâtinceye çevirin: Tanrının heykelini bir çelenkle kuşatıyorsunuz. Kız hekimden korkuyordu. Romalılar Germenlerden korkuyorlardı. Roma'nın tapınak ve bahçelerini sever misin? Germenler tanrılara tapınaklarda değil, [fakat] korularda taparlardı. Kızın çelengi vardır. Tanrıların tapınakları vardı. Dostumun bahçesi vardır.

Germenler Germāni, ōrum *m.*

III.

Futurum şekline koyun: gratias ago, auxilium petis, bellum gerit curas pellimus, feminis parcitis, viam ostendunt.

Împerativ şekline koyun: scribis, mittetis, cedis, diligitis, negleges, dicitis, ducis, dicis, duces, dicetis.

Çevirin: Antonius'la, para ile, düşmanlarla, oklarla, şairle, şarapla,

Şu cümleleri birer şahıs zamiri ile tamamlayın: a — auxilium petent; — non parcet: — in animo est amicum defendere; — non vincent; — bellum gerent.

Lâtinceye çevirin: Tanrıçanın heykelini bir çelenkle kuşatınız! Zaferden sonra tanrıların tapınaklarına gideceksiniz; tanrılara şükredeceksiniz. Eğer tanrılara taparsanız, tanrılar sizi koruyacaklar. Eğer bize yardım göndermezseniz, düşmanları yen[e]miyeceğimiz. Arkadaş hiçbir zaman beni tehlikede terk etmiyecek. Bizimle beraber bahçede oyna! Müsaade edersen, seninle beraber bahçede oynıyacağız.

IV.

Lâtinceye çevirin ve çekin: iyi arkadaş, eski bir dil, büyük tehlike.

Şu isimlere uygun birer sıfat ilâve edin: aquam, insulis, populos, vitiorum, amicitiā, consiliis.

Lâtinceye çevirin: Romalı değiliz, fakat Romalıların dilini severiz. Azdılar. Memnun olacağız. Senin kızın mesut olacak. Sadık olacaklar mı? İtalyada birçok şehirler vardı. Kötülerin hayatı asla mesut olmıyacak. Romalıların birçok müttefikleri vardı. Eğer adaletli olursanız, memnun olacağız. Kötü niyetinden vazgeç; vazgeçmezsen, hayatın büyük bir tehlikede olacak.

Niyet cōnsilium, iī *n.*

V.

Çekin: qui deus? qui nauta? quae statua? quod bellum? poeta caecus, alta cupressus, Delus parva.

Birer sıfatla tamamlayın: populi, pōpuli, agricolae, Ephesum, pinos.

Lâtinceye çevirin: Dindar çiftçiler tanrılardan yağmur diliyorlardı. Eski Romalılar çalışkan çiftçi idiler. Asyanın ünlü şehri Miletos zengindi. Eski Persler harbde tecrübeli idiler. Venus kokulu mersini

sever. Ünlü şair Homeros kördü. Hangi tehlikeden korkuyorsunuz? Kim milletlere sükûneti iade edecek? Hangi tanrının tapınağına gideceksiniz? Hangi arkadaşlara mektuplar yazacağız?

Cupressus, ī *f.* selvi; Dēlus, ī *f.* Delos adası.

Yağmur pluvia, ae *f.*; çalışkan sēdulus, a, um; Miletos Mīlētus, ī *f.*; zengin opulentus, a, um; mersin myrtus, ī *f.*

VI.

Çekin: vir et femina et puer; ager fecundus; qui vir?; via sacra.

Açıklayın: libri pueri; liberi pueri.

Lâtinceye çevirin: Zavallı millet; güzel zaferlerimiz; hür adamlar. Güzel heykelleri severiz. Hür bir hayat sürüyoruz. Tarlalarımız nehrin sağ kıyısında bulunuyor. Apollo ve Diana Latona'nın çocukları idiler; Latona çocuklarını çok seviyordu. Çam ağacı Kybele'ye, zeytin ağacı Minerva'ya kutsaldı. Akşam üstü Roma legion askerleri her zaman ordugâh kurarlardı. Kitaplarımızı kim okuyacak? Caesar hangi kitapta Germenlerin hayatını tasvir eder? Uyku zavallıların teselisidir. Çocuğun birçok kitapları vardır.

Zeytin ağacı olīva, ae *f.*; her zaman semper; kurmak pōnere; tasvir etmek dēscribere; uyku somnus, ī *m.*; teselli sōlācium, iī *n.*

VII.

Est erat erit, fuit fuerat fuerit: aynı şekilde şu kelimelerle başlıyarak sıraları çabuk tamamlayın: es, praeestis, intersum, supersunt, dees.

Lâtinceye çevirin: Bize yardım ettiğiniz için size teşekkür ediyoruz. Köle, vazifesini yapmadığı için, cezadan korkuyordu. Sen bize kumanda edersen, düşmanları yeneceğiz; zira sen birçok savaşlara iştirak ettin. Arkadaş (çoğul) arkadaşa (çoğul) tehlikelerde yardım eder.

Zira nam.

Şimdiye kadar lâtince parçalarda geçen okumaya, yazmaya ve öğrenmeye ait olan bütün isim ve fiilleri toplayın!

VIII.

Şu sıraları tamamlayın: scribis.., dimittitis.., nubunt.., rego...

Lâtinceye çevirin: Ne söylediniz? Augustus Roma imparatorluğunu kaç yıl (Bk. S. 16) idare etmiştir? Livia kiminle evlendi? Tiberius birçok yıllar Germanyada harbetmiştir. Ariovistus kuvvetlerini Galyaya sevketmişti: gururu büyüktü; Romalıları bile hor görüyordu. Dostum kitaplarını çok sever; kitapları güzeldir. Düşmanlarımız bize harb ilân ettikten sonra kuvvetlerini bize karşı sevkettiler; fakat biz onlardan korkmayız ve onların kuvvetlerini kolayca yeneceğiz. Esirleri serbest bırakırsanız (bırakmış olursanız), size minnettar olacağız.

Kaç quot (*çekimsiz*); esir captīvus, ī *m.*; serbest bırakmak dīmittere.

Şimdiye kadar lâtince parçalarda geçen alet ablativlerini toplayın!

IX.

Çekin: animus et sensus; portus et insula; domus et templum.

Lâtinceye çevirin: Düşmanlarımızın ordusu büyüktü. Fakat ordumuzun başında kuvvetli bir adam bulunuyordu. Ordumuzun silâhları iyi idi. Vatanımızda güzel göller vardır. Makamların emirlerini niçin ihmal ettiniz? Piyade, düşmanların sağ cenahına karşı ilerledi. Boynuzlar boğaların süsüdür. Ev düşmanlarla dolu idi. Kötülerin hayatı korku ile doludur.

Kuvvetli strēnuus, a, um; göl lacus, ūs *m*; ihmal etmek neglego neglēxī, neglēctus, neglegere; ilerlemek procēdo, processī, processum, procēdere; niçin cūr.

Şimdiye kadar lâtince parçalarda geçen harb ve askerliğe ait bütün isim ve fiilleri toplayın!

X.

Konyunktiv şekline koyun: cingo, mittebam, colunt, ludebamus, disceditis, bellum gerebat.

Türkçesi ile beraber çekin: petit a me, ut legam; petit a te, ut..; permisit mihi, ut luderem; permisit tibi, ut...

Lâtinceye çevirin: Düşmanlara karşı koyalım. Her zaman tanrılara tapalım. Kuvvetlerimiz düşmanlarla çarpışsınlar. Kitabı okumana müsaade ediyorum. Kitabı bana geri vermeni dilerim. Yarın bahçemde oynamanıza müsaade edeceğim. Kitabı bana geri vermeni kaç defa sana yazdım! Kitabı okusun diye ona gönderdim. Çarpışmak için ilerledik. Düşmanlar, Romalılarla çarpışmamak için, ormanlara çekildiler.

Yarın crās (*adv.*); kaç defa quotiēns (*adv.*).

XI.

İndikativ ve konyuntiv şekillerini karşılıklı olarak değiştirin: discessisti, reduxeritis, misissemus, neglexerat, permiserim, dilexerunt, illuseratis, conflixeritis, luserام, praescripsissent.

Lâtinceye çevirin: Bizimkiler nehrin kıyısında ordugâh kurdukları sırada düşmanlar kuvvetlerini şehre çektiler. Caesar kendininkilere yardımcı kuvvetler gönderince, düşmanlar ordugâhlarına çekildiler. Düşmanlar memleketimizi istilâ ettikleri için silâha sarılacağız - sarıldık. Vazifesini ihmal ettiği için hepsi legatı hor görüyorlardı. Eğer ordumuzu düşmanların memleketine sevketmiş olmasaydık, düşmanlar memleketimizi istilâ etmiş olacaklardı.

Yardımcı kuvvetler auxilia, ōrum *n.*; silâha sarılmak arma sūmere (sūmo, sūmpsī, sūmptus, sūmere); hor görmek contemno, contempsī, contemptus, contemnere.

XII.

Çekin: res ardua, dies laetus, spes et metus.

Konyunktiv şekline koyun: laeti sumus, strenui eratis, grati estis, superbi fuistis, perfidus fuerat.

Lâtinceye çevirin: Dostluğumuz devamlı olsun! Bayram günlerinde neşeli olalım! Sadakat güzel bir şeydir. Şafak günün başlangıcıdır. Eğer zafer ümidini kesmiş olsaydık, korkak olurduk. Kötü günlerde devlete yardım etmek iyi adamın ödevidir. Hainliğiniz sizi mahvedecektir.

Şafak aurōra, ae *f.*

Şimdiye kadar lâtince parçalarda geçip bir vasıf veya bir ruh hali gösteren bütün isimleri toplayın!

XIII.

Lâtinceye çevirin: Gönderilmiş ordu; ordu gönderilmiştir. Yazılmış mektup; mektup yazılmıştı. Çevrilmiş kuvvetler; kuvvetler çevrilmiş olacaklardır. Romalıların tarihi Livius tarafından yazılmıştır. Cephemiz tepenin önünde — tepede — tepe ile nehir arasında — kurulmuştu. Çok büyük bir tehlike içine sokulmuş olan legion askerleri ümit kesmediler. Ordugâhtan dışarı çıkarılmış olan ordu nehre kadar ilerledi. Düşmanları kuşatsınlar diye kuvvetler gönderildi.

XIV.

Çekin: Apollo et Mercurius, consul et lēgatus, dolor luctusque, amicus et comes, mos vester, strenuus miles.

Şu şekilleri açıklayın: ducis (2), duces (3), rege (2), regis (2), reges (3), eques, equis, equites.

Lâtinceye çevirin: Birçok milletlerin kıralları imparator Augustus'a elçiler gönderdiler. Kıskançlık ünün yoldaşıdır. Önder, düşmanlarla çarpışsınlar diye, atlıları nehre kadar gönderdi. Konsüller askerlere ordugâhtan çıkmamalarını emretmişlerdi. Germenler çok defa Roma askerleri ile savaşmışlardır.

İmparator imperātor, ōris *m.*

XV.

Şu cümlelere birer pronomen relativum katın: Caesar cum Ariovisto, — in Galliam invaserat, bellum gessit. Copiae, — Tiberius praeerat, cum Germanis conflixerunt. Amici, — auxilium petis, tibi aderunt. Libros, — legitis, non diligo. Amicis, — auxilio salvi sumus, gratias agemus. Dea, — colitis, vobis in bello, — cum inimicis geritis, succurret.

Lâtinceye çevirin: Kim mesuttur? — Hür olan mesuttur. Kuvvetlerimize kim kumanda edecek? — Harb tecrübesi büyük olan. Manlius, konsüllerin emirlerini ihmal etmiş olan oğlunu idam ettirdi. Romalılar, muvaffak olmuş olan kumandanın (dat.) zafer töreni kutlamasına karar verirlerdi. Dediğiniz — demiş olduğunuz — gerçek değildir. Parası olmıyan (deesse) değil, [fakat] dostları olmıyan zavallıdır. Okuduğumuz kitap güzeldir. Yardım ettiğim — etmiş olduğum — arkadaşlarım bana min-

nettardırlar. Romalıların Hannibal ile yaptıkları harb malûmdur. Düşmanların ordugâhının bulunduğu ova büyüktür.

Birinin zafer töreni kutlamasına karar vermek triumphum decernere (dat.); Hannibal Hannibal, Hannibalis m.; malûm notus, a, um.

XVI.

Praesens ile imperfectum şekillerini karşılıklı olarak değiştirin: prodessemus, prosum, possem, potestis, prosit. Perfectum ve plusquamperfectum şekline koyun: potes, prodesset, poteram, proderas, prodestis, posses, prosum.

Lâtinceye çevirin: Felsefe kötü günlerde bize çok faydalı oldu. İnsanları aldatabilirsin, tanrıyı hiçbir zaman aldatamıyacaksın. Eğer muktedir olsaydım, size yardım ederdim. Eğer muktedir olmuş olsaydım, size yardım ederdim. Çalışkanlığın sana faydalı olacak. Askerlerimiz o kadar büyük bir gayretle çarpıştılar ki, düşmanları kolayca yendiler. Onun serveti o kadar büyüktü ki, bütün zavallılara yardım edebilirdi. Kim buna inanacak kadar aptaldır? Romalıların önderi cepheyi, güneş ve rüzgâr düşmanlara zararlı, Romalılara faydalı olacak şekilde kurmuştu.

Aldatmak fallere; çalışkanlık industria, ae *f.*; gayret studium, ii *n.*; servet divitiae, ārum *f.*; bütün cūnctus, a, um; güneş sōl, sōlis *m.*

XVII.

Passiv şekline koyun: ducunt, premeretis, defendemus, contemnebas, diliges, amittant, gerebat.

Cum bağlacını ilâve ederek konyunktiv şekline koyun: equites mittuntur, portae claudebantur, defenderis, vincebamini, copiae reductae erant.

Lâtinceye çevirin: Cephe önder tarafından müsait bir yerde kuruluyor — kurulacak — kurulmuştur. Şehrimiz askerlerimiz tarafından müdafaa edilecek. Tehlikeler sebatla yenilir. Arkadaşım tarafından aldatılmıyorsun — aldatılmıyacaksın. Birçok şeyler tarafımızdan satın alınacak. Oğlu babasına "Senden, İtalyaya gönderilmemi diliyorum" dedi; "eğer senin tarafından İtalyaya gönderilirsem, bahtiyar olacağım."

• idoneus: müsait, elverişli

XVIII.

Çekin: oratio longa, sermo rusticus, lex Iulia, arbor alta; mater et filius, puer mulierque, virtus et vitium, pax et otium.

Şu cümleleri a. c. i. şekline koyun: Consul ad senatum scripsit *a*) milites rem bene gesserunt, *b*) adversarii oppressi sunt. Intellegimus *a*) stulti fuimus, *b*) stulti fuistis, *c*) stultae fuerunt. Notum est *a*) Manlius Torquatus severus fuit, *b*) animus Coriolani a matre flexus est, *c*) ignavi estis, *d*) consilium vestrum malum fuit.

Iūlius. a, um Iulius'a ait.

XIX.

Perfectum şekline koyun: librum lego, de pace agitis, copias colligimus, copias, cogis, adversarios vincitis et subigitis.

Şu şekilleri açıklayın: lege (2), legi (3), legis (2), peregit, perrexit, cogit, coegit, leges (3), legas, vici, vinci.

"Erat" yerine parantez içindeki fiili kullanın: Cincinnatus modestus erat (vivere). Tarquinius superbus erat (regere). Consul bonus erat (consulatum gerere).

Lâtinceye çevirin: Haberci, Roma legionlarının çevrilmiş olduğunu söylemişti. Senatörler (babalar), zaruret karşısında (cogere) Cincinnatus'a elçiler gönderdiler. Tehlikeden kurtarılmış olan (educere) legion askerleri diktatöre teşekkür ettiler. Cincinnatus, Aequo'ları yendikten sonra çiftliğine çekildi.

XX.

Çekin: opus pulchrum, locus et tempus, nomen clarum, corpus et animus.

Şu isimleri, clarus sıfatını ilâve ederek çekin: genus, virtus, lacus, medicus.

Lâinceye çevirin: Güzel şiirleri yalnız okumıyalım, ezberliyelim de. Ruh vücudu idare eder. Eski zamanlarda Romalılar çiftçi idiler. Yolculuktan bize göndediğin güzel hediyeler için sana teşekkür ediyoruz. Fillerin büyük başları ve geniş ayakları vardır. Germanicus askerlere ölülerin kemiklerini toplamalarını emretti. Dostum, büyük borçla ezildiği (opprimere) için bahçelerini satmak zorunda kaldı.

Ezberlemek ēdiscere; satmak vendere; hediye mūnus, mūneris *n.*; için prō (*praep. c. abl.*); fil elephantus, ī *m.*; ölü mortuus, ī *m.*

XXI.

Konyunktiv şekline koyun: cepi, capiebatis, capit, faciunt, faciebas, fecerunt, iēceram, iaciebam, capti erant, pax facta est.

Lâtinceye çevirin: Tarquinius'un Romalılar tarafından Roma'dan atıldığı (eicere) malûmdur. Tarquinius'un, Etrüsklerin kıralı Porsenna'ya sığınmış olduğu rivayet edilir. Tarquinius birçok insanlara haksızlık etmişti. Tarquinius Porsenna ile dostluk yaptı. Romalılar kıral Porsenna ile sulh yaptılar. Bayram günlerinde ne yapalım?

Rivayet edilir fāma est.

XXII.

Şu kelimelerin tekil abl., çoğul nom. ve gen. şekillerini söyleyin: magna clades, ars pulchra, pons latus, id mare, animal sacrum.

Çekin: civis Romanus, nox obscura (karanlık), mare profundum (derin).

Açıklayın: caedis - cedis, milium - militum, animali - animi, vires - viris.

Perfectum şekline koyun: constituo, constituit, arcem defenditis, montem ascendunt, aedificia incenduntur.

Lâtinceye çevirin: Roma şehri denizden çok uzak değildi. Eski Romalılar düşmanların kuvvetinden çok denizlerin tehlikelerinden korkarlardı. Legion askerleri düşmanların hücumunu karşıladılar (excipere). Hekimler tehlikeli ateşin şiddetini (vis) kırabildiler. Atina'nın kalesi sarp bir tepe üzerinde (in) bulunuyor. Minerva sanatların öğreticisi idi.

Tehlikeli periculōsus, a, um; sarp arduus, a, um; kırmak frangere.

XXIII.

Çekin: hic homo, haec mulier, hoc animal, ille rex, illa urbs, illud carmen.

Perfectum şekline koyun: multa discis, cur ita contenditis et curritis?, non vendimus, auxilium poscunt, captivi redduntur, pelleris.

Açıklayın: resistimus, restitimus, discit, dixit, didicit, dicit.

Lâtinceye çevirin ve sonra "yazarlar naklederler" cümlesine bağlı a. c. i. kurmasına koyun: Roma ordusu Allia nehri civarında Galyalılar tarafından püskürtülmüştü. Romalıların bozgunundan sonra Galyalılar Rama'ya yürüdüler. Fakat Capitolium'da Manlius küçük bir kuvvetle (manus) onlara karşı koydu ve teslim olmadı. Sonunda Manlius açlık yüzünden Galyalılarla sulh hakkında müzakereye girişti (de pace agere). Galyalıların önderi Romalılardan büyük miktarda (vis, akk.) altın (gen.) talep etti. O zaman, az önce Romalılar tarafından kovulmuş olan diktatör Camillus bir ordu ile Romalıların yardımına koştu ve düşmanları püskürttü.

Teslim olmak sē dēdere (dēdo dēdidī dēditus); yüzünden propter (*praep. c. acc.*); altın aurum, ī *n.*

XXIV.

Çekin: ventus acer, grave onus, dies brevis, hora brevis, breve tempus.

Lâtinceye çevirin: Piyade kuvvetleri nehre kadar süratle (adv.) ilerlediler. Romalılar, hernekadar Cannae civarında cesurca çapıştılarsa da, gene Hannibal tarafından yenildiler. Cesur adamların hâtırası bizim için her zaman aziz olacak. Eski zamanlarda Delos güzel ve işlek bir ada idi. Eylül ve ekimde elma, armut toplarız. Yazın (sade abl.) günler uzun, geceler kısadır. Yunan sanatkârlarının eserleri hayranlık vericidir. Bütün yaratıklar ölümlüdür.

Piyadeye ait pedester, tris, tre; işlek celeber, bris, bre; armut pirum, ī *n.*; yaz aestās, tātis *f.*; sanatkâr artifex, artificis *m.*; hayranlık verici admīrābilis, e; ölümlü mortālis, e.

XXV.

Lâtinceye çevirin: Düşmanlar yenilince ormanlara çekildiler. Düşmanlar yenilince, hiçbir kurtuluş ümitleri kalmadı (yoktu). Düşmanlar yenildikten sonra, şehirde büyük sevinç vardı. Konsüller Kimberler tarafından yenildikten sonra, Roma büyük tehlikede bulunuyordu. Ordugâh alındıktan sonra, Kimberlerin kadınları kendilerini öldürdüler. Hektor Akhilles tarafından öldürülünce, Troia şehrinde büyük yas oldu. Caesar Brutus ve Cassius tarafından öldürülünce, cesedi forumda yakıldı. Galyalılar Roma şehrini aldıktan sonra yaktılar.

Hiçbir nūllus, a, um; Kimberler Cimbrī, ōrum *m.*; Hektor Hector, oris *n.*; Akhilles Achillēs, is *m.*; ceset corpus, oris *n.*; forum forum, ī *n.*

XXVI.

Çekin: vir bonus et constans, femina pulchra et prudens, opus vetus et ingens.

Lâtinceye çevirin: Hannibal'in askerleri, dağların büyük (ingens) tehlikelerini cesaretle (adv.) yendiler. Romalılar Sulla'ya "mutlu" derlerdi. O zengin adamdan şehrimiz birçok iyilik görmüştü (accipere). Fakirlerin dertleri, acıları (mala) sayısızdır. Eski şaraplar tatlıdır. Fakirlere ve bahtsızlara yardım etmek kudretli ve zengin adamın ödevidir (bk. S. 29). Önder, kuvvetleri ordugâha geri çektikleri için, legatları şiddetle (adv.) azarladı.

Sayısız innumerābilis, e.

XXVII.

Perfectum ve plusquamperfectum şekline koyun: cupitis, lacessebant, petis, serebam, cognoscimus, ponebatis, alunt, quaerebat.

Lâtinceye çevirin: Önder esirlerden, düşmanların nerede ordugâh kurduklarını sordu. Yalnız Yunanlılar değil, başka milletler de Delphoi kâhinliğine danıştılar. Yenilmiş düşmanların (dat.) yalnız hürriyeti alınmadı (eripere), [onlara] ağır vergiler de yüklendi (imponere). Ceres, Pluton'un kaçırdığı kızı Proserpina'yı bütün yeryüzünde (per) aradı. Arkadaş, hernekadar öğütümü hor gördüysen de, sana yardım etmek-

ten vazgeçmiyeceğim. Nehir kar yüzünden (ex) o kadar kabarmıştı ki, ordu köprüsüz geçirilemedi.

Almak ēripio ēripuī ēreptus ēripere; yüklemek imponō imposuī impositus impōnere; kaçırmak rapio rapuī raptus rapere; kar nix, nivis *f.*; kabarmak crēsco crēvī crētum crēscere.

XXVIII.

Çekin: miles fugiens, puella discens, agmen procedens.

Lâtinceye çevirin: Düşmanlar yenildikleri halde barış yapmaya hazır değildiler. Düşmanlar yenildikleri halde barış yapılmadı. Süvari kaçtığı için piyade de geri çekilmeye mecburdu. Güneş batarken askerler ordugâh kurdular. Kumandan, az kişi karşı koyduğu için, kasabayı kolayca zaptetti. Düşmanların ordugâhı, az kişi karşı koyduğu halde, zaptedilemedi. Af dilediğiniz için sizi affedeceğim. Eğer af dilerseniz, sizi affedeceğim. Düşmanlar ordugâhtan kaçarken Romalılara rasladılar. Romalılar, onlar kaçarken, büyük bir kısmını öldürdüler. Dilediğin için sana yardım edeceğim. Eğer dilersen, sana yardım edeceğim. Kumandan yokken düşmanlar ordugâhı bastılar. Caesar'ın kumandası altında Romalılar Ariovistus'u yendiler.

Zaptetmek capere; af venia ae, *f.*; affetmek ignōsco ignōvī ignōtum ignōscere (*dat.*); raslamak occurro occurrī occurrere; basmak opprimo oppressī oppressus opprimere.

GRAMMATICA

GİRİŞ

§ 1. Lâtin dili

Lâtin kelimesi orta İtalya'nın bir bölgesinin adı olan Latium kelimesinden gelmedir. Fakat Lâtin dili (lingua Latina) tâbiri ile Latium dili değil, Latium'da kurulmuş olan Roma şehrinin dili kastedilir. Latium dilinin gelişmesinden doğan bu dil Roma'dan yavaş yavaş bütün İtalya'ya, sonraları da Roma İmparatorluğunun gelişmesi ile, batıda Akdeniz çevresindeki ülkelere, doğuda Karadeniz kıyılarına kadar yayılmıştır. Bu dilden Ortaçağın başlangıcında Roma dilleri, yani İtalyan, Fransız, İspanyol, Portekiz, Reto - Roman ve Rumen dilleri gelişmiştir. Fakat Lâtincenin kendisini ölmüş sanmamalı: bu dil devlette ve kilisede, bilimde ve okulda ta en yeni zamanlara kadar yaşamaya devam etmiştir. Lâtin dilinin etkisi altında kalmıyan bir Avrupa dili hemen hemen yoktur. Bilim terminolojisinde de Lâtincenin payı çok büyüktür.

§ 2. Yazı ve söyleniş

Lâtin alfabesi şu 24 harften ibarettir:

Harflerin

İşaretleri:	İsimleri:	Söylenişi:	İşaretleri:	İsimleri:	Söylenişi:
A a	a	a	N n	en	n
B b	be	b	O o	o	o
C c	ce	k	P p	pe	p
D d	de	d	Q q	qu	k
E e	e	e	R r	er	r
F f	ef	f	S s	es	s
G g	ge	g	T t	te	t
H h	ha	h	U u	u	u
I i	i	i veya y	(V v	vau	v)
K k	ka	k	X x	ix	ks
L l	el	l	Y y	hy	ü
M m	em	m	Z z	zeta	ds veya z

Q her zaman u ile beraber bulunur; qu kv gibi okunur.

Romalılar u ve v seslerini aynı harfle yazarlardı; biz bugün u seslisini u harfiyle, v sessizini v harfiyle yazarız.

Y ve Z yalnız yabancı kelimelerde kullanılır.

Sesliler ya uzun ya kısadır. —ns ve —nf sessiz gruplarının önünde bulunan sesliler her zaman uzundur; bir sesliden önce gelen sesli kısadır. Bu kitabın gramer ve lûgat kısımlarında bütün uzun seslilerin üzerinde ¯ işareti bulunacaktır (ā ē ī ō ū).

Lâtincede şu diftonglar vardır: ae, au, oe, eu. Diftong iki sesliden katışık tek hecelik bir ses bütünüdür. ae açık uzun e gibi, oe ö gibi, öteki diftonglar yazıldığı gibi okunur.

Not: Noktadan sonra gelen ilk kelime ile özel isimler ve bunlardan yapılan sıfat ve zarflar büyük harfle başlar: Latium, Latīnus, Lat nē.

§ 3. Vurgu

Her lâtince kelimenin bir hecesi vurguludur. a) İki heceli kelimelerde vurgu ilk hece üzerine düşer. b) Üç ve üçten fazla heceli kelimelerde, sondan önce gelen hece uzunsa, vurgu bu hece üzerine, kısa ise, sondan üçüncü hece üzerine düşer.

§ 4. Uzun ve kısa heceler

Seslisi uzun olan her hece uzundur; nātūrā (tabiaten) uzundur denir; meselâ: Rōmānī.

Kapalı hece, yani bir sessizle biten hece, kelimenin son hecesi olmamak şartiyle, seslisi kısa da olsa, uzun sayılır; positiōne (uyuşma üzerine) uzundur denir. Meselâ con-ten-tus kelimesinde con- ve -ten heceleri kapalıdır ve bunun için, seslileri kısa olduğu halde uzun sayılır; -tus hecesi ise, kelimenin son hecesi olup seslisi de kısa olduğu için kısadır. Kelimenin son hecesi olan bir kapalı hecenin seslisi uzun işe, bu hece de tabiî uzundur (meselâ: Rō-mā-nōs).

Yalnız br gr cr tr cl sessiz grupları her zaman beraber kalıp sonraki heceye dahil olduğundan, önceki hecenin kapalı olmadığına dikkat edilmelidir. Böyle hecelerin uzun veya kısa oluşu seslilerinin uzun veya kısa oluşuna bağlıdır. Meselâ: te-ne-brae (karanlık) kelimesindeki -ne- hecesinin seslisi kısa olduğundan hece de kısadır.

§ 5. Kelime sınıfları

Türkçede olduğu gibi lâtincede de kelimeler çekimli ve çekimsiz denen iki grupa ayrılır:

Çekimli kelimeler şunlardır:

1. İsim (substantīvum): silva orman, mīles asker.
2. Sıfat (adiectīvum): māgnus büyük.
3. Zamir (prōnōmen): ego ben, hic bu.
4. Sayı sıfatı (numerāle): trēs üç, quīntus beşinci.
5. Fiil (verbum): scrībere yazmak.

Çekimsiz kelimeler şunlardır:

6. Zarf (adverbium): hodie bugün.
7. Öntakı (praepositio): cum ile.
8. Bağlaç (coniūnctio): et ve, sī eğer.
9. Ünlem (interiectio): heu! heyhat!

§ 6. İsim ve sıfatlar

İsim ve sıfatlarda dikkat edilecek bazı hususlar vardır. Bu hususlar şunlardır:

a) Cins (gēnus). Her isim ya erkek (masculīnum), ya dişi (fēmininum) cinstendir, yahut da cinssizdir (neutrum). Sıfatlar üç cinslidir.

b) Sayı (numerus): tekil (singulāris), çoğul (plūrālis).

c) Hal (cāsus). Lâtincede altı hal vardır:

1. Nominativ (özne hali): kim? veya ne? sorularına cevap verir.
2. Genitiv (- in hali): kimin? veya neyin? sorularına cevap verir.

3. Dativ (- e hali): kime? veya neye? sorularına cevap verir.

4. Akkusativ (- i hali): kimi? veya neyi? sorularına cevap verir.

5. Vokativ (hitap hali).

6. Ablativ (- den hali): kimden? veya nereden? sorularına cevap verir. Ayrıca ne ile? nerede? ne zaman? sorularını karşlamak için de, icabında öntakıların yardımı ile, gene abl. hali kullanılır. *Bk. S 3*

§ 7. İsim çekimleri

Lâtincede beş isim çekimi vardır:

Tekil genitivi	-ae ile biten isimler	(-a gövdeleri), birinci,
» »	-ī » » »	(-o »), ikinci,
» »	-is » » »	(sessizli ve -i'li gövdeler), üçüncü,
» »	-ūs » » »	(-u gövdeleri), dördüncü.
» »	-ēi » » »	(-e gövdeleri), beşinci isim çekimine girer.

§ 8. Fiiller

Fiillerde dıkkat edilecek hususlar şunlardır:

a) Şahıs (persōna): birinci (konuşan), ikinci (kendisine hitap edilen), üçüncü (hakkında konuşulan) şahıs veya şey.

b) Sayı (numerus): tekil (singulāris), çoğul (plūrālis).

c) Kip (modus): a) indikativ: gerçeklik ifade tarzı,
b) koniunktiv: tasavvur ifade tarzı,
c) imperativ: emir ifade tarzı.

ç) Zaman (tempus): a) praesēns gövdesinden kurulan zamanlar: praesēns, imperfectum, futūrum.
b) perfectum gövdesinden kurulan zamanlar: perfectum, plūsquamperfectum futūrum exāctum.

d) Cins (genus): activum (etken), passivum (edilgen).

Bütün bu hususları belirten fiil şekillerine verbum finītum denir. Verbum infinītum ise, fiilin nōmen şekillerinden, yani isim veya sıfat olarak kullanılan fiil şekillerinden ibarettir. Bu şekiller şunlardır:

a) İsim olarak kullanılan şekiller:
1) Infinītivus (mastar),
2) Gerundium,
3) Supīnum.

b) Sıfat olarak kullanılan şekiller:
1) Participium (ortaç veya sıfat-fiil),
2) Gerundīvum.

§ 9. Fiil çekimleri

Lâtincede dört fiil çekimi vardır:

Mastar şekli	-āre ile biten fiiller	(-ā'lı gövdeler), birinci,
» »	-ēre ile » »	(-ē'li »), ikinci,
» »	-ere ile » »	(sessizli ve birkaç -u'lu ve i'li gövdeler), üçüncü,
» »	-īre ile » »	(-ī'li gövdeler), dördüncü fiil çekimine girer.

§ 10. Katışık fiiller

Lâtincede, bir öntakı veya başka bir önek ile bir basit fiilin birleşmesinden meydana gelmiş birçok katışık fiiller vardır. Katışık fiillerin anlamları basit fiillere nazaran daha belirtilidir. Meselâ:

vādere	gitmek, yürümek
in-vādere	içine yürümek: istilâ etmek
cēdere	yürümek, çekilmek
abs-cēdere	-den uzaklaşarak yürümek, uzaklaşmak
ac-cēdere (ad-cēdere)	bir şeye doğru yürümek, yaklaşmak
ante-cēdere	önden yürümek
dē-cēdere	çekilip gitmek
dis-cēdere	-den ayrılarak çekilmek, ayrılmak
ex-cēdere	dışarı yürümek, çıkmak
inter-cēdere	araya girmek
prae-cēdere	önden yürümek
pro-cēdere	ileriye doğru yürümek, ilerlemek
re-cēdere	geriye doğru yürümek, geri çekilmek.

I.

§ 11. Birinci isim çekimi

	Tekil:		Çoğul:	
nom.	silv-a	orman	silv-ae	ormanlar
gen.	silv-ae	ormanın	silv-ārum	ormanların
dat.	silv-ae	ormana	silv-īs	ormanlara
akk.	silv-am	ormanı, orman	silv-ās	ormanları, ormanlar
vok.	silv-a	ey orman!	silv-ae	ey ormanlar!
abl.	silv-ā	ormandan	silv-īs	ormanlardan.

Bu çekime giren isimler dişi cinstendir, fakat erkek kişileri gösteren isimler erkek cinstendir, meselâ: nauta, ae gemici.

§ 12. -as ile biten Yunan özel isimleri

-ās ile biten bir takım Yunan özel isimleri de birinci isim çekimine girer. Bunlar şu örneğe göre çekilir: Aenēās, Aenēae, Aenēae, Aenēam veya Aenēān, Aenēā, Aenēā.

§ 13. Üçüncü fiil çekimi

Praesens activum indikativi şu şekilde çekilir (örnek: scrībere yazmak):

scrīb-o	yazıyorum,	yazarım
scrīb-is	yazıyorsun,	yazarsın
scrīb-it	yazıyor,	yazar
scrīb-imus	yazıyoruz,	yazarız
scrīb-itis	yazıyorsunuz,	yazarsınız
scrīb-unt	yazıyorlar,	yazarlar.

Not: metu-ere gibi gövdeleri -u ile biten fiillerin çekiminde bir özellik yoktur.

1. Lâtincede belirtili isimlerle belirtisiz isimler arasında bir şekil farkı yoktur. Terra isminin iki anlamı vardır: a) memleket, b) bir memleket; epistulam şekli «mektubu» yahut da «bir mektup» diye çevrilebilir.

2. Türkçe -e hali, kime? veya neye? sorusuna cevap verirse, lâtincede dativ ile ifade edilir; dosta bir mektup yazıyorum amīcae epistulam scribo. Fakat -e hali nereye? sorusuna cevap verirse, in (veya ad) ve akkusativ ile ifade edilir: ormana in silvam, Termopillere (doğru) ad Thermopylās.

3. Ablativin anlamları:

a) ayrılma: ex patriā vatandan (ablātīvus sēparātīvus),
b) yer: in patriā vatanda (ablātīvus locātīvus),
c) âlet: sagittā okla (ablātīvus īnstrūmentī),
ç) beraberlik: cum amīcā dostla (ablātīvus sociātīvus).

4. Bir fiili olumsuz yapmak için önüne nōn zarfı konulur: scrībo yazıyorum, nōn scrībo yazmıyorum. Diğer taraftan nōn, değil anlamına da gelir: terra, nōn īnsula ada değil, memleket.

5. Bir fiilin soru şekli -ne ilâvesiyle yapılır: metuisne? korkuyor musun?, scrībuntne? yazıyorlar mı? Fakat -ne, Türkçedeki -mi gibi, cümlenin anlamına göre, başka kelimelere de eklenebilir: dīligisne aquam? su sever misin?, aquamne dīligis? su mu seversin?

6. Cümlede iki esas unsur vardır: özne (subiectum), ve yüklem (praedicātum). Puella scrībit cümlesinde puella özne, scrībit yüklemdir.

Italia est terra cümlesinde, est terra takımı yüklemdir, yani bu cümlede yüklem, esse fiilinin bir şekli ile bir isimden ibarettir. Bu gibi yüklemlere isimli yüklem deriz. İsim yerine sıfat bulunan yüklemlere de sıfatlı yüklem deriz (*bk S 11*).

Yüklem sayı, hal ve cins bakımından mümkün olduğu kadar özneye uyar: puella scrībit, puellae scrībunt; Italia est terra; Italia et Graecia sunt terrae.

7. Lâtincede çok kere bir fiile bağlanan ismin, yani tümlecin hali Türkçede aynı anlama gelen fiilin tümlecinin haline uymaz. Meselâ metuere fiilinin tümleci akkusativle ifade edilirken, Türkçede aynı anlama gelen korkmak fiili -den hali ile kurulur: metuo magistram öğretmenden korkarım. Lâtince fiillerin Türkçeden farklı olarak hangi hallerde kuruldukları Vocabula kısmında gösterilmiştir.

II.

§ 14. İkinci isim çekimi: tekil nominativi - us ve - um'la biten isimler

1. Örnek: amicus, ī dost

	Tekil:		Çoğul:	
nom.	amīc-us	dost	amīc-ī	dostlar
gen.	amīc-ī	dostun	amīc-ōrum	dostların
dat.	amīc-ō	dosta	amīc-īs	dostlara
akk.	amīc-um	dostu, dost	amīc-ōs	dostları, dostlar
vok.	amīc-e	ey dost	amīc-ī	ey dostlar!
abl.	amīc-ō	dosttan	amīc-īs	dostlardan

2. Örnek: bellum, ī harp

	Tekil:		Çoğul:	
nom.	bell-um	harp	bell-a	harpler
gen.	bell-ī	harbin	bell-ōrum	harplerin
dat.	bell-ō	harbe	bell-īs	harplere
akk.	bell-um	harbi harp	bell-a	harpleri, harpler
vok.	bell-um	ey harp!	bell-a	ey harpler!
abl.	bell-ō	harpten	bell-īs	harplerden

Tekil nominativi -us'la biten isimler erkek cinstendir, -um'la biten isimler ise cinssizdir.

Not: Yalnız çoğul şeklinde kullanılan isimler vardır; bunlara plūrāle tantum deriz; meselâ: castra, ōrum *n.* ordugâh, Athēnae, ārum *f.* Atina.

aktif

§ 15. Üçüncü fiil çekiminin imperfectum activum indikativi

scrīb-ēbam	yazıyordum,	yazardım
scrīb-ēbās	yazıyordun,	yazardın
scrīb-ēbat	yazıyordu,	yazardı
scrīb-ēbāmus	yazıyorduk,	yazrdık
scrīb-ēbātis	yazıyordunuz,	yazardınız
scrīb-ēbant	yazıyorlardı,	yazarlardı.

S 8. Priamō quinquāgintā filiī erant Priamus'un elli oğlu vardı: birinin bir şeye malik olduğu dativ ve esse ile ifade edilebilir.

9. Septem filiae; quinquāgintā filiī: Lâtincede birden yukarı olan sayı sıfatlarının yanında çoğul şekilleri kullanılır.

III.

§ 16. Deus isminin çekimi

Deus, ī tanrı isminin çoğul nominativi umumiyetle dī (bazan deī veya diī), çoğul dativ ve ablativi de dīs (bazan deīs veya diīs) tir.

§ 17. Şahıs zamirleri (Prōnōmina persōnālia)

a) Birinci şahıs:

nom.	ego	ben, kendim	nōs	biz, kendimiz
gen.	meī	benim, kendimin	nostrum (nostrī)	bizim, kendimizin
dat.	mihi	bana, kendime	nōbīs	bize, kendimize
akk.	mē	beni, kendimi	nōs	bizi, kendimizi
abl.	mē	benden, kendimden	nōbīs	bizden, kendimiziden

me: beni kendimi benden kendimden

nobis: bizden bize nos: biz bizi

b) İkinci şahıs:

nom.	tū	sen, kendin	vōs	siz, kendiniz
gen.	tui	senin, kendinin	vestrum (vestrī)	sizin, kendinizin
dat	tibi	sana, kendine	vōbīs	size, kedinize
akk.	tē	seni, kendini	vōs	sizi, kendinizi
abl.	tē	senden, kendinden	vōbīs	sizden, kendinizden

c) Üçüncü şahıs: üçüncü şahıs için işaret zamiri olan is, ea, id (o) kullanılır (*bk. § 31*). Ancak, üçüncü şahsa mahsus ayrı bir dönüşlü zamir (prōnōmen reflexīvum) vardır; bu zamirin tekil şekilleri aynı zamanda çoğul şekillerinin yerini tutar:

		singularis pluralis
nom.	—	
gen.	suī	kendinin, kendilerinin
dat.	sibi	kendine, kendilerine
akk.	sē	kendini, kendilerini
abl.	sē	kendinden, kendilerinden

is ea id

Not: cum öntakısı şahıs zamirlerine eklenir:

mēcum	benimle	nōbiscum	bizimle
tēcum	seninle	vōbiscum	sizinle
sēcum	kendi kendisi ile, kendi kendileri ile.		

§ 18. Üçüncü fiil çekiminin futurum'u

scrīb-am	yazacağım
scrīb-ēs	yazacaksın
scrīb-et	yazacak
scrīb-ēmus	yazacağız
scrīb ētis	yazacaksınız
scrīb-ent	yazacaklar.

§ 19. Üçüncü fiil çekiminin imperativi

Praesens:		Futurum:	
scrīb-e	yaz!	scrīb-itō	yazacaksın!
scrīb-ite	yazınız!	scrīb-itōte	yazacaksınız!
		scrīb-untō	yazacaklar! yazsınlar!

Not: dīc söyle! dūc sevk et!

10. Şartlı cümle iki kısımdan birleşik bir cümledir: a) şart cümlesi, b) sonuç cümlesi. Şart cümlesi sī bağlacı ile, veya, olumsuz ise, nisi ile başlar; fiilin ayrı bir şart kipi Lâtincede yoktur. Meselâ: sī deōs colitis, patriam dēfenditis eğer tanrılara tapıyorsanız, vatanı koruyorsunuz!

Şuna dikkat edilmelidir: eğer sonuç cümlesinde bir futurum bulunursa, şart cümlesinde de futurum (yahut da futurum exactum) kullanmak lâzımdır (Türkçede şart cümlesinde bu halde geniş zaman kullanılır). Meselâ: Eğer yardım gönderirseniz, düşmanlara karşı koyacağız sī auxilium mittētis, inimīcīs resistēmus.

IV.

§ 20. -us, -a, -um'la biten sıfatların çekimi

Örnek: bonus, bona, bonum iyi

	Tekil: masc.	fem.	neutr.	Çoğul: masc.	fem.	neutr.
nom.	bon-us	bon-a	bon-um	bon-ī	bon-ae	bon-a
gen.	bon-ī	bon-ae	bon-ī	bon-ōrum	bon-ārum	bon-ōrum
dat.	bon-ō	bon-ae	bon-ō	bon-īs	bon-īs	bon-īs
akk.	bon-um	bon-am	bon-um	bon-ōs	bon-ās	bon-a
vok.	bon-e	bon-a	bon-um	bon-ī	bon-ae	bon-a
abl.	bon-ō	bon-ā	bon-ō	bon-īs	bon-īs	bon-īs

§ 21. Locus kelimesinin çoğul şekilleri

Locus, ī *m.* yer isminin iki çoğul şekli vardır: loci, ōrum kitaplarda yerler ve loca, ōrum *n.* yerler.

§. 22. Esse yardımcı fiili

a) Praesens indikativi.

sum	-im
es	-sin
est	-dir
sumus	-iz
estis	-siniz
sunt	-dirler

b) Imperfectum indikativi:

eram	idim
erās	idin
erat	idi
erāmus	idik
erātis	idiniz
erant	idiler

c) Futurum:

erō	olacağım
eris	olacaksın
erit	olacak
erimus	olacağız
eritis	olacaksınız
erunt	olacaklar

d) Imperativ:

Praesens:	Futurum:
es ol!	estō olacaksın!
	estō olacak!
este olunuz!	estōte olacaksınız!
	suntō olacaklar!

S

11. Sıfat, ya bir ismi belirtmek için isme bağlı olarak (belirten, attribūtum) yahut da yüklemin bir parçası olarak kullanılır.

Fluvius māgnus büyük nehir takımında māgnus sıfatı belirtendir.

Fluvius māgnus est nehir büyüktür cümlesinde ise māgnus sıfatı esse fiilinin bir şekli ile bağlanarak yüklemi teşkil eder. Bu gibi yüklemlere sıfatlı yüklem deriz (*bk. S 6*).

Sıfat, her iki halde de, sayı, hal ve cins bakımından isme uyar. Meselâ:

fluvius māgnus	fluvius māgnus est
īnsula parva	īnsula parva est
oppidum clārum	oppidum clārum est
fluviī māgnī	fluviī māgnī sunt
īnsulae parvae	īnsulae parvae sunt
oppida clāra	oppida clāra sunt.

V.

§ 23. Birinci ve ikinci isim çekimlerinin cins kuralları

a) -a ile biten isimler dişi cinstendir. Fakat erkek kişileri gösteren isimler erkek cinstendir, meselâ: agricola, ae *m.* çiftçi; nauta, ae *m.* gemici; poēta, ae *m.* şair.

b) -us'la biten isimler erkek cinstendir. Fakat -us'la biten

1) ağaç adları, meselâ: cupresuus, ī *f.* selvi; laurus, ī *f.* defne;

2) şehir, ada ve memleket adları, meselâ: Ephesus, ī *f.* Efes; Rhodus, ī *f.* Rodos adası; Aegyptus, ī *f.* Mısır;

3) humus, ī *f.* toprak, yer dişi cinstendir.

Not 1: Plūrāle tantum olan şehir adları erkek cinstendir, meselâ: Delphī, ōrum *m.* Delphoi; Pompēī, ōrum *m.* Pompeii.

Not 2: vulgus, ī halk, avam cinssizdir (tekil akk. i vulgus veya vulgum'dur).

§ 24. Birinci isim çekiminin bir özelliği

Deus ve dea, fīlius ve fīlia isimlerinin çoğul dat. ve abl. şekilleri birbirinin aynı olduğundan, bu isimler bir araya gelirse, onları birbirinden ayırmak için, dea ve fīlia'dan deābus ve fīliābus şekilleri yapılır: dīs deābusque tanrılara ve tanrıçalara, cum fīliīs fīliābusque oğulları ve kızları ile.

§ 25. Soru zamirleri (prōnōmina interrogātīva).

a) Sıfat: quī, quae, quod hangi?

	Tekil:			Çoğul:		
	masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
nom.	quī	quae	quod	quī	quae	quae
gen.	cuius	cuius	cuius	quōrum	quārum	quōrum
dat.	cui	cui	cui	quibus	quibus	quibus
akk.	quem	quam	quod	quōs	quās	quae
abl.	quō	quā	quō	quibus	quibus	quibus

b) İsim: quis? kim?, quid? ne? quī, quae, quod gibi çekilir.

S

12. Lâtincede bazı sıfatları tamamlıyan isimlerin hali Türkçede aynı anlama gelen sıfatları tamamlıyan isimlerin haline uymaz. Meselâ: perītus bellī harpte tecrübeli, perītus stēllārum yıldızları bilen. Bu gibi lâtince sıfatların Türkçeden farklı olarak hangi hallerle kurulduğu Vocabula kısmında gösterilmiştir.

VI.

§ 26. -er'le biten isimlerin çekimi

İkinci isim çekimine us'la biten erkek cinsten isimlerden başka, -er'le biten erkek cinsten isimler de girer. Bazı isimlerin çekimindeki -er'deki -e- bütün hallerde kalır (1. örnek); bir kısmının çekiminde ise, bu -e- düşer (2. örnek) [*].

	1. örnek: puer, pueri erkek çocuk		2. örnek: ager, agrī tarla	
	Tekil:	Çoğul:	Tekil:	Çoğul:
nom.	puer	puer-ī	ager	agr-ī
gen.	puer-ī	puer-ōrum	agr-ī	agr-ōrum
dat.	puer-ō	puer-īs	agr-ō	agr-īs
akk.	puer-um	puer-ōs	agr-um	agr ōs
abl.	puer-ō	puer-īs	agr-ō	agr-īs.

[*] Dikkat: Bundan sonra geçecek olan örneklerde nom. ve vok. şekilleri arasında fark olmadığı için, vok. şekilleri ayrıca gösterilmiyecektir.

Not: vir, virī erkek, puer gibi çekilir:

	Tekil:	Çoğul:
nom.	vir	vir-ī
gen.	vir-ī	vir-ōrum
dat.	vir-ō	vir-īs
akk.	vir-um	vir-ōs
abl.	vir-ō	vir-īs

§ 27. er'le biten sıfatların çekimi

Birinci ve ikinci çekime giren bir kısım sıfatların da masc. tekil nominativi -er'le biter. İsimlerde olduğu gibi bunların da bazılarında -e- sesi bütün hallerde kalır (1. örnek), diğerlerinde ise, düşer (2. örnek).

1. Örnek: miser, misera, miserum zavallı

	Tekil			Çoğul:		
	masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
nom.	miser	miser-a	miser-um	miser-ī	miser-ae	miser-a
gen.	miser-ī	miser-ae	miser-ī	miser-ōrum	miser-ārum	miser-ōrum
dat.	miser-ō	miser-ae	miser-ō	miser-īs	miser-īs	miser-īs
akk.	miser-um	miser-am	miser-um	miser-ōs	miser-ās	miser-a
abl.	miser-ō	miser-ā	miser-ō	miser-īs	miser-īs	miser-īs

2. Örnek: pulcher, pulchra, pulchrum güzel.

	Tekil:			Çoğul:		
	masc.	fem.	neutr	masc.	fem.	neutr.
nom.	pulcher	pulchr-a	pulchr um	pulchr-ī	pulchr-ae	pulchr-a
gen.	pulchr-ī	pulchr-ae	pulchr-ī	pulchr-ōrum	pulchr-ārum	pulchr ōrum
dat	pulchr-ō	pulchr-ae	pulchr-ō	pulchr-īs	pulchr-īs	pulch-rīs
akk.	pulchr-um	pulchr-am	pulchr-um	pulchr-ōs	pulchr-ās	pulchr-a
abl.	pulchr-ō	pulchr-ā	pulchr-ō	pulchr-īs	pulchr-īs	pulchr-īs

VII.

§ 28. Esse fiilinin perf., plusquamperf. ve fut. exactum şekilleri

Esse fiilinin perfectum gövdesi yoktur; yerine fu- gövdesi kullanılır. İndikativ kipinin perfectum, plusquamperfectum ve futurum exactum zamanları şöyle çekilir:

Perfectum:	Plusquamperfectum:	Futurum exactum:
oldum	imiştim, olmuştum	imiş, olmuş olacağım
fu-ī	fu-eram	fu-erō
fu-istī	fu-erās	fu-eris
fu-it	fu-erat	fu-erit
fu-imus	fu-erāmus	fu-erimus
fu-istis	fu erātis	fu-eritis
fu-ērunt	fu-erant	fu-erint

Perfectum mastar şekli: fu-isse imiş, olmuş olmak.

Bir öntakı ile esse'den katışık fiiller esse gibi çekilir.

S

13. Locus kelimesinin yanında bir sıfat veya bir zamir bulunursa, nerede? sorusunu karşılamak için sade ablativ kullanılır: multīs locīs birçok yerlerde. (in + abl. desil)

14. Quod bağlacı ile başlıyan tali cümleler sebep gösterir; bu cümlelerde her zamanın indikativ şekilleri kullanılabilir.

15. Bir ön takı ile esse'den katışık olan fiillerin çoğu dativle kurulur. Ancak abesse her zaman ā ve ablativle kullanılır.

Interesse'nin kurmaları şunlardır:

a) interesse inter: (iki şeyin) arasında bulunmak,

b) interesse inter: arasında fark olmak,

c) interesse ve dativ: iştirak etmek, katılmak.

16. Multōs annōs birçok yıllar: lâtincede ne kadar zaman? sorusuna akkusativle cevap verilir.

VIII.

§ 29. Lâtince fiilin temel gövdeleri

Lâtince fiillerde üç temel gövde vardır: praesens, perfectum ve perfectum passivum gövdeleri. Herhangi bir fiil şeklini çözümliyebilmek veya açıklıyabilmek için bu fiilin temel gövdelerini bellemek şarttır. Bu maksatla, çalışmalarımız ilerledikçe, fiillerin temel gövdelerini belirten temel şekilleri Vocabula kısmında gösterilecektir. Bu şekiller şunlardır:

a) 1. şahıs praes. ind. act.;

b) 1. şahıs perf. ind. act.;

c) participium perfectum passivum (geçişli fiillerde) veya supīnum (geçişsiz fiillerde); supīnum, «mek için» anlamına gelen bir şekildir;

d) praes. act. mastarı.

Misal: scrībo, scripsī, scriptus, scrībere; cēdo, cessī, cessum, cēdere.

a b c d

§ 30. -s- ile yapılan perf. gövdesi

Lâtincede beş perfectum gövdesi yapılışı vardır; bunları yavaş yavaş öğreneceğiz. İlk olarak -s- eki ile yapılan perfectum gövdelerini ele alıyoruz. Meselâ:

praes. ind.i:	perf. gövdesi:	perf. ind.i:
scrīb-o	scrīps-	scrīps-ī
dīc-o	dīx- (x=cs)	dīx-ī
teg-o	tēx- (x=gs)	tēx-ī
claud-o	claus-	claus-ī
cēd-o	cess-	cess-ī

§ 31. Perfectum gövdesinden yapılan zamanlar

Perfectum gövdesinin yapılışı nasıl olursa olsun, çekim takıları hep aynıdır; bunlar da fuī fueram fuerō'da gördüğümüz takılardan farklı değildir.

a) Perfectum indikativi:

scrīps-ī	yazdım, yazmış bulunuyorum
scrīps-istī	yazdın, yazmışsın, yazmış bulunuyorsun
scrīps-it	yazdı, yazmıştır, yazmış bulunuyor
scrīps-imus	
scrīps-istis	
scrīps-ērunt (scrīps-ēre)	

b) plusquamperfectum indikativi:

scrīps-eram	yazdı idim, yazmıştım
scrīps-erās	
scrīps-erat	
scrīps-erāmus	
scrīps-erātis	
scrīps-erant	

c) futurum exactum:

scīpis-erō	yazmış olacağım
scrīps-eris	
scrīps-erit	
scrīps-erimus	
scrīps-eritis	
scrīps-erint	

§ 32. Bir işaret zamiri (prōnōmen dēmōnstrātīvum): is, ea, id o.

	Tekil:			Çoğul:		
	masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
nom.	is	ea	id	eī (iī)	eae	ea
gen.	eius	eius	eius	eōrum	eārum	eōrum
dat.	eī	eī	eī	eīs (iīs)	eīs (iīs)	eīs (iīs)
akk.	eum	eam	id	eōs	eās	ea
abl.	eō	eā	eō	eīs (iīs)	eīs (iīs)	eīs (iīs)

S

17. Fiilin praesens gövdesi ile perfectum gövdesi arasında esaslı bir fark vardır: praesens gövdesinden yapılma şekiller, cereyan etmekte olan bir eylemi, perfectum gövdesinden yapılma şekiller ise, son bulmuş olan bir eylemi ifade ederler. Zamanların anlamları şu şema ile gösterilebilir:

Praesens gövdesi:	cereyan etmekte olan eylem.	Perfectum gövdesi:	son bulmuş olan eylem.
Praesens :	şimdiki zamanda cereyan etmekte olan eylem.	Perfectum :	şimdiki zamanda son bulmuş olan eylem.
Imperfectum:	geçmiş zamanda cereyan etmekte olan eylem.	Plusquamperfctum :	geçmiş zamanda son bulmuş olan eylem.
Futurum :	gelecek zamanda cereyan edecek eylem.	Fuuturum exactum :	gelecek zamanda son bulmuş olacak eylem.

Yalnız perfectum'un başka bir anlamı da vardır: geçmişte vukubulmuş olan bir eylemin veya bir eylem silsilesinin ifadesine yarar. Meselâ: Rōmānī multa bella gessērunt. — Pyrrhus Tarentīnīs auxilium suum prōmīsit; deinde cōpiās suās in Italiam dūxit; bis cum Rōmānīs cōnflīxit; sed multōs suōrum āmīsit; itaque lēgātōs Rōmam mīsit.

Zamanların özel kullanılışları vardır: bunlar çalışmamız ilerledikçe izah edilecektir.

18. Postquam bağlacı ile başlıyan tali cümlelerde perfectum indikativi kullanılır.

19. Ne zaman? sorusuna karşılık veren takımlar sade ablativde bulunur: tertiō annō üçüncü yılda; eō annō o yılda; tertiō saeculō üçüncü yüzyılda.

20. Şehir ve küçük adaların adları önünde öntakı kullanılmaz. Nereye? sorusuna akkusativ, nereden? sorusuna ablativ, nerede? sorusuna ise, -a, -us ve -um'la biten adlarda genitiv, -ae ve -ī ile biten adlarda (yani plūrālia tantum'da) ablativle karışıklık verilir. Meselâ:

Rōmam	Roma'ya,	Rōmā	Roma'dan,	Rōmae	Roma'da;
Ephesum	Ephesos'a,	Ephesō	Ephesos'tan,	Ephesī	Ephesos'ta;
Athēnās	Atina'ya,	Athēnīs	Atina'dan,	Athēnīs	Atina'da;
Delphōs	Delphoi'ye,	Delphīs	Delphoi'den,	Delphīs	Delphoi'de.

S

21. Dönüşlü zamirler (prōnōmina reflexīva: suī, sibi, sē, ā sē ve suus, a, um) ancak cümlenin öznesi kastedildiği zaman kullanılır; yoksa, is zamirinin genitivlerinden biri (eius, eōrum, eārum) kullanılır. Meselâ: Pyrrhus cōpiās suās in Italiam dūxit. Fakat: Rōmānī cōpiās eius nōn metuēbant.

IX.

§ 33. Dördüncü isim çekimi

Tekil nominativi -us'la biten isimler erkek cinsten, -ū ile biten isimler cinssizdir.

1. örnek: passus, passūs *m.* adım. 2. örnek: cornū, cornūs *n.* boynuz.

	Tekil:	Çoğul:	Tekil:	Çoğul:
nom.	pass-us	pass-ūs	corn-ū	corn-ua
gen.	pass-ūs	pass-uum	corn-ūs	corn-uum
dat.	pass-uī	pass-ibus	corn-ū	corn-ibus
akk.	pass-um	pas -ūs	corn-ū	corn-ua
abl.	pass-ū	pass-ibus	corn-ū	corn-ibus

§ 34. us'la biten dişi cinsten isimler

Şu isimler dişi cinstendir:

acus, acūs *f.* iğne,	porticus, porticūs *f.*	revak,
domus, domūs *f.* ev,	tribus, tribūs *f.*	oymak
manus, mānūs *f.* el,	Īdus, Īduum *f.*	Id'ler (ayın 13-ü veya 15-i).

§ 35. Dördüncü isim çekiminin özellikleri

a.) Bazı isimlerin çoğul dat. ve abl. şekillerinde -ibus yerine -ubus bitimi bulunur. Bu isimler şunlardır:

arcus, arcūs *m.* yay, kemer, tak (arcubus),
artus, artūs *m.* mafsal, uzuv (artubus),
tribus, tribūs *f.* oymak (tribubus);
lacus, lacūs *m.* göl ismininin iki şekli vardır: lacubus ve lacibus.

b) Domus, domūs *f.* ev, kısmen dördüncü, kısmen ikinci çekime girer:

	Tekil:	Çoğul:
nom.	dom-us	dom-ūs
gen.	dom-ūs	dom-uum yahut dom-ōrum
dat.	dom-uī	dom-ibus
akk.	dom-um	dom-ōs
abl.	dom-ō	dom-ibus

Not: domī evde, domum eve, domō evden.

X.

§ 36. Praesens gövdesi konyunktiv şekilleri

a) Praesens:	b) Imperfectum:	
scrīb-am yazayım	scrīb-erem	yazaydım
scrīb-ās	scrīb-erēs	
scrīb-at	scrīb-eret	
scrīb-āmus	scrīb-erēmus	
scrīb-ātis	scrīb-erētis	
scrīb-ant	scrīb-erent	

(Futurum'un konyunktivi yoktur.)

S

22. Praesens konyunktivinin anlamları:

a) Yerine gelebilir dilek (coniunctivus optativus): vincat iūstitia! adalet yense! veya: adalet yensin! Olumsuzluk zarfı: nē. Inimīcī nē vincant! düşmanlar yenmeseler!

b) İstek (coniunctivus iussivus); üçüncü şahsa hitap için kullanılır. Scrībat! yazsın! Olumsuzluk zarfı: nē. Nē scrībat! yazmasın!

c) Teşvik (coniunctivus hortativus); çoğul birinci şahısta kullanılır. Scrībāmus! yazalım! Olumsuzluk zarfı: nē. Nē scrībāmus yazmıyalım!

ç) Kararsızlık (coniunctivus deliberativus); yalnız soru cümlelerinde kullanılır. Quid dīcam? ne söyliyeyim? Olumsuzluk zarfı nōn. Quid nōn dīcam? ne söylemiyeyim?

S

23. Lâtincede istemek, emretmek, izin vermek, karar vermek anlamında olan fiillerden sonra, bu fiillerin nesnesini gösteren bir tali cümle gelebilir. Bu cümleler ut'la, olumsuz ise, nē ile başlar ve fiileri konyunktiv kipinde bulunur. Bu cümlelere tali istek cümleleri deriz. Tali istek cümleleri Türkçeye iyelik eki taşıyan mastar şekilleriyle çevrilir. Meselâ: peto ab eō, ut vērum dīcat ondan doğruyu söylemesini istiyorum.

24. Lâtincede, bir eylemin gayesini ifade etmek için, ut'la veya (olumsuzluk gösterilmek isteniyorsa) nē ile başlıyan bir tali cümle kullanılabilir. Fiili konyunktiv kipinde bulunan bu cümlelere final cümle deriz. Final cümleler her fiilden sonra kullanılabilir.

Bu gibi cümleler Türkçeye şu şekilde çevrilebilir:

a) Mastar veya iyelik eki taşıyan mastar ve «için»,

b) İstek kipi ve «diye»,

c) Mastar ve «gayesi ile», «maksadı ile» tabirleri ile,

Meselâ: edo, ut vīvam yaşamak için yerim; yaşayayım diye yerim; yaşamak maksadı ile yerim.

25. Ut veya nē ile başlıyan istek cümlelerinin ve final cümlelerin zamanlarına dikkat edilmelidir: bir praesens veya futurum'dan sonra ut cümlesinde praesens konyunktivi, bir imperfectum veya plusquamperfectum'dan sonra imperfectum konyunktivi kullanılır. Meselâ: praescrībo (praescrībam, praescripsero) eī, ut vērum dīcat; praescrībēbam, praescripsī, praescripseram) eī, ut vērum dīceret.

XI.

§ 37. Perfectum gövdesi konyunktiv şekilleri

a) Perfectum:		b) Plusquamperfetum:	
scrips-erim	yazmış olayım	scrips-issem	yazmış olaydım
scrips-eris		scrips-issēs	
scrips-erit		scrips-isset	
scrips-erimus		scrips-issēmus	
scrips-eritis		scrips-issētis	
scrips-erint		scrips-issent	

26. Lâtincede cum bağlacı ile — cum narrativum — başlıyan ve fiili imperfectum veya plusquamperfectum konyunktivinde bulunan bir tali cümle vardır. Bu cümle, bağlı bulunduğu cümlede ifade edilen eylemin başka hangi eylemle ilgili olarak cereyan ettiğini gösterir. Her iki eylemin aynı zamanda cereyan ettiği imperfectum'la, tali eylemin daha önce vuku bulduğu ise plusquamperfectum ile ifade edilir.

Bu cümleler Türkçeye şöyle çevrilir:

a) imperfectum'lu cümle: -mekte olduğu sırada;

b) plusquamperfectum'lu cümle: -miş olduğu sırada; -ince.

Meselâ: Cum nostrī procēderent, inimīcī recessērunt bizimkiler ilerlemekte oldukları sırada düşmanlar çekildiler; Pyrrhus, cum cōpiās suās in Italiam trādūxisset, cum Rōmānīs cōnflīxit Pyrrhos kuvvetlerini İtalya'ya geçirince Romalılarla çarpıştı.

27. Bundan başka Lâtincede yine cum'la - cum causale - başlıyan ve fiili herhangi bir zamanın konyunktiv kipinde bulunan bir tali cümle vardır. Bir sebep gösteren bu cum cümlesinin bağlı olduğu cümlede:

a) Bir esas zaman (praes., fut., fut. ex.) bulunursa, cum cümlesinde hemzamanı göstermek için praes. kony. i, önzamanı göstermek için perf. kony. i,

b) Bir tali zaman (imperf., perf., plusquamperf.) bulunursa, cum cümlesinde hemzamanı göstermek için imperf. kony. i, önzamanı göstermek için plusquamperf. kony. i kullanılır.

Bu cümleler Türkçeye -diği için, -diğinden şekilleri ile çevrilir.

28. Şartı gerçekleşmediği için sonucu da varit olmıyan şartlı cümlelerin her iki kısmında konyunktiv kipi ve şimdiki zamanı göstermek için imperfectum, geçmiş zamanı göstermek için de plusquamperfectum zamanı kullanılır. Bu gibi cümlelere irreal şartlı cümleler denir. Meselâ: sī amīcus permitteret, in hortō lūderēmus arkadaşımız müsaade etseydi, bahçede oynardık; sī amīcus permīsisset, in hortō lūderēmus arkadaşımız müsaade etmiş olsaydı, (şimdi) bahçede oynardık; sī amīcus permīsisset, in hortō lūsissēmus arkadaşımız müsaade etmiş olsaydı, bahçede oynardık (= oynamış olurduk).

XII.

§ 38. Beşinci isim çekimi

1. örnek: rēs reī *f.* şey

	Tekil:		Çoğul:	
nom.	r-ēs	di-ēs	r-ēs	di-ēs
gen.	r-eī	di-ēī	r-ērum	d-ērum
dat.	r-eī	di-ēī	r-ēbus	di-ēbus
akk.	r-em	di-em	r-ēs	di-ēs
abl.	r-ē	di-ē	r-ēbus	di-ēbus

2. örnek: diēs, diēī *m.* gün

Bu çekime giren isimler dişi cinstendir. Yalnız diēs gün ile meridiēs öğle isimleri erkek cinstendir. Fakat, «tayin edilen gün» anlamında kullanıldığı zaman diēs dişi cintendir.

Not: rēs ve diēs isimleri hariç, bu çekime giren diğer isimlerin çoğul şekilleri yoktur.

§ 39. Esse yardımcı fiilinin konyunktiv şekilleri

a) Praesens	c) Perfectum:
sim olayım	fuerim olmuş olayım
sīs	fueris
sit	fuerit
sīmus	fuerimus
sītis	fueritis
sint	fuerint

b) Imperfectum	d) Plusquamperfectum
essem olaydım	fuissem olmuş olaydım
essēs	fuissēs
esset	fuisset
essēmus	fuissēmus
essētis	fuissētis
essent	fuissent

S

29. Amīcī est amīcō adesse dosta yardım etmek dostun ödevidir. Esse fiili ile birlikte kullanılan genitiv hali ile, cümlede geçen eylemin kimin veya neyin işi, ödevi veya vasfı olduğu ifade edilir.

Genetif + est: ödev

müncer ol: neticelenmek, varıp sona ermek (gelmek)

S

30. Luxuria vōbīs perniciēī erit sefahat sizin mahvınıza müncer olacaktır, sizi mahva götürecektir, sizi mahvedecektir. Id mihi cūrae est bu benim için dert teşkil eder, bir derttir.

Esse fiili ve buna bağlı olarak kullanılan dativ hali ile, cümlede geçen öznenin neye müncer olduğu, neye götürdüğü, ne yaptığı, ne teşkil ettiği ifade edilir. Bu eylemle ilgili şahıs veya şey de ikinci bir dativle gösterilir ("esse ile çift dativ").

XIII.

§ 40. Perfectum passivum participium'u

Perfectum passivum participium'u -tus, a, um'la biter:

scrīb-ere	scrīp-tus, a, um
dīc-ere	dic-tus, a, um.

-tus bitiminden önce gelen ses bir dental, yani bir d veya t ise, bu sesin -tus'un t sesi ile kaynaşmasından s veya ss meydana gelir:

laed-ere	laed-tus	>	laesus, a, um
mitt-ere	mitt-tus	>	missus, a, um

§ 41. Perfectum passivum participium'u ile yapılan şekiller

Perfectum passivum:

İndikativ:		Konyunktiv:	
scrīptus, a, um sum	yazılmış bulunuyorum, yazıldım	scrīptus, a, um sim	yazılmış olayım
scrīptus, a, um, es	yazılmışsın, yazıldın	scrīptus, a, um sīs	
scrīptus, a, um est		scrīptus, a, um sit	
scrīptī, ae, a sumus		scrīptī, ae, a sīmus	
scrīptī, ae, a estis		scrīptī, ae, a sītis	
scrīptī, ae, a sunt		scrīpti, ae, a sint	

Plusquamperfectum passivum:

scrīptus, a, um eram	yazıldıydım, yazılmıştım	scrīptus, a, um essem	yazılmış olaydım
scrīptus, a, um erās		scrīptus, a, um essēs	
scrīptus, a, um erat		scrīptus, a, um esset	
scrīptī, ae, a erāmus		scrīptī, ae, a essēmus	
scrīptī, ae, a erātis		scrīptī, ae, a essētis	
scrīptī, ae, a erant		scrīptī, ae, a essent	

Futurum exactum:

scrīptus, a, um ero	yazılmış olacağım
scrīptus, a, um eris	
scrīptus, a, um erit	
scrīptī, ae, a erimus	
scrīpti, ae, a eritis	
scrīptī, ae, a erunt.	

Perfectum passivum mastarı: scrīptum, am, um esse yazılmış olmak.

S

31. Perfectum passivum participium'u şekilleri, sıfatlar gibi belirten olarak veya yüklemin bir parçası olarak kullanılabilir:

epistula scrīpta	yazılmış mektup.
epistula scrīpta est	mektup yazılmıştır.

32. Katışık passiv şekillerinin gerek participium'u, yani sıfat kısmı, gerek fiil kısmı - sıfatlı yüklemlerde olduğu gibi (*bk. S. 11*) - mümkün olduğu kadar özneye uyar:

exercitus ductus est, exercitūs ductī sunt,
cōpiae missae sunt, auxilium missum est, auxilia missa sunt.

XIV.

§ 42. Üçüncü isim çekimi

Bu çekime iki gövde grupu girer:

a) sessizle biten gövdeler,

b) -i ile biten gövdeler.

Her iki grupta erkek cinsten ve dişi cinsten olan isimlerle cinssiz olan isimler vardır. İsimlerin cinsleri nominativ şekillerinden anlaşılır.

§ 43. Erkek cinsten sessizle biten gövdeler

a) Nominativde -s takısını almıyan isimler, meselâ:

cōnsul, cōnsulis *m.*	konsül
labor, labōris *m.*	iş, zahmet
mōs, mōris *m.*	âdet;

b) Erkek kişileri gösterip nominativde -s takısını alan isimler, meselâ:

rēx, rēgis *m.*	kıral	(rēx = rēg-s),
mīles, mīlitis *m.*	asker	(mīles = mīlit-s).

§ 44. Sessizle biten gövdelerin çekimi

1. örnek: labor, labōris *m.* iş, zahmet.
2. örnek: mīles, mīlitis *m.* asker.

	Tekil:		Çoğul:	
nom.	labor	mīles	labōr-ēs	mīlit-ēs
gen.	labōr-is	mīlit-is	labōr-um	mīlit-um
dat.	labōr-i	mīlit-ī	labōr-ibus	mīlit-ibus
akk.	labōr-em	mīlit-em	labōr-ēs	mīlit-ēs
abl.	labōr-e	mīlit-e	labōr-ibus	mīlit-ēs

S

33. Latīnī linguā, mōribus, armīs cum Rōmānīs congruēbant. Lâtinler dilleri, âdetleri ve silâhları bakımından Romalılara benziyorlardı.

Ablativus limitationis (sınırlandırma ablativi) ile Ne bakımdan? sorusuna cevap verilir.

34. Laetī comitēs Mānlium in castra redūxērunt. Arkadaşları Manlius'u neşe içinde ordugâha geri götürdüler.

Cōnsul īrātus mīlitēs ante praetōrium cōgit. Konsül, öfke içinde (öfkeli olarak, öfkeli öfkeli, öfkelenerek) askerleri komutan çadırı önünde topluyor.

S

Lâtincede bir sıfat veya participium yükleme bağlı olarak (praedicātīvē) kullanılırsa, eylemin ne şekilde cereyan ettiğini gösterir. Türkçeye türlü şekilde çevrilir:

bir sıfat ve olarak:	öfkeli olarak,
sıfatı tekrarlıyarak:	öfkeli öfkeli,
bir isim ve ile veya içinde:	öfke ile (içinde),
fiilin zarf şekli ile:	öfkelenerek.

XV.

§ 45. İlgi zamiri (prōnōmen relātīvum).

quī quae quod ki o, ki o şey.

Sıfat olarak kullanılan soru zamiri gibi çekilir (bk. § 25). Cum öntakısı ilgi zamirine eklenir: quōcum, quācum, quibuscum.

S

35. İlgi zamiri ile başlıyan ve bağlı olduğu cümlenin bir unsurunu açıklamaya yarıyan cümlelere relativ cümle deriz. İlgi zamirinin cins ve sayısı, yerini tuttuğu ve açıklanmak istenen kelimenin cins ve sayısına uyar. Hali ise relativ cümledeki fiilin kurmasına göre tâyin edilir.

36. İlgi zamiri Tükrçede ki bağlacı ve işaret zamirinin muhtelif şekilleriyle karşılanabirlirse de, relativ cümleler Türkçeye -en, -miş olan ve -dik sıfat fiil şekilleri ile çevrilir. Meselâ:

Miser est is, qui avārus est	o adam ki hasistir = hasis olan adam sefildir.
Miser est is, cui nihil satis est	o adam ki ona hiçbir şey yetmez = kendisine hiçbir şey yetmiyen adam sefildir.
Liber, quī ab amīco meō misssus est, pulcher est	o kitap ki arkadaşım tarafından gönderilmiştir = arkadaşım tarafından gönderilmiş olan kitap güzeldir.
Liber, quem mīsistī, pulcher est	o kitap ki onu gönderdin = gönderdiğin kitap güzeldir.

XVI.

§ 46. Posse fiilinin çekimi

Possum, potuī, posse muktedir olmak, -ebilmek, pot(is) veya pot(e) sıfatı ile esse fiilinden katışıktır. Pot-esse, posse olmuştur. Praesens gövdesinden yapılan şekillerde s ile başlıyan şekillerin önünde pot-, pos- olmuştur.

Praesens:

İndikativ:	Konyunktiv:
possum	possim
potes	possīs
potest	possit
possumus	possīmus
potestis	possītis
possunt	possint

Imperfectum:

İndikativ:	Konyunktiv:
poteram	possem
poterās	possēs
poterat	posset
poterāmus	possēmus
poterātis	possētis
poterant	possent

Futurum:

potero
poteris
poterit
poterimus
poteritis
poterunt.

§ 47. Prōdesse fiilinin çekimi

Prōsum, prōfuī, prōdesse prō(d) öntakısı ile esse fiilinden katışıktır. Tamamen esse gibi çekilir. Sessizle baş ıyan şekillerın başına prō-, sesli ile başlıyan şekillerin başına prōd- eklenir.

Praes. İndi.	: prōsum, prōdes, prōdest, prōsumus, prōdestis, prōsunt.	
» Kony.	: prōsīm, prōsis, prōsit, prōsīmus, prōsītis, prōsint.	
Impf. İnd.	: prōderam, prōderās	v. d.
» Kony.	: prōdessem, prōdessēs	v. d.
Futurum	: prōdero, prōderis	v. d.

37. Lâtincede, bir eylemin sonucunu ifade etmek için ut'la başlıyan ve fiili konyunktiv kipinde bulunan bir tali cümle kullanılır. Olumsuzluk gösterilmek isteniyorsa, ut nōn kullanılır. Bu gibi cümlelere konsekutiv cümle deriz.

Konsekutiv cümlenin bağlı bulunduğu cümlede umumiyetle «öyle» veya «o kadar» kavramını veren bir kelime (ita, tam, adeo, tantus v. s.) bulunur.

Ut her zaman ki ile, çok kerre de -cek sıfat-fiil şekilleri ile çevrilebilir.

XVII.

§ 48. Üçüncü fiil çekimi

Praesens gövdesinden yapılan passiv şekiller.

Praesens:

İndikativ:		Konyunktiv:	
scrīb-or	yazılıyorum, yazılırım	scrīb-ar	yazılayım
scrīb-eris		scrīb-āris	
scrīb-itur		scrīb-ātur	
scrīb-imur		scrīb-āmur	
scrīb-iminī		scrīb-āminī	
scrīb-untur		scrīb-antur	

Imperfectum:

scrīb-ēbar	yazılıyordum, yazılırdım	scrīb-erer	yazılaydım
scrīb-ēbāris		scrīb-erēris	
scrīb-ēbātur		scrīb-erētur	
scrīb-ēbāmur		scrīb-erēmur	
scrīb-ēbāminī		scrīb-erēminī	
scrīb-ēbantur		scrīb-erentur	

Futurum:

scrīb-ar yazılacağım
scrīb-ēris
scrīb-ētur
scrīb-ēmur
scrīb-ēmini
scrīb-entur

Praesens passivum mastarı: scrīb-ī yazılmak

XVIII.

§ 49. Üçüncü isim çekimi

Dişi cinsten sessizle biten gövdeler.

a) Nominativde -s takısını alan isimler, meselâ:

hiems, hiemis *f.* kış,
lex, lēgis *f.* kanun (lex = lēg-s),
probitās, probitātis *f.* dürüstlük (probitās = probitāt-s),
virtūs, virtūtis *f.* erdem, fazilet (virtūs = virtūt-s).

İstisnalar:

Şu isimler erkek cinstendir:

sanguis, sanguinis *m.* kan,
lapis, lapidis *m.* taş,
pēs, pedis *m.* ayak,
grex, gregis *m.* sürü.

b) Nominativi -o ile biten isimler, meselâ:

legio, legiōnis *f.* legion, tümen
imāgo, imāginis *f.* tasvir,
fortitūdo, fortitūdinis *f.* cesaret.

İstisnalar:

Şu isimler erkek cinstendir:

ordo, ordinis *m.* sıra, nizam,
sermo, sermōnis *m.* konuşma,
leo, leōnis *m.* aslan.

c) arbor, arboris ağaç, nominativde -s takısını almadığı halde dişi cinstendir.

Dişi cinsten olan isimler erkek cinsten isimler gibi çekilir (bk. § 44).

S

38. Söylemek, düşünmek, bilmek, anlamak, duymak anlamına gelen fiillerden sonra gelen nesneyi ifade etmek için accusativus cum infinitivo (a. c. i.) kurması kullanılabilir. Bu kurma ya ki ile başlıyan bir cümle ile, yahut da akkusativi -in hali ile, infinitivi de -diğini şekli ile vermekle tercüme edilir. Lâtincede akkusativin ifadesi şarttır. Meselâ: dico tē frustrā contendere diyorum ki (sen) beyhude uğraşıyorsun, veya: (senin) beyhude uğraştığını söylüyorum.

Sıfatlı yüklemde ve katışık fiil şekillerinde sıfat veya participium akkusativ halinde bulunur; meselâ: dico tē bonum esse, cerno epistulam scrīptam esse.

39. A. c. i. kurması gayri şahsî tabirlerden sonra da özne olarak kullanılır. Bu takdirde Türkçede -diğini yerine -diği şekli bulunur. Meselâ: apertum est tē vērum nōn dicere (senin) hakikati söylemediğin aşikârdır.

40. A. c. i. kurmasında ifade edilen eylemle kurmanın bağlı bulunduğu fiilin gösterdiği eylem arasındaki zaman münasebeti şöyle belirtilir: hemzamanı göstermek için praesens mastarı, önzamanı göstermek için de perfectum mastarı kullanılır. Meselâ:

	scrībere		yazmakta olduğunu	
cerno tē		senin		görüyorum.
	scrīpsisse		yazmış olduğunu	
	scrībī		yazılmakta olduğunu	
cerno epistulam		mektubun		görüyorum.
	scrīptam esse		yazılmış olduğunu	

XIX.

§ 50. Ses değişimi ile yapılan perfectum gövdesi

Bir kısım fiillerin perfectum gövdesi praesens gövdesindeki seslinin uzaması veya değişerek uzaması ile yapılır, meselâ:

leg-o	lēg-ī	lēc-tus	leg-ere	okumak
ag-o	ēg-ī	āc-tus	ag-ere	sürmek, yapmak
cōg-o (co-ag-o)	coēg-ī	coāc-tus	cōg-ere	toplamak, zorlamak
ed-o	ēd-ī	ēsus	ed-ere	yemek
em-o	ēm-ī	ēmp-tus	em-ere	satın almak.

Bazı fiillerin praesens gövdesinde bulunan n veya m perfectum ve participium gövdelerinde düşer, meselâ:

vinc-o	vīc-ī	vic-tus	vinc-ere	yenmek
fund-o	fūd-ī	fūsus	fund-ere	dökmek, püskürtmek
relinqu-o	relīqu-ī	relic-tus	relinqu-ere	terk etmek
frang-o	frēg-ī	frāc-tus	frang-ere	kırmak.

§ 51. Zarfların yapılışı

Birinci ve ikinci isim çekimine giren sıfatlardan, bunların tekil genitiv bitimi olan -ī yerin -ē eklenmek suretiyle zarflar yapılır, meselâ:

nom.:	gen.:	zarf:	
doctus	doct-ī	doct-ē	bilgince,
miser	miser-ī	miser-ē	sefilce,
pulcher	pulchr-ī	pulchr-ē	güzelce.

Not: bonus sıfatının zarfı bene, malus sıfatınınki male'dir.

S

41. Lâtincede, bir vasıf göstermek için ablativus qualitatis kullanılabilir. Bu ablativ hem belirten olarak, hem yüklem olarak kullanılanılır, meselâ: vir summā probitāte çok dürüst bir adam, Cincinnātus summā probitāte erat Cincinnatus çok dürüst idi. Bu ablativin yanında her zaman bir sıfat bulunur.

42. Lâtincede, bir yaş ve bir memuriyet veya vazife gösteren isimler yükleme bağlı olarak (praedicātivē) kullanılabilir, meselâ: Cicero cōnsul cōnsilia Catilīnae dētēxit Cicero konsül olarak (veya: konsül iken, veya konsüllüğünde) Catilina'nın niyetlerini meydana çıkarmıştır. Aynı şekilde puer (çocuk olarak, çocuk iken, çocukluğunda), senex (ihtiyar olarak, ihtiyar iken, ihtiyarlığında) ve başka isimler kullanılır.

XX.

§ 52. Üçüncü isim çekimi

Cinssiz olan sessizle biten gövdeler.

a) Nominativi -men, -ur, -us' la biten isimler, meselâ:

flūmen, flūminis	ırmak,
rōbur, rōboris	kuvvet,
corpus, corporis	beden,
genus, generis	cins, soy.

b) aes, ōs, os, vās, iter, vēr, papāver,
cor, mel, lac, iūs, rūs, caput, cadāver.

aes, aeris	tunç para	cor, cordis	yürek
aes alienum	borç	mel, mellis	bal
ōs, ōris	ağız, yüz	lac, lactis	süt
os, ossis	kemik	iūs, iūris	hak, hukuk
vās, vāsis	kap	rūs, rūris	kır, sayfiye
iter, itineris	yol, yolculuk	caput, capitis	baş
vēr, vēris	bahar	cadāver,	ceset.
papāver, papāveris	gelincik, haşhaş	cadāveris	

§ 53. Çekim

	Tekil:	Çoğul:
nom.	corpus	corpor-a
gen.	corpor-is	corpor-um
dat.	corpor-ī	corpor-ibus
akk.	corpus	corpor-a
abl.	corpor-e	corpor-ibus

XXI.

§ 54. Üçüncü fiil çekimi

-i ile biten gövdeler.

Üçüncü fiil çekimine, praesens gövdeleri -i ile biten birkaç fiil de girer, meselâ:

capi-o	cēp-ī	cap-tus	cape-re	almak
faci-o	fēc-ī	fac-tus	face-re	yapmak
iaci-o	iēc-ī	iac-tus	iace-re	atmak
fodi-o	fōd-ī	fossus	fode-re	kazmak
fugi-o	fūg-ī	fugi-tum	fuge-re	kaçmak.

Bu gibi fiillerin çekiminde bazı özellikler vardır. Praesens gövdesinden yapılan şekillerde sonuçlar bağlama seslisi [*] ilâve edilmeksizin eklenir, meselâ: capi-s, capi-tur. Gövde sonundaki i, r' den önce geldiği veya kelime sonuna rasladığı takdirde e olur, meselâ: cape-re, cape-ris, cap-e.

§ 55. Çekim

Praesens:

Aktiv:		Passiv:	
ind.:	kony.:	ind.:	kony.:
capi-o	capi-am	capi-or	capi-ar
capi-s	capi-ās	cape-ris	capi-āris
capi-t	capi-at	capi-tur	capi-ātur
capi-mus	capi āmus	capi-mur	capi-āmur
capi-tis	capi-ātis	capi-minī	capi-āminī
capi-unt	capi-ant	capi-untur	capi-antur

Imperfectum:

capi-ēbam	cape-rem	capi-ēbar	cape-rer
capi-ēbas	cape-rēs	capi-ēbāris	cape-rēris
capi-ēbat	cape-ret	capi-ēbātur	cape-rētur
capi-ēbāmus	cape-rēmus	capi-ēbāmur	cape-rēmur
capi-ēbātis	cape-rētis	capi-ēbāminī	cape-rēminī
capi-ēbant	cape-rent	capi-ēbantur	cape-rentur

Futurum:

capi-am	capi-ar
capi-ēs	capi-ēris
capi-et	capi-ētur
capi-ēmus	capi-ēmur
capi-ētis	capi-ēminī
capi-ent	capi-entur

Imperativ:

cape	capi-tō
	capi-tō
capi-te	capi-tōte
	capi-untō

[*] lât.: vocalis connectiva Bu bağlama seslisi, sessizle biten gövdeleri sessizle başlıyan çekim takısına bağlamaya yarar, meselâ: scrib-i-s, scrib-u-nt.

Mastar:

cape-re	capī

Not: facere fiilinin 2. şahıs tekil imperativi fac'tır.

43. Lâtincede, bir eylemin hangi tarzda cereyan ettiğini göstermek için, "ablativus modi" kullanılır: summā celeritāte procēdere en büyük süratle ilerlemek. Ablativ halinde bulunan ismin yanında bir sıfat varsa, cum kullanılabilir (summā cum celeritāte), yoksa, cum kullanılmalıdır (cum virtūte vīvere).

XXII.

§ 56. Üçüncü isim çekimi:

gövdeleri -i ile biten isimler.

Bu isimler üç grupa ayrılır:

a) -e, -al ve -ar'la biten cinssiz isimler;

b) tekil nominativleri -is veya -ēs'le bitip nom. ve gen. şekillerinde hece sayıları aynı olan isimler (parisyllaba);

c) tekil genitiv bitiminden önce iki veya üç sessiz bulunan isimler.

§ 57. -e, -al ve -ar'la biten cinssiz isimler

Meselâ: mare, maris *n.* deniz,
animal, animālis *n.* yaratık,
exemplar, exemplāris *n.* örnek, suret.

Çekim:

	Tekil:		Çoğul:	
nom.	mar-e	animal	mar-ia	animāl-ia
gen.	mar-is	animāl-is	mar-ium	animāl-ium
dat.	mar-ī	animāl-ī	mar-ibus	animāl-ibus
akk.	mar-e	animal	mar-ia	animāl-ia
abl.	mar-ī	animāl-ī	mar-ibus	animāl-ibus.

§ 58. -is veya -es'le biten parisillab isimler

Meselâ: nāvis, nāvis *f.* gemi
classis, classis *f.* donanma
cīvis, cīvis *mf.* yurttaş
hostis, hostis *mf.* düşman
clādēs, clādis *f.* bozgun
nūbēs, nūbis *f.* bulut
caedēs, caedis *f.* katliam
aedēs, aedis *f.* oda, tapınak.

Çekim:

	Tekil:	Çoğul:
nom.	nāv-is	nāv-ēs
gen.	nāv-is	nāv-ium
dat.	nav-ī	nāv-ibus
akk.	nāv-em (nāv-im)	nāv-ēs (nāv-īs)
abl.	nāv-e (nāv-ī)	nāv-ibus

Şu isimlerin tekil akk.i her zaman -im, abl.i her zaman -i ile biter:

febris, is *f.* ateş, nöbet
puppis, is *f.* pupa
secūris, is *f.* balta
sitis, is *f.* susama
turris, is *f.* kule
tussis, is *f.* öksürük

Vīs *f.* kuvvet isminin tekil gen. ve dat.i yoktur; şöyle çekilir:

Tekil: vīs, vim, vī; çoğul: vīrēs, vīrium, vīribus, vīrēs, vīribus.

-is'le biten şehir ve nehir adları da her zaman -im ve -i bitimlerini alır: Neāpolis (Neāpolim, Neāpolī) *f.* Napoli şehri.
Tiberis (Tiberim, Tiberī) *m.* Tiber nehri.

Parisillab grupuna giren isimlerin çoğu dişi cinstendir. Yalnız -nis'le biten isimler (meselâ: fīnis, is sınır; ignis, is ateş) ve

collis, is tepe
orbis, is daire
piscis, is balık

erkek cinstendir.

Not: canis, is *mf.* köpek, iuvenis, is *mf.* genç, mēnsis, is *m.* ay isimleri sessiz çekimine girer (canum, iuvenum, mēnsum). Fakat mēnsium şekli de kullanılır.

§ 59. Tekil gen. bitiminden önce iki veya üç sessiz bulunan isimler

Meselâ: ars, artis *f.* sanat;
urbs, urbis *f.* şehir;
imber, imbris *m.* yağmur;
arx, arcis *f.* kale;
pars, partis *f.* kısım;
pōns, pontis *m.* köprü

Çekim:

nom.	urb-s	urb-ēs
gen.	urb-is	urb-ium
dat.	urb-ī	urb ibus
akk.	urb-em	urb-ēs (urb-īs)
abl.	urb-e	urb-ibus

Bu grupa giren isimlerin çoğu dişi cinstendir. Yalnız

dēns, dentis diş
fōns, fontis kaynak, pınar
mōns, montis dağ
pōns, pontis köprü
imber, imbris yağmur
venter, ventris karın

erkek cinstendir. Os, ossis kemik cinssizdir.

Not: pater, patris *m.* baba
māter, mātris *f.* ana
frāter, frātris *m.* kardeş
parentēs, um *mf.* ana baba

sessiz çekimine girer. Fakat parentium şekli de kullanılır.

§ 60. Praesens gövdesi ile perfectum gövdesi arasında bir fark olmıyan fiiller

Meselâ:

dēfend-o	dēfend-ī	dēfensus	dēfend-ere	savunmak, korumak
ascend-o	ascend-ī	ascensus	ascend-ere	binmek, çıkmak
vert o	vert-ī	versus	vert-ere	çevirmek
solv-o	solv-ī	solūtus	solv-ere	çözmek, ödemek
metu-o	metu-ī	—	metu-ere	korkmak
statu-o	statu-ī	statū-tus	statu-ere	tâyin etmek, karar vermek
cōnstitu-o	cōnstitu-ī	cōnstitū-tus	cōnstitu-ere	tâyin etmek, karar vermek

XXIII.

§ 61. İki işaret zamiri

a) Yakında bulunan şahıs veya şeyi gösteren işaret zamiri: hic haec hoc bu.

	Tekil:			Çoğul:		
	masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
nom.	hic	haec	hoc	hī	hae	haec
gen.	huius	huius	huius	hōrum	hārum	hōrum
dat.	huic	huic	huic	hīs	hīs	hīs
akk.	hunc	hanc	hoc	hōs	hās	haec
abl.	hōc	hāc	hōc	hīs	hīs	hīs

b) Uzakta bulunan şahıs veya şeyi gösteren işaret zamiri: ille illa illud o.

nom.	ille	illa	illud	illī	illae	illa
gen.	illīus	illīus	illīus	illōrum	illārum	illōrum
dat.	illī	illī	illī	illīs	illīs	illīs
akk.	illum	illam	illud	illōs	illās	illa
abl.	illō	illā	illō	illīs	illīs	illīs

Illud bazan 'o meşhur söz' anlamına gelir: nōtum est illud Catōnis Cato'nun o meşhur sözü malûmdur.

§ 62. Unus, duo, tres sayı sıfatlarının çekimi

ūnus, a, um bir
duo, ae, o iki
trēs, tria üç

nom.	ūnus ūna ūnum	duo	duae	duo	trēs	tria
gen.	ūnīus	duōrum	duārum	duōrum	trium	
dat.	ūnī	duōbus	duābus	duōbus	tribus	
akk.	ūnum ūnam ūnum	duōs	duās	duo	trēs	tria
abl.	ūnō ūnā ūnō	duōbus	duābus	duōbus	tribus	

§ 63. Reduplicatio (tekrar) ile yapılan perfectum gövdesi

Bazı fiillerin perfectum gövdesi fiilin ilk sessizi ile ilk seslisi tekrarlanmak suretiyle yapılır; meselâ:

posc-o	po-posc-ī	(postulātus)	posc-ere	istemek
curr-o	cu-curr-ī	cursum	curr-ere	koşmak
tend-o	te-tend-ī	ten-tus	tend-ere	germek
pell-o	pe-pul-ī	pulsus	pell-ere	kovmak

İlk sesli a ise, bunun yerine e bulunur:

cad-o	ce-cid-ī	cāsum	cad-ere	düşmek
caed-o	ce-cid-ī	caesus	caed-ere	kesmek
tang-o	te-tig-ī	tāc-tus	tang-ere	dokunmak

Bazı fiillerin perfectum gövdelerinde hâsıl olan ses değişikliğine dikkat edilmelidir: cado — cecidī, caedo — cecīdī, parco — pepercī; tetigī şeklinde, ses değişikliğinden başka, praesens gövdesindeki n sessizi düşmüştür.

Katışık fiillerde reduplicatio umumiyetle düşer:

incid-o (in+cad-o)	incid-ī	—	incid-ere	-ye düşmek
contend-o	contend-ī	contentum	contendere	uğraşmak, çarpışmak
expell-o	expul-ī	expulsus	expell-ere	kovmak

Fakat reppulī şeklinde (repello'dan) görülen çift p reduplicatio'nun bir izidir.

Reduplicatio bazı fillerin praesens gövdesinde de mevcuttur.

bi-b-o	bi-b-ī	bi-b-ere	içmek
re-si-st-o	re-sti-t-ī	resi-st-ere	karşı koymak

S

44. Accidit, ut mīlitēs discēderent şöyle bir şey (hâdis) oldu: askerler şuraya buraya ayrıldılar Accidit hâdis olur, durum hâsıl olur, meydana gelir fiilinden sonra özne yerini tutan bir konsekutiv cümle kullanılabilir. Bu kurma iki ayrı cümle şeklinde tercüme edilir.

XXIV.

§ 64. Üçüncü isim çekimine giren sıfatlar

Üçüncü isim çekimine giren sıfatların gövdeleri ya -i ile ya bir sessizle biter. Hepsi i çekimine göre çekilir, yani tekil ablativleri -ī, çoğul genitivleri -ium, cinssiz çoğul nominativ ve akkusativleri -ia ile biter.

Tekil nominativi üç, iki ve tek şekilli sıfatlar vardır.

§ 65. Üç şekilli sıfatlar

Örnek: ācer, ācris, ācre keskin.

	Tekil:			Çoğul:		
	masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
nom.	ācer	ācris	ācre	ācres	ācres	ācria
gen.		ā c r i s			ā c r i u m	
dat.		ā c r ī			ā c r i b u s	
akk.	ā c r e m		ācre	ā c r ē s		ācria
abl.		ā c r ī			ā c r i b u s	

§ 66. İki şekilli sıfatlar

Örnek: brevis, breve kısa.

	Tekil:		Çoğul:	
	masc. fem.	neutr.	masc. fem.	neutr.
nom.	brevis	breve	brevēs	brevia
gen.	b r e v i s		b r e v i u m	
dat.	b r e v ī		b r e v i b u s	
akk.	brevem	breve	brevēs	brevia
abl.	b r e v ī		b r e v i b u s	

§ 67. -er ve -is'le biten ay adları

-er ve -is'le biten ay adları, bütün ay adları gibi sıfat menseli olduğu için, tekil ablativde -i ile biter; meselâ: Aprīlī, Decemebrī (tamam.a: mēnse).

§ 68. Zarf yapılışı

Üçüncü isim çekimine giren nominativleri üç veya iki şekilli sıfatlarda, bunların tekil genitiv bitimi olan -is yerine -iter eklenmek sureti ile yapılır, meselâ:

nom.	celer	süratli	gen.	celer-is	zarf:	celer-iter	süratlice
	ācer	keskin		ācr-is		ācr-iter	keskince
	fortis	cesur		fort-is		fort-iter	cesurca

§ 69. Asıl sayılar ve sıra sayıları

Asıl sayılar (numeralia cardinalia) kaç? sorusuna cevap verir.
Sıra sayıları (numeralia ordinalia) kaçıncı? sorusuna cevap verir.

		cardinalia	ordinalia
1	I	ūnus, a, um	prīmus, a, um
2	II	duo, ae, o	secundus, a, am
3	III	trēs, tria	tertius, a, um
4	IV	quattuor	quārtus, a, um
5	V	quīnque	quīntus, a um
6	VI	sex	sextus, a, um
7	VII	septem	septimus, a, um
8	VIII	octō	octāvus, a, um
9	IX	novem	nōnus, a, um
10	X	decem	decimus, a, um
11	XI	ūndecim	ūndecimus, a, um
12	XII	duodecim	duodecimus, a, um
13	XIII	trēdecim	tertius decimus
14	XIV	quattuordecim	quārtus decimus
15	XV	quīndecim	quīntus decimus
16	XVI	sēdecim	sextus decimus
17	XVII	septendecim	septimus decimus
18	XVIII	duodēvīginti	duodēvicēsimus
19	XIX	ūndēvīginti	ūndēvicēsimus

		cardinalia	ordinalia
20	XX	vīgintī	vīcēsimus
30	XXX	trīgintā	trīcēsimus
40	XL	quadrāgintā	quadrāgēsimus
50	L	quīnquāgintā	quīnquāgēsimus
60	LX	sexāgintā	sexāgēsimus
70	LXX	septuāgintā	septuāgēsimus
80	LXXX	octōgintā	octōgēsimus
90	XC	nōnāgintā	nōnāgēsimus
100	C	centum	centēsimus
200	CC	ducentī, ae, a	ducentēsimus
300	CCC	trecentī, ae, a	trecentēsimus
400	CCCC	quadringentī, ae, a	quadringentēsimus
500	D	quīngentī, ae, a	quīngentēsimus
600	DC	sescentī, ae, a	sescentēsimus
700	DCC	septingentī, ae, a	septingentēsimus
800	DCCC	octingentī, ae, a	octingentēsimus
900	DCCCC	nōngentī ae, a	nōngentēsimus
1 000	M	mīlle	mīllēsimus
2 000	MM	duo mīlia	bis mīllēsimus
10 000	$\overline{X}$	decem mīlia	deciēs mīllēsimus
100 000	$\overline{C}$	centum mīlia	centiēs mīllēsimus

§ 70. Sayıların özellikleri

a) Mille bin sayısının tekil şekilleri yoktur. Sıfat olarak kullanılır: cum mīlle mīlitibus bin askerle. Çoğul şekilleri: mīlia mīlium mīlibus mīlia mīlibus. Bu şekiller isim olarak kullanılır; onun için bunlara bağlanan ve hemen sonra gelen isimler genitiv haline konulur: cum duōbus mīlibus mīlitum iki bin askerle (fakat: cum duōbus mīlibus quīngentīs mīlitibus iki bin beş yüz askerle). askelerin ikibinle gib dizin

b) Sayıların terkibi: trīgintā sex otuz altı, septuāgēsimus septimus yetmiş yedinci. Türkçede olduğu gibi büyük sayı küçük sayıdan önce gelir. 21-den 99-a kadar küçük sayı büyük sayıdan önce bulunabilir;

bu takdirde sayılar arasında bir et bulunur: septem et quīnquāgintā elli yedi, ūnus et vīcēsimus yimi birinci.

c) Birden yukarı olan asıl sayılara bağlı isimler Türkçede olduğu gibi tekil kalmaz çoğul şekline girer: duo cōnsulēs iki konsül, duae puellae iki kız, tria nōmina üç isim, nōngentī mīlitēs dokuz yüz asker.

d) Yılların ve saatlerin gösterilmesi için sıra sayıları kullanılır: annō mīllēsimō nongentēsimō quadrāgēsimō septimō ~~1497~~ yılında. 1947

Gün 12 saate bölünür; birinci saat güneşin doğması ile başlar, on ikinci saat güneşin batması ile biter: hōra septima yedinci saat (12 ile 13 arası).

Gece 4 nöbete (vigilia) bölünür: tertiā vigiliā üçüncü nöbet esnasında (gece yarısı ile saat 3 arasında).

1140 → anno millessimo quadringentesimo

XXV.

S

45. Perfectum passivum participium'unun kullanılış ve anlamları.

Lâtincede participium tıpkı bir sıfat gibi kullanılabilir. Participium'un bu kullanılışı S. 31-de izah edilmiştir.

Bundan başka Lâtincede participium bir tali cümlenin yerini tutabilir. İki participium kurması vardır: a) participium coniunctum, b) ablativus absolutus.

46. Participium coniunctum: participium, cümlede mevcut bir isme bağlı olup ifade edilen eylemin hangi eylemden sonra veya hangi eylemin sebebiyle cereyan ettiğini gösterir. Meselâ: Rōmānī ad Alliam victī cōnstituērunt urbem relinquere Romalılar, Allia nehri cıvarında yenildikten sonra, şehri terk etmiye karar verdiler. Hostēs pūgnā victī lēgātōs mīsērunt Düşmanlar, savaşta yenildikleri için, elçiler gönderdiler. 1.2. 2. N

47. Ablativus absolutus: participium, cümlede mevcut bir isme bağlanmayıp, başka bir isim veya zamirle birleşerek, ifade edilen eylemin hangi eylemden sonra veya hangi eylemin sebebiyle cereyan ettiğini gösterir. Meselâ: Exercitū ad Alliam victō Rōmānī arcem dēfendere cōnstituērunt Orduları Allia nehri civarında yenildikten sonra Romalılar kaleyi müdafaa etmeye karar verdiler. Māgnā parte

ob.

S

nāvium āmissā classis hostium in portum cōnfūgit Gemilerin büyük bir kısmı kaybedildiği için, düşmanların donanması limana sığındı.

Ablativus absolutus kurması şöyle tercüme edilir: Ablativus absolutus kurmasını teşkil eden unsurlar nominativ haline konulduktan sonra, esse fiilinin gereken şekli ilâve edilir; böylece tam bir cümle kurulmuş olur. Bu cümle, a) zaman gösterilmek isteniyorsa, -ildikten sonra, b) sebep gösterilmek isteniyorsa, -ildiği için şekilleriyle değiştirilerek asıl cümleye ilâve edilir.

Çok kere passiv şekillerin Türkçeye aktiv olarak çevrilmesi daha uygundur: dux hostibus victis triumphum ēgit Kumandan, düşmanlar yenildikten sonra, zafer törenini kutladı; kumandan, düşmanları yendikten sonra, zafer törenini kutladı.

XXVI.

§ 71. Üçüncü isim çekimine giren tek şekilli sıfatlar

Örnek: cōnstāns sabit, metin.

	Tekil:		Çoğul:	
	masc. fem.	neutr.	masc. fem.	neutr.
nom.	cōnstāns	cōnstāns	cōnstantēs	cōnstant-ia
gen.	cōnstant-is		cōnstant-ium	
dat.	cōnstant-ī		cōnstant-ibus	
akk.	cōnstant-em	cōnstāns	cōnstant-ēs	cōnstant-ia
abl.	cōnstant-ī		cōnstant-ibus	

§ 72. Sessis çekimine giren sıfatlar

Şu sıfatlar sessiz çekimine göre çekilir, yani tekil ablativleri -e, cinssiz çoğul nom. ve akk. leri -a, genitivleri -um'la biter:

dives, divitis	zengin	(divite)
pauper, pauperis	fakir	(paupere, pauperum)
vetus, veteris	eski	(vetere, vetera, veterum)
particeps, parrticipis	pay alan, payı olan	(participe)
prīnceps, prīncipis	baş olan	(prīncipe, prīncipum).

§ 73. Karışık çekim

Memor hatırlıyan, inops fakir, vigil uyanık, celer süratli sıfatlarının tekil ablativi -ī, çoğul genitivi -um'la biter; meselâ: memorī, fakat memorum.

§ 74. Zarf yapılışı

Tek şekilli sıfatlardan da zarflar öbür sıfatlardan yapıldığı gibi yapılır; yalnız -ns ile biten sıfatlardan, bunların tekil genitiv bitimi olan -is yerine -er eklenmek sureti ile zarf yapılır; meselâ:

nom. cōnstāns gen. cōnstant-is zarf: cōnstant-er sebatla
audāx, audācis cüretli sıfatının zarf şekli audācter veya audāciter'dir.

XXVII.

§ 75. İki işaret zamiri

a) Īdem, eadem, idem aynı. Bu zamir is ea id ile -dem hecesinden katışıktır. is-dem, īdem olur; d'den önce m, n olur.

	Tekil:			Çoğul:		
	masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
nom.	īdem	eadem	idem	īdem(iīdem)	eaedem	eadem
gen.	e i u s d e m			eōrundem	eārundem	eōrundem
dat.	e ī d e m			eīsdem (iīsdem, īsdem)		
akk.	eundem	eandem	idem	eōsdem	eāsdem	eadem
abl.	eōdem	eādem	eōdem	eīsdem (iīsdem, īsdem)		

b) Ipse, ipsa, ipsum kendisi.

	Tekil:			Çoğul:		
	masc.	fem.	neutr.	masc.	fem.	neutr.
nom.	ipse	ipsa	ipsum	ipsī	ipsae	ipsa
gen.	i p s ī u s			ipsōrum	ipsārum	ipsōrum
dat.	i p s ī			i p s ī s		
akk.	ipsum	ipsam	ipsum	ipsōs	ipsās	ipsa
abl.	ipsō	ipsā	ipsō	i p s ī s		

Bu işaret zamiri yalnız 'kendisi' karşılığı ile değil, yerine göre 'tam' veya 'doğrudan doğruya' 'sade' 'bile' kelimeleriyle tercüme edilir.

§ 76. v veya u ile biten perfectum gövdeleri

Bir kısım perfectum gövdeleri v veya u ile biter:

nō-sc-o	nōv-ī	nō-tus	nō-sc-ere	tanımak
cupi-o	cupīv-ī	cupī-tus	cupe-re	arzu etmek
pet-o	petīv-ī	petī-tus	pet-ere	istemek
al-o	alu-ī	al-tus	al-ere	beslemek
met-o	messu-ī	messus	met-ere	biçmek
pōn-o	posu-ī	posi-tus	pōn-ere	koymak
gīgn-o	genu-ī	geni-tus	gīgn-ere	doğurmak

S 48. İndirekt soru cümleleri. Sormak, söylemek, bilmek mânasına gelen bir fiile bir soru zamiri veya bir soru zarfı ile bağlı olan cümleye indirekt soru cümlesi denir. Bu gibi cümlelerin fiilleri her zaman konyunktiv kipinde bulunur. Zaman, S. 27-de cum causale için gösterilen kaideye göre tâyin edilir.

Quaero ex tē, quid faciās - quid fēceris.
Quaerēbam ex tē, quid faceret - quid fēcisset.

İndirekt soru cümleleri, başta bir soru zamiri veya bir soru zarfı bulunan -diği, -mekte olduğu şekilleriyle tercüme edilir.

XXVIII.

§ 77. Praesens participium'u

Praesens participium'u tekil nominativde -ēns, genitivde -entis ile biter:

scrīb-ere	scrīb-ēns,	scrīb-entis	yazan
cape-re	capi-ēns,	capi-entis	alan.

Çekim:

	Tekil: masc. fem.	neutr.	Çoğul: masc. fem.	neutr.
nom.	scrībēns		scrībentēs	scrībentia
gen.	scrībentis		scrībentium	
dat.	scrībentī		scrībentibus	
akk.	scrībentem	scrībens	scrībentēs	scrībentia
abl.	scrībente		scrībentibus	

Praesens participium'u fiil şekli veya isim olarak kullanıldığı zaman tekil ablativde -e ile, sıfat olarak kullanıldığı zaman -i ile biter.

Esse fiilinin praesens participium'u yoktur. Ancak praeesse ile abesse katışık fiillerinin bu şekilleri vardır:

praesēns, praesentis	hazır bulunan,
absēns, absentis	hazır bulunmıyan.

S

49. Participium'un kullanılışı (devam). Praesens participium'unun kullanılış ve anlamları aynen perfectum participium'unda olduğu gibidir. Ancak şu farkla ki perf. part.'u passivdir ve önzamanı gösterir, praesens part.u ise aktivdir ve hemzamanı gösterir. Meselâ: Māgnus erat dolor Hannibalis ex Italiā discēdentis. İtalya'dan ayrılırken Hannibal'in acısı büyüktü. Hannibale Alpēs trānscendente Scipio in Hispāniam perrēxit Hanibal Alpleri aşarken, Scipio İspanyaya yollandı. Coriolānus īram plēbis metuēns ad Volscōs sēcessit Coriolanus halkın hiddetinden korktuğu için Volsklara gitti. Absente imperarātōre legiōnēs ex hibernis ēdūcī nōn potuērunt Komutan orada olmadığından legionlar kışladan dışarı çıkarılamadı.

50. Her iki participium da gerek participium coniunctum gerek ablativus absolutus kurmalarında S 46/47-de izah edilmiş olan anlamlardan başka, ifade edilen eylemin

a) hangi eyleme rağmen,

b) ne takdirde,

S

c) ne tarzda
cereyan ettiğini, yani bir kabul veya tezat, bir şart yahut da bir tarz gösterir. Meselâ:

a) Rōmānī complūribus pūgnīs victī spem salūtis nōn dīmīsērunt Romalılar birçok savaşta yenilmiş olmalarına rağmen (yenildikleri halde) kurtuluş ümidini kesmediler. Caesar oppidum paūcīs dēfendentibus capere nōn potuit Caesar pek az kişinin müdafaa etmekte olmasına rağmen (pek az kişi müdafaa ettiği halde) kasabayı ele geçiremedi.

b) Omnia crēdentēs facile fallēminī Her şeye inanırsanız (her şeye inandığınız takdirde), kolayca aldatılırsınız.

c) Platō scrībēns mortuus est Eflâtun yazarken öldü. Crēscente pecūniā crēscit avāritia para artarken (paranın artmasiyle) hasislik de artar.

51. Bazı isimler ve sıfatlar da yükleme bağlı olarak kullanıldığı gibi ablativus absolutus kurmasında da kullanılabilir, meselâ:

Cicero cōnsul - Cicerōne cōnsule Cicero konsülken,
Tarquinius rex - Tarquiniō rēge Tarquinius kıralken,
Hannibal vīvus - Hannibale vīvō Hannibal hayatta iken,
invītus fēcī istemiyerek yaptım; mē invītō hoc fēcit... ben istemediğim halde o bunu yaptı...

VOCABULA

Bu kısım, lâtince parçalarda geçen lûgatleri içine alır; her lûgate ilk defa geçtiği bölümde yer verilmiştir. Ancak yeni bir anlamı verilmek gereken kelimelerle yeni bir gövdesi gösterilmek istenen fiiller tekrar kaydedilmiştir. Her bölümde kelimeler § 5 - te açıklanan kelime sınıflarına göre sıralanmıştır. Yalnız fiillerden sonra gelen kelimelerin hangi sınıfa ait olduğu ayrıca belirtilmiştir (adv. = adverbium, zarf; praep. = praepositio öntakış coni. = coniunctio, bağlaç).

Bundan başka her öntakının hangi halle kullanıldığı (mes. praep. c. acc. veya abl. = praepositio cum accusativo veya ablativo, akkusativ veya ablativle kullanılan öntakı), Türkçeden farklı şekilde kullanılan fiil ve sıfatların da hangi halle kurulduğu gösterilmiştir (mes. metuo (acc.) = metuo akkusativle kullanılır, plēnus (gen.) = plēnus genitivle kullanılır).

Bütün uzun sesliler (—) uzun işareti ile işaretlenmiştir. Ancak aktiv praesens indikativi tekil 1. şahıs şekilleri ile (mes. scrībo) üçüncü isim çekiminin tekil nominativ şekillerinin (mes. legio) son sesi olan -o, uzunluğunu ancak Augustus devrine kadar muhafaza ettiği için, uzun olarak gösterilmemiştir. Lûgatlerin bellenmesinde açık ve doğru bir söylenişe dikkat edileceği gibi, uzun ve kısa seslilerin de ayırdedilmesine önem verilmelidir.

Her bölümün sonuna bugünkü Fransız, İngiliz ve Alman dillerinde Lâtin kaynağından gelip aynı veya değişik anlamda kullanılan kelimeler ilâve edilmiştir. Yukarda adı geçen dillerin kelime haznesine Lâtin dilinin ne kadar derin ve geniş bir şekilde tesir ettiğini gösterecek olan bu kısımda, çok kısa tutulması gerektiği için, kelimelerin doğrudan doğruya mı, yoksa başka bir dil kanalı ile mi bu dillere girdiği ayrıca gösterilmemiştir. Meselâ fransızca la tour kelimesi lâtince turris'ten gelir; ingilizce tower ile almanca Turm ise bu dillere doğrudan doğruya turris'ten değil, eski Fransızcadan girme kelimelerdir.

Ele alınan lâtince kelimelerden doğrudan doğruya gelmeyip, ancak bu kelimelerin ileri bir türeme safhasını teşkil eden yeni kelimelerle, mes

certus F certes (certain), Lâtinceden gelmiyen, fakat lâtince kelime ile çok eski bir akrabalığı olan kelimeler, mes. nox F la nuit (İ night A die Nacht), parantez içinde gösterilmiştir.

Lâtinceden gelme bazı kelimelerin Fransızcada iki şekil aldığını görüyoruz (mes. causa F chose ve cause, captivus F chétif ve captif): bunların birincileri Fransızcanın ses gelişimi kaidelerini takip ederek "halk dili"nde meydana gelmiş, ikincileri ise — Fransızca ses gelişimi kaidelerini takip etmiyerek — "bilginler" tarafından dile sokulmuş kelimelerdir (formation populaire, formation savante).

Bütün bu ve daha başka bu gibi hususların burada her kelime için ayrı ayrı açıklanması mümkün değildir. Verilen kısa bilgi ancak bir yol göstermeden ibaret olup, bilhassa bugünkü Avrupa düşünüşünün Roma düşünüşüne ne kadar borçlu olduğunu, ona ne kadar dayandığını göstermek gayesi ile verilmiştir.

1

A) Diāna, ae *f.* Diana, bir tanrıça (yunanca: Artemis), Apollon'un kızkardeşi
Mūsae, ārum *f.* Musa'lar, dokuz ilham perisi
Nioba, ae *f.* Niobe, Tantalos'un kızı
Graecia, ae *f.* Yunanistan
Italia, ae *f.* İtalya

amīca, ae *f.* (kız) arkadaş
aqua, ae *f.* su
dea, ae *f.* tanrıça
epistula, ae *f.* mektup
fīlia, ae *f.* kız çocuk
historia, ae *f.* tarih
īnsula, ae *f.* ada
lingua, ae *f.* dil, lisan
lingua Latīna Lâtin dili
magistra, ae *f.* (kadın) öğretmen, öğretici
poēta, ae *m.* şair
puella, ae *f.* genç kız
sagitta, ae *f.* ok
schola, ae *f.* okul
silva, ae *f.* orman
terra, ae *f.* toprak, memleket

vīta, ae *f.* hayat
quid? ne? neyi?
septem yedi
cingo, cingere çevirmek, kuşatmak
dīligo, dīligere sevmek
dīsco, dīscere öğrenmek
lego, legere okumak
lūdo, lūdere oynamak
metuo, metuere (*acc.*) korkmak
occīdo, occīdere öldürmek
scrībo, scrībere yazmak
vādo, vādere gitmek

deinde (*adv.*) bundan sonra
hodie (*adv.*) bugün
-ne? (*adv.*) mi?
nōn (*adv.*) değil, -mi-
undique (*adv.*) her taraftan

cum (*praep. c. abl.*) ile
in (*praep. c. abl.*) -de
in (*praep. c. acc.*) -ye

et (*coni.*) ve
(est -dır)
(sunt -dırlar)

amica *F* une amie. aqua *F* l'eau. dea (*F* la déesse). epistula *F* épître *A* die Epistel. filia *F* la fille. historia *F* l'histoire *I* history *A* die Historie. insula *F* une île *I* isle *A* die Insel. lingua *F* la langue (la linguistique) (*I* language). poeta *F* le poète *I* Poet *A* der Poet. schola *F* une école *I* school *A* die Schule. terra *F* la terre. vita *F* la vie. cingere *F* ceindre. legere *F* lire. scribere *F* écrire *A* schreiben. vadere *F* je vais, tu vas, il va, ils vont.

B) Ephialtēs Ephialtes, bir yunanlı
Leōnidās, ae *m.* Leonidas, Sparta kıralı

Persae, ārum *m.* Persler
Themistoclēs Themistokles, ünlü Atina devlet adamı ve kumandanı

Athēnae, ārum *f.* Atina
Attica, ae *f.* Yunanistanın bir bölgesi
Thermopylae, ārum *f.* Termopiller

incola, ae *mf.* sakin, (bir yerde) oturan
iniūria, ae *f.* haksızlık
cōpiae, ārum *f.* askerî kuvvetler
patria, ae *f.* vatan
via, ae *f.* yol

cēdo, cēdere çekilmek
dīruo, dīruere yıkmak, tahrip etmek

dūco, dūcere sevk etmek
invādo, invādere (*in c. acc.*) istilâ etmek
ostendo, ostendere göstermek
resisto, resistere karşı koymak
vinco, vincere yenmek

paulō post (*adv.*) az sonra

ad (*praep. c. acc*) -ye kadar
ex (*praep. c. abl.*) -den

enim (*coni., cümlenin ilk kelimesinden sonra gelir*) zira, çünkü
itaque (*coni.*) bunun için
sed (*coni.*) fakat

iniuria *F* une injure *I* injury. patria *F* la patrie (*I* patriot, patriotism) (*A* Patriot, Patriotismus). via *F* la voie. cedere *F* céder *I* to cede. invadere *F* envahir *I* to invade. resistere *F* résister *I* to resist. vincere *F* vaincre.

2

A) Aesculāpius, ii *m.* Asklepios, şifa tanrısı, Apollon'un oğlu
Priamus, i *m.* Priamos, Troia kralı
Romāni, ōrum *m.* Romalılar

fossa, ae *f.* hendek
iūstitia, ae *f.* adalet
littera, ae *f.* harf
litterae, ārum *f.* mektup; edebiyat
medicina, ae *f.* ilâç
mīlitia, ae *f.* askerlik
nauta, ae *m.* gemici
philosophia, ae *f.* felsefe

amicus, i *m.* arkadaş, dost
animus, i *m.* ruh

deus, i *m.* tanrı
filius, ii *m.* oğul
fluvius, ii *m.* nehir
hortus, i *m.* bahçe
medicus, i *m.* hekim
mundus, i *m.* dünya
tyrannus, i *m.* tiran
ventus, i *m.* rüzgâr
auxilium, ii *n* yardım
bellum, i *n.* harp
castra, ōrum *n.* ordugâh
fundāmentum, i *n* temel
oppidum, i *n.* kasaba, şehir
periculum, i *n.* tehlike
regnum, i *n.* kırallık
vallum, i *n.* siper

quinquāgintā elli

peto, petere istemek
rego, regere idare etmek
vivo, vivere yaşamak

aliter (*adv*) başka bir şekilde

nunquam (*adv.*) hiçbir zaman, asla

ā, ab (*praep. c. abl.*) -den
sine (*praep. c. abl.*) -siz

-que (*coni.*) ve
(erat idi)
(erant idiler)

fossa *F* la fosse. iustita *F* la justice *I* justice *F* die Justiz. littera *F* la lettre *I* letter *A* die Letter, litterae *F* les lettres *I* letters. medicina *F* la médicine *I* medicine *A* die Medizin. militia *F* la milice *I* militia *A* die Miliz. philosophia *F* la philosophie *I* philosophy *A* die Philosophie. amicus *F* un ami. deus *F* dieu. filius *F* le fils. fluvius *F* le fleuve. mundus *F* le monde. ventus *F* le vent (*I* wind A der Wind). castra (F le château = castellum) *I* Lancaster, Chester, Worcester şehir adları. periculum *F* le péril *I* peril. regnum *F* le règne *I* reign. vallum *I* wall *A* der Wall. regere *F* régir *A* regieren. vivere *F* vivre.

B) Apollō *m.* bir tanrı, yunanca: Apollon
Iuppiter *m.* Iuppiter, Romalıların en büyük tanrısı
Mars *m.* Mars, harp tanrısı
Neptūnus, i *m.* Neptunus, sular tanrısı
Tiberīnus, i *m.* Tiber nehri tanrısı
Vulcānus, i *m.* ateş tanrısı

āra, ae *f.* sunak
corōna, ae *f.* çelenk
flamma, ae *f.* alev
statua, ae *f.* heykel
victima, ae *f.* kurban

lūcus, i *m.* koru
morbus, i *m.* hastalık

caelum, i *n.* gök
templum, i *n.* tapınak
vīnum, i *n.* şarap

summus en yüksek

caedo, caedere kesmek
colo, colere (*acc.*) tapmak
fundo, fundere dökmek
pello, pellere kovmak

ibi (*adv.*) orada
maximē (*adv.*) en çok, bilhassa
saepe (*adv.*) sık sık

ante (*praep. c. acc.*) önünde
et — et (*coni.*) hem — hem
etiam (*coni.*) dahi

corona *F* la couronne *I* crown *A* die Krone. flamma *F* la flamme *I* flame *A* die Flamme. statua *F* la statue *I* statue *A* die Statue. victima *F* la victime *I* victim. caelum *F* le ciel. vinum *F* le vin *I* wine *A* der Wein. fundere *F* fondre.

3

A) Poenus, i *m.* Kartaca'lı
Saguntīnus, i *m.* Saguntum'lu
Saguntum, i *n.* Saguntum, İspanya'da bir şehir

cūra, ae *f.* dert, ihtimam
fēmina, ae *f.* kadın

inimicus, i *m.* düşman

liberī, ōrum *m.* çocuklar
cōnsilium, iī *n.* öğüt
contemno, contemnere küçümsemek, hor gömek
dīco, dīcere söylemek
mitto, mittere göndermek
parco, parcere (*dat.*) esirgemek
permitto, permittere müsaade etmek, izin vermek
relinquo, relinquere terk etmek

mihi in animō est niyetindeyim
cūr? (*adv.*) niçin?
frūstrā (*adv.*) boş yere
nunc (*adv.*) şimdi
statim (*adv.*) derhal
contrā (*praep. c. acc.*) karşı
neque — neque (*coni.*) ne — ne
sī (*coni.*) eğer.. ise
nisi (*coni.*) eğer.. değilse

cura *F* la cure *I* cure *A* die Kur. femina *F* la femme. inimicus *F* un ennemi *I* enemy. consilium *F* le conseil. *I* counsel. dicere *F* dire. mittre *F* mettre. permittere *F* permettre *I* to-permit.

B) Aegyptius, iī *m.* Mısır'lı
Antōnius, iī *m.* Antonius, ünlü Romalı kumandan
Caesar Octāviānus *m.* sonradan Augustus adını alan ünlü Romalı devlet adamı
Cleopatra, ae *f.* Kleopatra, Mısır kıraliçesi

audācia, ae *f.* cüret, küstahlık
grātia, ae *f.* şükran
inimīca, ae *f.* düşman
pecūnia, ae *f.* para
rēgina, ae *f.* kraliçe
superbia, ae *f.* gurur, kibir
victōria, ae *f.* zafer

populus, ī *m.* halk, millet
socius, iī *m.* müttefik
triumphus, ī *m.* zafer töreni
imperium, iī *n.* emir, hâkimiyet, imparatorluk

ōtium, iī *n.* sükûnet, sulh
ago, agere gütmek; yapmak
grātiās agere teşekkür etmek
triumphum agere zafer töreni kutlamak
cōgo, cogere toplamak; zorlamak
dēfendo, dēfendere savunmak, korumak
exigo, exigere talep etmek
gero, gerere iş görmek
bellum gerere harp etmek
peto, petere üzerine yürümek, saldırmak
prōtego, prōtegere korumak
reddo, reddere iade etmek
trānscendo, trānscendere geçmek
inquit dedi
facile (*adv.*) kolayca
iam (*adv.*) artık
inde (*adv.*) oradan
mox (*adv.*) az sonra
tum (*adv.*) o zaman
ūnā (*adv.*) beraber

post (*praep. c. acc.*) -den sonra
atque (*coni.*) ve

audacia *F* audace (*I* audacity). gratia *F* la grâce *I* grace *A* die Grazie. regina *F* la reine victoria *F* la victoire. *I* victory. populus *F* le peuple *I* people *A* der Pöbel. triumphus *F* le triomphe *I* triumph *A* der Triumph. imperium *F* un emripe *I* empire. agere *A* agir. defendere *F* défendre *I* to defend. exigere *F* exiger (*I* exigent). gerere *F* gérer. protegere *F* protéger (*I* to protect). reddere rendre. transcendere (*F* transcendance) *I* to transcend (*A* die Transcendenz).

4

A. Iōnia, ae *f.* batı Anadolu'nun bir bölgesi

amīcitia, ae *f.* dostluk
fortūna, ae *f.* kader, talih
nātūra, ae *f.* tabiat
ōra, ae *f.* sahil

theātrum, ī *n.* tiyatro
vitium, iī *n.* kusur

amoenus, a, um hoş
antīquus, a, um eski
beātus, a, um mesut
benignus, a, um hayırhah, kerim
bonus, a, um iyi
caecus, a, um kör
clārus, a, um parlak, ünlü
contentus, a, um memnun
iūstus a, um adaletli

Latīnus, a, un Lâtinlerle ilgili
māgnus, a, um büyük
malus, a, um kötü
multus, a, um çok
parvus, a, um küçük
pauci, ae, a az
Rōmānus, a, um Roma'lı
sempiternus, a, um devamlı
vērus, a, um gerçek

meus, a, um benim
tuus, a, um senin
suus, a, um kendi, kendininki

cōgnōsco, cōgnōscere anlamak, öğrenmek
intellego, intellegere anlamak

sīcut (*adv.*) gibi
ubi? (*adv.*) nerede?

theatrum *F* la théâtre *I* theatre *A* das Theater. vitium *F* le vice *I* vice. antiquus *F* antique *A* antik. benignus *F* bénin, bénigne *I* benign. bonus *F* bon. clarus *F* clear *A* klar. contentus *F* content *I* content. justus *F* juste *I* just. malus *F* mal. pauci *F* peu. meus, tuus, suus *F* mon, ton, son. cognoscere *F* connaître.

B) Ariovistus, ī *m.* Ariovistus, Sveblerin reisi
Caesar *m.* Caesar, ünlü Roma devlet adamı ve kumandanı
Gallī, ōrum *m.* Galyalılar
Gallia, ae *f.* Galya (bugünkü Fransa)

Germānī, ōrum *m.* Germenler
Haeduī, ōrum *m.* Hedular, bir Kelt kabilesi
Sēquanī, ōrum *m.* Sekvanlar, bir Kelt kabilesi
Suēbī, ōrum *m.* Svebler, bir Germen kabilesi

avāritia, ae *f.* hasislik
discordia, ae *f.* anlaşmazlık
saevitia, ae *f.* vahşilik

lēgātus, ī *m.* elçi
rēgulus, ī *m.* kabile reisi

arma, ōrum *n.* si âhlar
tribūtum, ī *n.* vergi
cēterī, ae, a diğer
fīdus, a, um sadık
grātus, a, um hoş
superbus, a, um mağrur, kibirli
validus, a, um kuvvetli
victus, a, um yenilmiş

accēdo, accēdere yaklaşmak
cōgo, cōgere zorlamak
cōnstituo, cōnstituere karar vermek
contendo, contendere uğraşmak, savaşmak; (bir yere) gitmek
dēsisto, dēsistere vazgeçmek
dīvido, dīvidere bölmek, dağıtmak
excēdo, excēdere çıkmak
expello, expellere kovmak, çıkarmak
premo, premere tazyik etmek, sıkıştırmak
succurro, succurrere (*dat.*) yardıma koşmak, yardım etmek
nōn modo — sed etiam yalnız... değil — fakat . da
inter (*praep. c. acc.*) arasında

avaritia *F* avarice *I* avarice. discordia *F* discorde *I* discord. arma *F* une arme *I* arm. superbus *F* superbe *I* superb. contendere *I* to contend. constituere *F* constituer *I* to constitue *A.* konstituieren. desistere *F* désister *I* to desist. dividere *F* diviser *I* to divide *A* dividieren. expellere *I* to expel. succurrere *F* secourir *I* to succour. inter *F* entre.

5

A) Cybela, ae *f.* Kybele, bir tanrıça

Aegyptus, ī *f.* Mısır
Arabia, ae *f.* Arabistan
Ephesus, ī *f.* Efes, İzmir bölgesindeki ünlü eski şehir (Selçuk)
Rhodus, ī *f.* Rodos adası

agricola, ae *m.* çiftçi
ripa, ae *f.* kıyı
stella, ae *f.* yıldız
umbra, ae *f.* gölge

fāgus, ī *f.* kayın ağacı
humus, ī *f.* toprak

laurus, ī *f.* defne
pīnus, ī *f.* çam ağacı
pōpulus, ī *f.* kavak
vulgus, ī *n.* halk, avam

altus, a, um yüksek
āridus, a, um kuru
fēcundus, a, um verimli
fīnitimus, a, um komşu (sınır komşusu)
Graecus, a, um Yunanlı
imperītus, a, um (*gen.*) tecrübesiz
iūcundus, a, um hoş, tatlı
odōrus, a, um kokulu
perītus, a, um (*gen.*) tecrübeli

pius, a, um dindar
rusticus a, um kıra ait

agricola *F* agricole. ripa *F* la rive *I* river. stella *F* une étoile. umbra *F* l'ombre. laurus (*F* le laurier *I* laurel *A* der Lorbeer). pinus *F* le pin *I* pine *A* die Pinie. populus (*F* le peuplier *I* poplar) *A* die Pappel. vulgus (*F* vulgaire *A* vulgär). altus *F* haut. aridus *F* aride *I* arid. fecundus *F* fécond *I* fecund. pius *F* pie *I* pious. rusticus *F* rustique *I* rustic.

B) pūgna, ae *f.* savaş

adversārius, iī *m.* düşman, hasım
gladius, iī *m.* kılıç

pīlum, ī *n.* kargı

tēlum, ī *n.* silâh

salvus, a, um sağ salim

quis? quid? kim? ne?
quī, quae, quod hangi?

adversarius *F* adversaire *I* adversary. gladius *F* le glaive. pilum *A* der Pfeil. salvus *F* sauf, sauve.

6

A) Alexander, Alexandrī *m.* İskender
Pompēius, iī *m.* Pompeius, ünlü Roma komandanı ve devlet adamı
Cremōna, ae *f.* Cremona, kuzey İtalya'da bir şehir

porta, ae *f.* kapı

dominus, ī *m.* efendi
oppidānus, ī *m.* kasabalı
veterānus, ī *m.* emekli asker

gener, generī *m.* damat
puer, pueri *m.* oğlan, çocuk
socer, socerī *m.* kayın baba
vesper, vesperī *m.* akşam

ager, agrī *m.* tarla
faber, fabrī *m.* zanaatkâr
magister, magistrī *m.* öğretmen

minister, ministrī *m.* hizmetçi

vir, virī *m.* erkek
triumvir, triumvirī *m* triumvir (üçler kurulunun üyesi)

factum, ī *n.* başarı
frūmentum, ī *n.* hububat

mātūrus, a, um olgun
praeclārus, a, um çok parlak

quisque herbiri

claudo, claudere kapamak
colo, colere sürmek, işlemek

aliquandō (*adv.*) bir zaman

apud (*praep. c. acc.*) -de, civarında
sub (*praep. c. acc.*) altına, üzere

ac = atque (*coni.*) ve

porta *F* la porte *A* die Pforte. veteranus *F* le vétéran *I* veteran *A* der Veteran. ager *I* acre *A* der Acker. magister *F* le maître *I* master *A* der Meister. frumentum *F* le froment. maturus *F* mûr *I* mature (*A* Maturitätsexamen = olgunluk imtihanı). claudere *F* clore.

liberi, orum = m. çocuklar

B) Venus *f.* Venus, aşk tanrıçası
aquila, ae *f.* kartal
legiōnārius, iī *m.* legion askeri
locus, ī *m.* (*plur.*: loca, ōrum *n.*) yer
myrtus, ī *f.* mersin
liber, librī *m.* kitap
comitia, ōrum *n.* halk toplantısı
scūtum ī *n.* kalkan
asper, aspera, asperum sert, çetin
liber, lībera, līberum hür
miser, misera, miserum zavallı
tener, tenera, tenerum narin, körpe

dexter, dextra, dextrum sağ
pulcher, pulchra, pulchrum güzel
sacer, sacra, sacrum kutsal
sinister, sinistra, sinistrum sol
noster, nostra, nostrum bizim
vester, vestra, vestrum sizin
vītam agere hayat sürmek
via dūcit yol . . gider
gero, gerere taşımak
ā puerīs çocukluktan beri
per (*praep. c. acc.*) üzerinden, arasından

aquila *F* un aigle *I* eagle. legionarius *F* le légionnaire *I* legionary *A* der Legionär. locus *F* le lieu. myrtus *F* le myrte *I* myrtle *A* die Myrte. liber *F* le livre. comitia *F* les comices *A* die Komitien. scutum *F* un écu. asper *F* âpre. liber *F* libre. tener *F* tendre *I* tender. noster *F* notre. vester *F* votre.

7

A) Ennius, iī *m.* Ennius, bir Roma şairi (İ. ö. 239 — 169)
poena, ae *f.* ceza
discipulus, ī *m.* öğrenci
servus, ī *m.* köle
ēgregius, a, um seçkin
sēdulus, a, um çalışkan

comprehendo, comprehendere kavramak, anlamak
reprehendo, reprehendere azarlamak
anteā (*adv.*) önce, daha önce
melius (*adv.*) daha iyi
ōlim (*adv.*) bir zamanlar
semper (*adv.*) her zaman
quod (*coni.*) mademki, -diği için

poena *F* la peine *I* pain *D* die Pein. discipulus *F* le disciple *I* disciple. egregius *I* egregious. sedulus *I* sedulous. comprehendere *F* comprendre *I* to comprehend. reprehendere *I* to reprehend.

B) Augustus, ī *m.* Augustus
Paestum, ī *n.* güney İtalya'da eski bir şehir
invidia, ae *f.* kıskançlık

reliquiae, ārum *f.* kalıntılar
annus, ī *m.* yıl
circus, ī *m.* daire; sirk
lūdus, ī *m.* oyun
mūrus, ī *m.* duvar, sur

officium, iī *n.* ödev, hizmet
spectāculum, ī *n.* temsil, oyun
maestus, a, um hüzünlü
plūrimus, a, um en çok, ekseri
splendidus, a, um parlak
strēnuus, a, um faal, kuvvetli
absum, āfuī, abesse uzak olmak, bulunmamak
adsum, adfuī, adesse hazır bulunmak, yardım etmek
dēsum, dēfuī, dēesse eksik olmak, ihmal etmek

intersum, interfuī, interesse arada bulunmak, iştirak etmek
obsum, obfuī, obesse mani olmak, zarar vermek
praesum, praefuī, praeesse başta bulunmak
supersum, superfuī, superesse bakiye kalmak, bâki kalmak
diū (*adv.*) uzun zaman
libenter (*adv.*) seve seve
longē (*adv.*) uzak
nimium (*adv.*) fazla
tantum (*adv.*) yalnız

annus *F* un an (une année). circus *F* le cirque *I* circus *A* der Zirkus, murus *F* le mur *A* die Mauer. officium *F* un office *I* office. spectaculum *F* le spectacle *I* spectacle *A* der Spektakel. splendidus *E* splendide *I* splendid. strenuus *I* strenuous. interesse *F* un intérêt *I* interest *A* das Interesse.

8

A) Catilīna ae *m.* Catilina, İ. ö. 63 yılında Roma devletine karşı bir isyan hazırlamış ünlü asil Romalı
Cicero *m.* Cicero, İ. ö. 106-43 yıllarında yaşamış ünlü Roma devlet adamı ve yazarı
Livia, ae, *f.* Livia, Augustus'un eşi, Tiberius ve Drusus'un annesi
Gallicus, a, um Galya'ya ait
glōria, ae, *f.* ün
cōnsilium, iī *n.* niyet
mātrimonium, iī *n.* evlenme
verbum, ī *n.* söz
is, ea, id o

dētego, dētēxī, dētēctus, dētegere meydana çıkarmak
dīco, dixī, dictus, dīcere söylemek
dīmitto, dīmisī, dīmissus, dīmittere terhis etmek, serbest bırakmak
dūco, dūxī, ductus, dūcere sevketmek
in mātrimōnium dūcere evlenmek (erkek için)
laedo, laesī, laesus, laedere yaralamak, incitmek
nūbo, nūpsī, nūptum, nūbere (*dat.*) evlenmek (kadın için)
rego, rēxī, rēctus, regere idare etmek
scrībo, scrīpsī, scrīptus, scrībere yazmak
dē (*praep. c. abl.*) hakkında

gloria *F* la gloire *I* glory. matrimonium *I* matrimony. verbum *F* le verbe *I* verb. detegere (*I* to detect). laedere (*F* léser).

B) Chrīstus, ī *m.* İsa
Pyrrhus, ī *m.* Pyrrhos, Epir kıralı
Ēpīrus, ī f. Epir, kuzey-batı Yunanistanda bir bölge
Rōma, ae *f.* Roma.
Tarentum, ī *n.* Tarentum (Taranto) şehri
Tarentīnus, a, um Tarentum'la ilgili
Tarentīnī, ōrum *m.* Tarentumlular
proelium, iī *n.* çarpışma
saeculum, ī *n.* yüzyıl, devir
nātus, a, um doğmuş
ante Chrīstum nātum veya a. Chr. n. Milâttan önce, İ. ö.
parātus, a, um hazır
tertius, a, um üçüncü
āmitto, āmīsī, āmissus, āmittere kaybetmek
cōnflīgo, cōnflīxī, cōnflīctum, cōnflīgere çarpışmak
coniungo, coniūnxī, coniūnctus, coniungere birleştirmek
gero, gessī, gestus, gerere taşımak, iş görmek, idare etmek
indīco, indīxī, indictus, indīcere ilân etmek
invādo invāsī, invāsus, invādere zorla girmek, istilâ etmek
mitto, mīsī, missus, mittere göndermek
prōmitto, prōmīsī, prōmissus, prōmittere vadetmek
recēdo, recessī, recessum, recēdere çekilmek
redūco, redūxī, reductus, redūcere geri çekmek
trādūco, trādūxī, trāductus, trādūcere geçirmek
bis (*adv.*) iki defa
iam (*adv.*) şimdiye kadar
tandem (*adv.*) sonunda
postquam (*coni.*) -dıktan sonra

saeculum *F* le siècle. natus *F* né. coniungere *F* conjoindre *I* to conjoint. promittere *F* promettre *I* to promit. reducere *F* réduire *I* to reduce *A* reduzieren. traducere *F* traduire *I* to traduce.

9

A) Agrippa, ae *m.* Agrippa, ünlü Roma kumandanı, Augustus'un yardımcısı ve dostu
Ptolemaeus Philadelphus bir Mısır kıra'ı (İ. ö. 285 - 247)
Alexandrīa, ae *f.* İskenderiye
Pantheum, ī *n.* Pantheon, Roma'da ünlü tapınak
Pharus, ī *f.* İskenderiye yakınlarında küçük bir adanın ve bu ada da fener kulesinin adı
cōnsultum, ī *n.* karar
aditus, ūs *m.* giriş
adventus ūs *m.* varış
cōnsulātus, ūs *m.* konsüllük

equitātus, ūs *m.* atlı birliği
exercitus, ūs *m.* ordu
impetus, ūs *m.* hücum
interitus, ūs *m.* yok olma
luctus, ūs *m.* yas
magistrātus, ūs *m.* makam, memur
metus, ūs *m.* korku
passus, ūs *m.* adım
peditātus, ūs *m.* piyade
portus, ūs *m.* liman
senātus, ūs *m.* senato
sēnsus, ūs *m.* duygu, sezgi
vultus, ūs *m.* yüz, çehre
plēnus, a um (*gen.*) dolu
saevus, a, um şiddetli, vahşî
mille bin
exstruo, exstrūxī, exstructus, exstruere dikmek, inşa etmek
ter (*adv.*) üç defa

exercitus *Türkçe ve Arapça: asker.* magistratus *F* le magistrat *I* magistrate *A* der Magistrat. passus *F le* pas (passer) *I* pass (to pass) *A* der Pass (passieren). portus *F* le port *I* port *A* Port. sensus *F* le sens *I* sense. plenus *F* plein (*I* plenty) *A* das Plenum.

B) Māius, a, um Mayıs ayına ait
Mercurius, iī *m.* Mercurius, bir tanrı, yunanca: Hermes
Rhēnus, ī *m.* Ren nehri
Syrācūsae, ārum *f.* Siracusa şehri
pluvia, ae *f.* yağmur
praefectus, ī *m.* atlı birliği kumandanı
taurus ī *m.* boğa
ornāmentum, ī *n.* süs
domus, ūs *f.* ev
Īdūs, uum *f.* İd'ler (mart, mayıs, temmuz, ekim aylarının 15 - i, diğer ayların 13 - ü)
manus, ūs *f.* el, avuç; bir avuç insan: grup
porticus, ūs *f.* revak, portik
cornu, ūs *n.* boynuz; cenah, kanat
lātus, a, um geniş
māgnificus, a, um muhteşem
tendo, tendere germek, uzatmak

pluvia *F* la pluie. praefectus *F* le préfet *I* prefect *A* der Präfekt. taurus (*F* le taureau). ornamentum *F* un ornement *I* ornament *A* das Ornament. domus *F* le dôme *I* dome *A* der Dom. manus *F* la main. porticus *F* le portique. cornu (*I* horn *A* das Horn). tendere *F* tendre *I* to tend.

10

A) ingenium, iī *n.* istidat, kabiliyet
bibo, bibere içmek
cōnsulo, cōnsulere (*dat.*) ihtimam etmek
crēsco, crēscere büyümek
neglego, neglēxī, negēctus, neglegere ihmal etmek

nōsco, nōscere tanımak
vīvo, vīxī, vīctum, vīvere yaşamak

ergō (*adv.*) bunun için, o halde
nē (*adv.*) -me-

bibere *F* boire. crescere *F* croître (le croissant) (*I* crescent). neglegere *F* négliger (*I* to neglect).

B) Germānicus, ī *m.* Germanicus, Livia'nın torunu
Hannibal *m.* Hannibal, ünlü Kartaca kumandanı
Tiberius, iī *m.* Tiberius, ikinci Roma imparatoru (14 - 37)
Cherusci, ōrum *m.* Kerusk'lar, bir Germen kabilesi
Delphī, ōrum *m.* Delphoi
philosophus, ī *m.* filozof
ōrāculum, ī *n.* kehanet, kehanetin verildiği yer veya tapınak

cōnsulo, cōsulere (*acc.*) danışmak
discēdo, discessī, discessum, discēdere ayrılmak
edō, edere yemek
incido, incidere -ye düşmek
lūdo, lūsī, lūsus, lūdere oynamak
permitto, permīsī, permissus, permittere müsaade etmek, izin vermek
praescrībo, praescrīpsī, praescrīptus, praescrībere emretmek
nē (*coni.*) -mesin diye, -memesi için
ut (*coni.*) -sin diye, -mesi için

philosophus *F* le philosophe *I* philosopher *A* der Philosoph. oraculum *F* un oracle *I* oracle *A* das Orakel. consulere *F* consulter *I* to consult *A* konsultieren. praescribere *F* prescrire.

11

A) Antiochus, ī *m.* Antiokhos, ünlü Suriye kıralı
Hellēspontus, ī *m.* Çanakkale boğazı
Magnēsia, ae *f.* Manisa
bona, ōrum *n.* mallar
abdūco, abdūxī, abductus, abdūcere -den götürmek
accēdo, accessī accessum, accēdere yaklaşmak
corrigo, corrēxī, corrēctus, corrigere düzeltmek
dīligo, dīlēxī, dīlēctus, dīligere sevmek
emo, emere satın almak
excēdo, excessī, excessum, excēdere -den çıkmak
pōno, pōnere koymak, kurmak
clam (*adv.*) gizlice
ūsque (*adv.*) ta
valdē (*adv.*) çok
cum (*coni.*) 1. sebep gösterir: mademki, -diği için.
2. eylem ilgisini, yan olayı bildirmeye yarar: -diği sırada; -ince.

accedere *I* to accede. corrigere *F* corriger *I* to correct *A* korrigieren. excedere *F* excéder *I* exceed.

B) Camillus, ī *m* Camillus, asil bir Romalı (İ. ö. IV. yüzyıl)
Valerius, iī *m.* Valerius, özel isim
galea, ae, *f.* miğfer
barbarus, ī *m.* barbar
corvus, ī *m.* karga
equus, ī *m.* at
oculus, ī *m.* göz
tribūnus, ī *m.* tribun (subay)
cautus, a, um tedbirli
cōnspicuus, a, um göze çarpan
laetus, a, um neşeli
violentus, a, um şiddetli
nēmo hiç kimse
quārtus, a, um dördüncü
ūnus, a, um bir

āverto, āvertere -den çevirmek, uzaklaştırmak
cōnsīdo, cōnsīdere oturmak, yerleşmek
ēdūco, ēdūxī, ēductus, ēdūcere -den sevk etmek, çıkarmak
illūdo, illūsī, illūsus, illūdere (acc.) alay etmek
obsisto, obsistere karşı koymak
procēdo, processī, processum, procēdere ilerlemek
tego, tēxī, tēctus, tegere örtmek, korumak
trānsfīgo, trānsfīxī, trānsfīxus, trānsfīgere delmek, delip geçmek
proinde (*adv.*) bunun için
satis (*adv.*) yeter derecede
subitō (*adv.*) birdenbire

corvus *F* le corbeau. oculus *F* un oeil (*I* eye *A* das Augeo). cautus *I* cautious. consqicus *I* conspicuous. violentus *F* violent *I* violent. avertere *F* avertir *I* to avert. procedere *F* procéder *I* to proceed.

12

A) Līvius, iī *m.* Titus Livius, Roma tarihçisi
causa, ae *f.* sebep
concordia, ae *f.* ahenk, anlaşma
luxuria, ae *f.* israf, sefahat
gaudium, iī *n.* neşe
diēs diēī *m.* gün
diēs fēstus bayram günü
perniciēs, ēī *f.* mahvolma
rēs, reī *f.* şey, iş, durum, mesele, olay
rēs adversae kötü günler, bahtsızlık
rēs gestae başarılar, olaylar, tarih
rēs pūblica devlet
rēs secundae iyi günler, refah, saadet
adversus, a, um aksi, uğursuz
dēstinātus, a, um tahsis edilmiş
dīvīnus, a, um tanrılara ait, dinî

fēstus, a, um bayramlık
pūblicus, a, um halkla ilgili
secundus, a, um uygun, hayırlı
sevērus, a, um ciddî
crēdo, crēdere inanmak
gīgno, gīgnere doğurmak

causa *F* la chose, la cause *I* cause. concordia *F* la concorde *I* concord. gaudium *F* la joie *I* joy. res *F* rien (réel). destinatus *F* le destin, la destinée *I* destiny. divinus *F* divin *I* divine. festus *F* la fête *I* feast *A* das Fest. publicus *F* publique *I* public *A* das Publikum. severus *F* sévère *I* severe. credere *F* croire. crédit *I* credit *A* der Kredit.

B) Falerii, iōrum *m.* Falerii, güney Etrurya'da bir şehir
Falisci, ōrum *m.* Falerii şehrinin sakinleri, Faliskler
inopia, ae *f.* kıtlık
perfidia, ae *f.* hainlik
dolus, i *m.* hile
praemium, ii *n.* mükâfat
aciēs, aciēi *f.* keskinlik; cephe
fidēs, fideī *f.* emniyet, sadakat, itimat
bellicus, a, um harple ilgili
ignāvus, a, um beceriksiz
necessārius, a, um lüzumlu
perfidus, a, um hain, sadakatsız
instruo, instrūxī, instrūctus, instruere kurmak
spem dimittere ümit kesmek
bene (*adv.*) iyi, muvaffakiyetle
multum (*adv.*) çok
tamen (*adv.*) buna rağmen
autem (*coni.*) fakat
nam (*coni.*) zira, çünkü
neque (*coni.*) ve . . değil, dahi . . değil
quamquam (*coni.*) hernekadar . . ise, -diği halde

perfidia *F* la perfidie *I* perfidy. fides *F* la foi. necessarius *F* nécessaire *I* necessary. instruere *I* instruir (*I* to instruct).

13

A) lēgātus, ī *m.* yardımcı kumandan, legion kumandanı
auxilia, iōrum *n.* yardımcı kuvvetler
idōneus, a, um elverişli
ā, ab (*praep. c. abl.*) tarafından

B) Q. Caedicius *m.* özel isim
Pūnicus, a, um Kartacalılara ait
Sicilia, ae *f.* Sicilya adası
audācia, ae, *f.* atılganlık, cesaret
numerus, i *m.* sayı, miktar
tumulus, ī *m.* tepe

cōnsilium, iī *n.* harp meclisi
alius, a, ud başka
dubius, a, um şüpheli
sine dubiō şüphesiz
propinquus, a, um yakın
ūnicus, a, um biricik, tek
ūniversus, a, um bütün
prīmus, a, um birinci
cingo, cinxī, cinctus, cingere kuşatmak
dēdūco, dēdūxī, dēductus, dēdūcere -ye sevk etmek, götürmek
eō (*adv.*) oraya
intereā (*adv.*) bu arada
interim (*adv.*) bu arada
paene (*adv.*) hemen hemen, az daha
adversus (*praep. c. acc.*) karşı
prō (*praep. c. abl.*) için, uğruna
neque enim (*coni.*) zira (çünkü) . . -me- (değil)

numerus *F* le nombre *I* number *A* die Nummer. dubius *I* dubious. unicus *F* unique *I* unique. universus, a, um *F* l'univers *I* universe *A* das Universum. primus (*F* premier).

14

A) Apollō, inis *m.* Apollon
Herculēs, is *m.* Herakles
Aristotelēs, is *m.* Aristo, ünlü Yunan filozofu (384 - 322)
Demosthenēs, is *m.* Demosthenes, ünlü Atinalı hatip (389 - 322)
Rōmulus, ī *m.* Romulus, Roma'nın efsanevî kurucusu
memoria, ae *f.* hatıra
principium, iī *n.* başlangıç
conditor, ōris *m.* kurucu
cōnsul, cōnsulis *m.* konsül
dictātor, ōris *m.* diktatör
dolor, ōris *m.* acı
homo, hominis *m.* insan
honor (honōs), ōris *m.* şeref
labor, ōris *m.* iş, zahmet
māiōrēs, um *m.* atalar
mōs, mōris *m.* âdet
ōrātor, ōris *m.* hatip, murahhas
rēx, rēgis *m.* kıral
annuus, a, um bir yıllık
arduus, a, um sarp, çetin
cārus, a, um değerli, aziz
ago, agere iş görmek, faal olmak
intellego, intellēxī, intellēctus, intellegere anlamak
dictātōrem dicere diktatör tayin etmek
secundum (*praep. c. acc.*) göre
sub (*praep. c. abl.*) altında

memoria *F* la mémoire *I* memory. principium *F* le principe *I* principle *A* das Prinzip. dolor *F* la douleur. homo *F* un homme. honor *F* l'honneur *I* honour. labor *F* le labour *I* labour. mos *F* les moeurs. orator *F* un orateur *I* orator. rex *F* le roi. arduus *I* arduous. carus *F* cher. agere *F* agir (*I* to act).

B) P. Decius Mus, T. Mānlius Torquātus iki Romalı kumandan (l. ö. IV. yüzyıl) — (Mānlī vokativ şeklidir)
Mānliānus, a, um Manlius'la ilgili

disciplīna, ae *f.* inzibat, disiplin
ēdictum, ī *n.* tebliğ, emir
praetōrium, iī *n.* kumandan çadırı
supplicium, iī *n.* ölüm cezası

comes, comitis *m.* yoldaş
dux, ducis *m.* önder, kumandan
eques, equitis *m.* atlı
lictor, ōris *m.* liktor
miles, mīlitis *m.* asker
ōrdo, ōrdinis *m.* sıra, saf, düzen
pater, patris *m.* baba

terror, ōris *m.* dehşet

dūrus, a, um sert
īrātus, a, um öfkeli
nōnnullus, a, um birkaç

congruo, congruere (*cum c. abl.*) benzemek
ēdīco, ēdixī, ēdīcere ilân etmek
restituo, restituere yerine getirmek
sūmo, sūmpsī, sūmptus, sūmere almak
supplicium sūmere dē (*c. abl.*) idam etmek, ettirmek
trādo, trādere teslim etmek

extrā (*praep. c. acc.*) dışında

disciplina *F* la discipline *I* discipline *A* die Disziplin. edictum *F* un édit *I* edict *A* das Edikt. supplicium *F* le supplice. comes *F* le comte *I* count. dux *F* le duc *I* duke. ordo *F* l'ordre *I* order *A* die Ordnung. pater *F* le père. terror *F* la terreur *I* terror. durus *F* dur. congruere *F* congruent. restituere *F* restituer. tradere *F* trahir (la tradition) (*I* tradition).

15

A) Germānia, ae *f.* Germanya, Germenlerin memleketi
Germānicus, a um Germanya ile ilgili

peritia, ae *f.* tecrübe

avārus, a, um hasis

nihil hiçbir şey

quī, quae, quod (*pron. rel.*) ki o

committo, commīsī, commissus, committere tevdi etmek
rem bene gerere muvaffak olmak, başarı kazanmak

avarus *F* avare. committere *F* commettre *I* to commit.

B) Labiēnus, ī *m.* Labienus, Caesar'ın bir legatı
Helvētius, a, um Helvetlerle ilgili
Helvētiī, iōrum *m.* Helvetler, bugünkü İsviçre'de oturan bir Kelt kabilesi
Pharsālus, ī *f.* Pharsalus, Tesalya'da bir şehir
Thessalia, ae *f.* Tesalya, kuzey Yunanistan'da bir bölge

contendo, contendere (bir yere) gitmek
incolo, incolere oturmak
repeto, repetere tekrar aramak, geri dönmek

ante (*adv.*) önce
crās (*adv.*) yarın

nusquam (*adv.*) hiçbir yerde
quō (*adv. rel.*) ki oraya
ubi (*adv. rel.*) ki orada
ubique (*adv.*) her yerde
unde (*adv. rel.*) ki oradan

trāns (*praep. c. acc.*) ötesine, ötesinde

repetere *F* répéter *I* to repeat.

16

A) sapientia, ae *f.* bilgelik

negōtium, iī *n.* iş, meşguliyet

risus, ūs *m.* gülme

maximus, a, um en büyük
probus, a, um dürüst
stultus, a, um aptal

possum, potuī, posse muktedir olmak, -ebilmek
prōsum, prōfuī, prōdesse faydalı olmak, yaramak

plūs (*adv.*) daha çok
quam (*adv.*) -den

per (*praep. c. acc.*) vasıtasiyle

negotium *F* le négoce. probus *F* probe. posse (*F* pouvoir).

B) Pompēiānī, ōrum *m.* Pompeius'un askerleri

folium, iī *n.* yaprak
pābulum, ī *n.* yem

aegrōtus, a, um hasta
tantus, a, um o kadar büyük
alo, alere beslemek

surgo, surrēxī, surrēctum, surgere kalkmak, doğrulmak

adeō (*adv.*) o derece
tam (*adv.*) o kadar
vix (*adv.*) ancak, güçlükle

ut (*coni.*) (öyle, o kadar) ki

folium *F* la feuille. tantus *F* tant. surgere *F* surgir *I* to surge.

17

A) certus, a, um emin
firmus, a, um sağlam, metin
incertus, a, um belirsiz
secundus, a, um İkinci

cerno, cernere görmek
premo, pressī, pressus, premere tazyik etmek, sıkıştırmak

certus *F* certes (certain) (*I* certain). firmus *F* ferme *I* firm. secundus *F* second *I* second.

B) Q. Fabius Maximus İkinci Kartaca harbinde, Romalı bir kumandan
Cannae, ārum *f.* Cannae, Apulia'da bir kasaba
via Appia, via Latīna Roma'dan güneye doğru giden iki yol

cōnstantia, ae *f.* sebat, dayanma
cūstōdia, ae *f.* koruma, müdafaa
lacrima, ae *f.* göz yaşı
sententia, ae *f.* görüş, fikir

nūntius, iī *m.* haberci; haber
rumor, ōris *m.* söylenti
timor, ōris *m.* korku

armātus, a, um silâhlı

falsus, a um yanlış
proximus, a, um en yakın, son, geçen
tot (*çekimsiz*) o kadar çok

cōnsulo, cōnsulere (dē) görüşmek
dispōno, dispōnere ayrı ayrı koymak
fallo, fallere aldatmak
opprimo, oppressī oppressus, opprimere ezmek, yenmek
perdūco, perdūxī, perductus, perdūcere -ye sevk etmek
armīs instruere silâhlandırmak

praetereā (*adv.*) bundan başka

propter (*praep. c. acc.*) -den dolayı

constantia *F* la constance *I* constancy. custodia *I* custody. lacrima *F* la larme. sentetia *F* la sentence *I* sentence *A* die Sentenz. rumor *F* la rumeur. armatus *F* une armée. falsus *F* faux *I* false *A* falsch. disponere *F* disposer *I* to dispose *A* disponieren. fallere *F* faillir, falloir *I* to fail *A* fehlen. opprimere *F* opprimer *I* to oppress.

18

A) Platō, ōnis *m.* Eflâtun
nōtitia, ae *f.* bilme
initium, iī *n.* başlangıç

mālum, ī *n.* elma
peccātum, ī *n.* günah
vinculum, ī *n.* bağ, zincir

publicus = Yok

praeceptor, ōris *m.* öğretmen
sermo, ōnis *m.* konuşma

arbor, oris *f.* ağaç
auctōritās, tātis *f.* itibar, nüfus
imāgo, inis *f.* tasvir, akis
legio, ōnis *f.* legion, tümen
lex, lēgis *f.* kanun, yasa
lūx, lūcis *f.* ışık
ōrātio, ōnis *f.* konuşma, nutuk
plēbs, plēbis *f.* halk, avam
tribūnus plēbis halk tribunu

quiēs, quiētis *f.* istirhat, sükûnet
salūs, salūtis *f.* selâmet, kurtuluş
societās, tātis *f.* birlik
virtūs, virtūtis *f.* erdem, fazilet

apertus, a, um açık
nōtus, a, um, malûm
suprēmus, a, um en yüksek
decims, a, um onuncu

confīdo. confīdere güvenmek
inclūdo, inclūsī, inclūsus, inclūdere kuşatmk

nōnne (*adv.*) değil mi?

notitia *F* notice *I* notice *A* Notiz. peccatum *F* péché. praeceptor *F* le précepteur *I* preceptor. sermo *F* le sermon *I* sermon. arbor *F* un arbre. auctoritas *F* une autorité *I* authority *A* die Autorität. imago *F* une image *I* image. legio *F* la légion *I* legion *A* die Legion. lex *F* la loi. lux (*I* light *A* das Licht). oratio *F* une oraison *I* oration. salus *F* le salut *I* salute. societas *F* la société *I* society. virtus *F* la vertu *I* virtue. apertus *F* ouvert. supremus *F* suprême *I* supreme. confidere *F* confier *I* to confide. includere *F* includere *F* enclore *I* to include.

B) Cn. Mārcius Coriolānus bir Romalı kumandan (İ. ö. V. yüzyıl)
Veturia, ae *f.* Coriolanus'un annesi
Volumnia, ae *f.* Coriolanus'un karısı
Volscī, ōrum *m.* eskiden orta İtalya'da oturan bir kabile, Volsklar
respōnsum, ī *n.* cevap

sacerdōs, dōtis *m.* rahip
scriptor, ōris *m.* yazar

cīvitās, tātis *f.* yurttaş topluluğu, devlet

condicio, ōnis *f.* şart, teklif
lēgātio, ōnis *f.* elçiler kurulu
māter, mātris *f.* anne
mulier, muleris *f.* kadın
nex, necis *f.* ölüm

pāx, pācis *f.* barış
precēs, precum *f.* ricalar
servitūs, tūtis *f.* kölelik
uxor, ōris *f.* karı
vōx, vōcis *f.* ses, söz

acerbus, a, um acı, sert

addūco, addūxī, adductus, addūcere getirmek
agere dē müzakere etmek
exclūdo, exclūsī exlūsus, exclūdere kovmak, sürmek
flecto, flēxī, flexus, flectere bükmek
pergo, perrēxī, perrēctus, pergere hareket etmek, koyulmak, devam etmek
remitto, remīsī. remissus, remittere geri göndermek

sēcēdo, sēcessī, sēcessum, sēcēdere ayrılıp (bir yere) gitmek
trādo, trādere nakletmek, anlatmak
memento! (*imperativ*) hatırla!
intrā (*praep. c. acc*) içinde

responsum *F* la réponse *I* response. civitas *F* la cité *I* city. condicio *F* la condition *I* condition. legatio *F* la légation. mater *F* la mère (*I* mother *A* die Mutter). servitus *F* la servitude *I* servitude. vox *F* la voix *I* voice. acerbus *A* acerbe. excludere *F* éclore, exclure *I* to exclude. flectere *F* fléchir. remittere *F* remettre *I* to remit.

19

A) impiger, impigra, impigrum yorulmaz, çalışkan

ago, ēgī, āctus, agere gütmek, sürmek, yapmak, iş görmek, kutlamak, müzakere etmek
cōgo, coēgī, coāctus, cōgere toplamak; zorlamak
lego, lēgī, lēctus, legere seçip toplamak; okumak
subigo, subēgī, subāctus, subigere alt etmek, hâkimiyeti altına almak
vinco, vīcī, victus, vincere yenmek

nōndum (*adv.*) henüz ...-me-, daha ...-me-

B) Aequī, ōrum *m.* Aequo'lar, eskidek orta İtalya'da oturan bir kabile

celeritās, tātis *f.* sürat
dicio, ōnis *f.* hâkimiyet
fortitūdo, dinis *f.* cesaret
necessitās, tātis *f.* zaruret
probitās, tātis *f.* dürüstlük

saltus, ūs *m.* ormanlık dağ

modestus, a, um mütevazi
novus, a, um yeni
posterus, a, um sonraki, ertesi
prīscus, a, um önceki, eski
colligo, collēgī, collēctus, colligere toplamak
perago, perēgī, perāctus, peragere sonuna kadar yapmak, bitirmek
perlego, perlēgī, perlēctus, perlegere sonuna kadar okumak
redigo, redēgī, redāctus, redigere bir hale sokmak
in diciōnem redigere hâkimiyeti altına almak

propterea (*adv.*) bu sebepten dolayı

celeritas *F* la célérité *I* celerity. fortitudo *I* fortitude. necessitas *F* la nécessité *I* necessity. probitas *F* la probité *I* probity. modestus *F* modeste *I* modest. novus *F* neuf (*I* new *A* neu). colligere *I* to collect. redigere *F* rédiger *A* redigieren.

20

A) Aenēās, ae *m.* Aineias, Troialıları İtalya'ya götüren efsanevi kahraman
Hispānia, ae *f.* İspanya
Mārtius, a, um Mars'la ilgili
campus Mārtius (Roma'da) Mars meydanı
Mausōlēum, ī *n.* 1) Halikarnassos'taki kıral Mausolos'un mezarı 2) mezar, türbe

pīla, ae, *f.* direk, sütun

campus, ī *m.* tarla, meydan

imperātor, ōris *m.* önder; imparator
pēs, pedis *m.* ayak

aes, aeris *n.* tunç
caput, capitis *n.* kafa, baş; başkent
carmen, carminis *n.* şarkı, şiir
corpus, corporis *n.* beden, vücut
fūnus, fūneris *n.* cenaze merasimi
iter, itineris *n.* yol, yolculuk
iūs, iūris *n.* hak, kukuk
nōmen, nōminis *n.* ad
onus, oneris *n.* yük
opus, operis *n.* eser
opus est lüzumludur
os, ossis *n.* kemik
pectus, pectoris *n.* göğüs, yürek

āter, ātra, ātrum kara
factus a, um yapılmış
nūdus, a, um çıplak
nūdīs pedibus yalın ayak

quot — tot ne kadar çok... ise — o kadar çok

duo, duae, duo iki
sescentī, ae, a altı yüz
trēs, tria üç
sextus, a, um altıncı
combūro, combussī, combūstus, combūrere yakmak
minuo, minuere azaltmak
rescrībo, rescrīpsī, rescrīptus, rescrībere cevap yazmak

posteā (*adv.*) daha sonra, sonradan

pila (*F* le pilier *I* pillar *A* der Pfeiler). campus *F* le champ *I* camp. imperator *F* un empereur *I* emperor. pes *F* le pied. aes (*F* l'airain) (*A* das Erz). caput *F* le chef *I* chief (*A* das Haupt). carmen *F* le charme *I* charm. corpus *F* le corps *I* corpse *A* der Körper. nomen *F* le nom (*I* name *A* der Name). opus *F* un oeuvre. os *F* un os. pectus *F* le pis (la poitrine). factus *F* fait. nudus *F* nu (*I* naked *A* nakt). comburere (*I* to combust).

B) Prosenna, ae *m.* Clusium kıralı
Tarquinius, iī *m.* iki Roma kıralının adı
Clūsium, iī *n.* Etrurya'da bir şehir, bugünki Chiusi
Clūsīnī, ōrum *m.* Clusium'lular
Etrūscus, a, um Etrüsk

odium, iī *n.* kin

cognōmen, cognōminis *n.* lâkap

discrīmen, discrīminis *n.* nazik durum, tehlike
genus, generis *n.* doğuş, cins, soy
scelus, sceleris *n.* cinayet
tempus, temporis *n.* zaman

cūnctus, a, um bütün, *pl.*: hepsi

hūmānus, a, um insanî
rēgius, a, um kıralla, kırallarla ilgili

septimus, a, um yedinci

addūcere yola getirmek
committere işlemek

genus *F* le genre. tempus *F* le temps. humanus *F* humain *I* human *A* human.

21

A) Solō veya Solōn, ōnis *m.* ünlü Atinalı devlet adam
Corioli, ōrum *m.* Volskların bir şehri
Rubico, ōnis *m.* Ravenna'nın güyinde bir çay
Sugambri, ōrum *m.* Sugamberler, bir Germen kabilesi

ālea, ae *f.* zar

exilium, ii *n.* sürgün, sürgünlük

exul, exulis *mf.* sürgün

agmen, agminis *n.* yürüyüş kolu
pūrus, a, um temiz, saf
rēctus, a, um doğru

ipse, ipsa, ipsum kendi

aspicio, aspexi aspectus, aspicere (*acc.*) bakmak
capio, cēpi, captus, capere almak
cōnsilium capere karar vermek
ēicio, ēiēci, ēiectus, ēicere atmak
facio, fēci, factus, facere yapmak
fugio, fūgi, fugere kaçmak
iacio, iēci, iactus, iacere atmak, fırlatmak
incipio, coepi, inceptus veya coeptus, incipere başlamak
inicio, iniēci, iniectus, inicere içine atmak
recipio, recēpi, receptus, recipere yanına almak
trāicio, trāiēci, trāiectus, trāicere geçirmek

purus *F* pur *I* pure. rectus (*I* right *A* recht). capere (*I* to capture). facere *F* faire. fugere *F* fuir. iacere *F* jeter. recipere *F* recevoir (*I* to recept).

B) Horātius Cocles, Horātii Coclitis *m.* Romalı bir kahraman
Iāniculum, i *n.* Roma'nın yedi tepesinden biri, Tiber nehrinin sağ sahilinde

pretium, ii *n.* fiyat, değer, karşılık

pōns, pontis *m.* köprü

obsidio, ōnis *f.* muhasara, kuşatma
regio, ōnis *f.* bölge, mahalle
statio, ōnis *f.* nöbet

flūmen, flūminis *n.* nehir
mūnus, mūneris *n.* hediye, armağan

pecus, pecoris *n.* küçük baş hayvan
rūs, rūris *n.* kır, köy
vulnus, vulneris *n.* yara

grātus, a, um minettar
propitius, a, um lütufkâr
sōlus, a, um yalnız, tek başına

interrumpo, interrūpi, interruptus, interrumpere kesmek, yıkmak
iungo, iūnxi, iūnctus, iungere bağlamak
relinquo, reliqui, relictus, relinquere terketmek

accipio, accēpi, acceptus, accipere kabul etmek
cōnfūgio, cōnfūgi, cōnfūgere sığınmak
conicio, coniēci, coniectus, conicere bir yere atmak
dēicio, dēiēci, dēiectus, dēicere yukardan aşağa atmak
excipio, excēpi, exceptus, excipere karşılamak

sē recipere çekilmek

forte (*adv.*) tesadüfen

pretium *F* le prix *I* price *A* der Preis. pons *F* le pont. regio *F* la région *I* region *A* die Region. statio *F* la station *I* station *A* die Station. propitius *F* propice *I* propicious. solus *F* seul. interrumpere *F* interrompre (*I* to interrupt). iungere *F* joindre (*I* to joint). relinquere *I* to relinquish. accipere (*F* accepter *I* to accept). excipere (*F* excepter *I* to except).

22

A) Claudius, ii *m.* Claudius, Roma imbaratoru (41 - 54)
Ōstia, ae *f.* Tiber nehrinin ağzında liman şehri
Tiberis, is *m.* Tiber nehri
mare Hadriāticum Adria denizi
mare Tyrrhēnum Etrüsk denizi (Akdenizin İtalya ile Sicilya ve Sardinya arasındaki kısmı)

beneficium, ii *n.* iyilik
exemplum, i *n.* örnek

pēnsio, ōnis *f.* ödeme, taksit

aedes veya aedis, is *f.* oda, tapınak
ars, artis *f.* sanat

cīvis, is *mf.* yurttaş, vatandaş
febris, is *f.* nöbet, ateş
ignis, is *m.* ateş
mare, maris *n.* deniz
nāvis, is *f.* gemi
pōns, pontis *m.* köprü
sitis, is *f.* susuzluk, susama
turris, is *f.* kule
urbs, urbis *f.* şehir
vīs, vim, vi, *pl.*: vīres, vīrium *f.* kuvvet

cursus, ūs *m.* koşu, seyir, gidiş

aequus, a, um eşit, düz, doğru, âdil
nocturnus, a, um gecelik
situs, a, um bulunan, olan

mīlia, ium (mīlle'*nin çoğul şekli*) bin
quattuordecim ondört
minuo, minuī, minūtus, minuere azaltmak
repello, repellere def etmek
solvo, solvī, solūtus, solvere çözmek, ödemek
efficio, effēcī, effectus, efficere meydana getirmek, hâsıl etmek

beneficium *F* le bénéfice *I* benefit. exemplum *F* un exemple *I* exemple *A* das Exempel. pensio *F* la pension *I* pension *A* die Pension. ars *F* l'art *(m.)* *I* art. febris *F* la fièvre *I* fever *A* das Fieber. mare *F* la mer (*A* das Meer). sitis *F* la soif. turris *F* la tour (*I* tower *A* der Turm). cursus *F* le cours, la course *I* course *A* der Kurs. nocturnus *F* nucturne *I* nocturn. situs (*F* situé *I* situated). repellere *I* to repel. solvere *I* to solve. efficere (*F* un effet) (to effect).

B) Lūno, ōnis *f.* luno, bir Roma tanrıçası
Mānlius, iī *m.* bir Romalı kumandan
Allia, ae *f.* Tiber nehrinin bir kolu
fuga, ae *f.* kaçma
aedificium, iī *n.* bina
silentium, iī *n.* sessizlik
ānser, ānseris *mf.* kaz
canis. canis *mf.* köpek
cūstōs, ōdis *mf.* nöbetçi
iuvenis, is *mf.* genç. genç kadın
mēnsis, is *m.* ay (30 gün)
animal, animālis *n.* yaratık, canlı
arx, arcis *f.* kale
caedēs, is *f.* öldürme, katliam
clādēs, is *f.* bozgun
famēs, is *f.* açlık
hostis, is *mf.* düşman
mōns, montis *m.* dağ
nox, noctis *f.* gece
excitus, a, um uyanmış
medius, a, um orta
animadverto, animadvertī, animadversus, animadvertere (*acc.*) farkına varmak
ascendo, ascendī, ascēnsus, ascendere (yukarıya) çıkmak
cōnstituo, cōnstituī. cōnstitūtus, cōnstituere karar vermek
dēfendo, dēfendī, dēfēnsus, dēfendere def etmek; müdafaa etmek
incendo, incendī, incēnsus, incendere tutuşturmak, ateşe vermek
clādem accipere bozguna uğramak
ita (*adv.*) öyle, o şekilde

fuga *F* la fugue *I* fugue *A* die Fuge. aedificium *F* un édifice *I* edifice. silentium *F* le silence *I* silence. anser *F* une oie (*I* goose *A* die Gans). canis *F* le chien (*A* der Hund). custos *F* le custode *A* der Küster. iuvenis *F* jeune (*I* young *A* jung). mensis *F* le mois. animal *F* un animal *I* animal. fames *F* la faim (la famine) (*I* famine). mons *F* le mont *I* mount. nox *F* la nuit (*I* night *A* die Nacht). medius *F* la Méditerranée, mi- *(meselâ:* midi, minuit, milieu, demi kelimelerinde), *I* medieval. animadvertere *I* to animadvert. ascendere *I* to ascend.

23

A) Cato, ōnis *m.* Cato, Caesar'ın düşmanı; Caesar galip gelince Utica'da intihar etmiştir.
misericordia, ae *f.* merhamet
mūnificentia, ae *f.* cömertlik
prōvincia, ae *f.* eyalet
simulācrum, ī *n.* tasvir, heykel
dux, ducis *m.* önder, kılavuz
inventor, ōris *m.* bulucu, mucit
dīgnitās, tātis *f.* itibar
integritās, tātis *f.* temizlik, namus
mānsuētūdo, dinis *f.* yumuşaklık, iyilik
sevēritās, tātis *f.* ciddiyet, sertlik
hīc, haec, hoc (*pron. dem.*) bu
ille, illa, illud (*pron. dem.*) o
addo, addidī, additus, addere ilâve etmek, katmak, kazandırmak
crēdo, crēdidī, crēditus, crēdere inanmak

misericordia *F* la miséricorde. munificentia *F* la munificence *I* munificence. provincia *F* la province, la Provence *I* province *A* die Provinz. simulacrum *F* le simulacre. inventor *F* un inventeur *I* inventor. dignitas *F* la dignité *I* dignity. integritas *F* l'intégrité *I* integrity. mansuétude. severitas *F* la sévérité *I* severity. ille, illa *F* il, elle; le la. addere *I* to add.

B) Cato, ōnis *m.* Cato, ünlü Roma devlet adamı, kumandanı ve tarihçisi (İ. ö. 234 - 149)
Remus, ī *m.* Remus, Romulus'un kardeşi
Verrēs, is *m.* Verres, asil bir Romalı Cicero tarafından mahkemeye verilmiştir.
fāma, ae *f.* rivayet
lūna, ae *f.* ay
frāter, frātris *m.* kardeş
senex, senis *m.* ihtiyar
facilitās, tātis *f.* yumuşaklık, hatırşinaslık
hūmānitās, tātis *f.* insanlık
acus, ūs *f.* iğne
arcus, ūs *m.* yay; kemer
quīndecim onbeş
accidit, accidit, accidere vuku bulmak
accurro, accurrī, accursum, accurrere -ye koşmak
bibo, bibī, bibere içmek
cado, cedidī, cāsum, cadere düşmek
caedo, cecīdī, caesus, caedere vurmak, kesmek, öldürmek
condo, condidī. conditus, condere kurmak; saklamak
dīsco, didicī, dīscere öğrenmek
occido, occīdī, occīsus, occīdere öldürmek
parco, pepercī, temperātum, parcere (*dat.*) esirgemek, korumak
pario, peperī, partus, parere doğurmak, kazanmak
pendo, pependī, pēnsus, pendere asmak, tartmak, ödemek

posco, poposcī, postulātus, poscere (*acc.*) istemek, talep etmek
reddo, reddidī, redditus, reddere geri vermek, iade etmek
tango, tetigī, tāctus, tangere (*acc.*) dokunmak
tendo, tetendī, tentus, tendere germek
vēndo, vendidī, vēndere satmak
fundo, fudī, fūsus, fundere dökmek, püskürtmek
rumpo, rūpī, ruptus, rumpere kırmak
circiter (*adv.*) aşağı yukarı
dum (*coni.*) -diği müddetçe

fama *I* fame. luna *F* la lune. frater *F* le frère. facilitas *F* la facilité *I* facility. humanitas *F* l'humanité *I* humanity *A* die Humanität. acus *F* une aiguille. arcus *F* un arc, une arche *I* arc, arche. accurrere *F* accourir. pendere *F* pendre. vendere *F* vendre *I* to vend. rumpere *F* rompre.

24

A) Epicūrus, ī *m.* Epikuros, Yunan filozofu (İ. ö. 271-de ölmüştür)
Mārcus Aurēlius *m.* Marcus Aurelius, Roma imparatoru (161-180)
pila, ae *f.* top
modus, ī *m.* tarz
conlūsor, ōris *m.* oyun arkadaşı
lūsor, ōris *m.* oyuncu
sōl, sōlis *m.* güneş
lībertās, tātis *f.* hürriyet
poēma, poēmatis *n.* şiir
amārus, a, um acı
longus, a, um uzun
ācer ācris, ācre keskin, sert
equester, equestris, equestre atlılara ait
brevis, e kısa
cīvīlis, e yurttaşla ilgili, dahili
difficilis, e zor, güç
dulcis, e tatlı, hoş
facilis, e kolay
fortis, e cesur
gravis, e ağır
levis, e hafif
omnis, e bütün, her
suāvis, e yumuşak, hoş, tatlı
occido, occidī, occāsum, occidere batmak
necesse est lâzımdır

modus *F* le, la mode *I* mode *A* der Modus, die Mode. sol (*F* le soleil). libertas *F* la liberté liberty. poema *F* le poème *I* poem. amarus *F* amer. longus *F* long (*I* long *A* lang). acer *F* aigre, âcre (*I* acrid). brevis *F* bref *I* briefly *A* der Brief (breve). civilis *F* civil *I* civil *A* zivil. difficilis *A* difficile *I* difficult. dulcis *F* doux. facilis *F* facile *I* facile. fortis *F* fort. gravis *F* grave *I* grave. levis (*F* léger) (*I* light *A* leicht). omnis *F* un omnibus *I* omnibus *A* der Omnibus. suavis *F* suave.

B) Ayların adları:
1. Iānuārius, a, um ocak
2. Februārius, a, um şubat
3. Mārtius, a, um mart
4. Aprīlis, e nisan
5. Māius, a, um mayıs
6. Iūnius, a, um haziran
7. Quīnctīlis, e Iūlius, a, um temmuz
8. Sextīlis, e Augustus, a, um ağustos
9. September, bris, bre eylül
10. Octōber, bris, bre ekim
11. November, bris, bre kasım
12. December, bris, bre aralık

Horātius, iī *m.* Horatius, ünlü Roma şairi (İ. ö. 65-8)
Vergilius, iī *m.* Vergilius, ünlü Roma şairi (İ. ö. 70-19)
nātālis (diēs) *m.* doğum günü
īnsīgnis, e göze çarpan, parlak
initium capere ā ile başlamak
indo, indidī, inditus, indere vermek, takmak
obtingo, obtigī, obtingere raslamak, nasip olmak
ostendo, ostendī, ostendere göstermek
quondam (*adv.*) vaktiyle
ab (*praep. c. abl.*) -den itibaren
ut (*coni.*) gibi

natalis *F* natal *I* natal. insignis *F* insigne.

25

A) expello, expulī, expulsus, expellere kovmak
resisto, restiti, resistere karşı koymak
succurro, succurrī, succursum, succurrere (*dat.*) yardıma koşmak, yardım etmek

B) Nervīī, iōrum *m.* Nervler, bir Kelt kabilesi
praeda, ae *f.* ganimet
hiberna, ōrum *n.* kışla
hiems, hiemis *f.* kış
classis, is *f.* donanma
fīnis is *m.* sınır, son
fīnēs, fīnium *m.* arazi, memleket
pars, partis *f.* kısım
improvīsus, a, um ansızın olan
dē improvīsō ansızın
celer, celeris, celere süratli
cōnficio, cōnfēcī, cōnfectus, cōnficere bitirmek
concēdo, concessī, concessus, concēdere (bir şeyi birine) terketmek, bırakmak
contendo, contendī, contentum, contendere (bir yere) gitmek

dēdo, dēdidī, dēditus, dēdere teslim etmek

sē dēdere teslim olmak

rūrsus (*adv.*) tekrar, geri

praeda *F* la proie *I* prey. classis *F* la classe *I* class *A* die Klasse. finis *F* la fin. pars *F* la part *I* part. concedere *F* concéder *I* to concede.

26

A) praeceptum, ī *n.* düstur, kaide

vēritās, tātis *f.* gerçek

fidēlis, e sadık

audāx, audācis cüretli, atılgan
cōnstāns, cōnstantis sebatlı
efficāx, efficācis tesirli
fēlīx, fēlīcis talihli, mutlu
prūdēns, prūdentis ihtiyatlı, akıllı

simplex, simplicis yalın kat, basit, sade

quidquid her ne..ise

respicio, respexī, respectus, respicere dikkat etmek, göz önünde tutmak

nimis (*adv.*) fazla

veritas *F* la vérité *I* verity. fidelis *F* fidèle. audax *I* audacious. constans *F* constans *I* constant. efficax *F* efficace *I* efficacious. felix *I* felicious. prudens *F* prudent *I* prudent simplex *F* simple *I* simple.

B) Tib. Gracchus *m.* ünlü halk tribunu, İ. ö. 133 yılında öldürülmüştür

miseria, ae *f.* sefalet

commodum, ī *n.* fayda, menfaat
īnstitūtum, ī *n.* âdet, gelenek
solum, ī *n.* toprak

cōntio, ōnis *f.* halk toplantısı
multitūdo dinis *f.* topluluk, kalabalık

orbis, is *m.* daire, çember
orbis terrārum yer yüzü, dünya

aes alienum *n.* borç

assēnsus, ūs *m.* tasvip, alkış

spīritus, ūs *m.* nefes
status, ūs *m.* durum

luxuriōsus, a, um lükse, sefahete düşkün
prīstinus, a, um eski, önceki
sānus, a, um sıhhatli, sağlam
īnfēlix, īnfēlīcis talihsiz, bahtsız
ingēns, ingentis çok büyük
nōbilis, e asil, soylu
pār, paris eşit
potēns, potentis muktedir, kudretli
vehemēns, vehementis şiddetli

dīves, dīvitis zengin
inops, inopis çaresiz, fakir
memor, memoris hatırlıyan
particeps, participis pay alan

pauper, pauperis fakir
vetus, veteris eski

causam agere bir dâva gütmek
id agere, ut... ..sin diye uğraşmak

dīvido, dīvīsī, dīvīsus, dīvidere bölmek
ēligo, ēlēgī, ēlectus, ēligere seçmek

praeter (*praep. c. acc.*) -den başka

miseria *F* la misère *I* misery. institutum *F* un institut *I* institute *A* das Institut. solum *F* le sol *I* soil. multitudo *F* la multitude *I* multitude. spiritus *F* un esprit *I* spirit *A* der Spiritus. status *F* un état *I* state *A* der Staat. luxuriosus *F* luxurieux *I* luxurious. pristinus *I* pristine. sanus *F* sain *I* sane. nobilis *F* noble *I* noble. par *F* pair, la paire *I* pair *A* das Paar. potens *I* potent. vehemens *F* véhément *I* vehement. pauper *F* pauvre *I* poor. vetus *F* vieux. eligere *F* élire *I* to elect.

27

A) Bibulus, ī *m.* Romalı kumandan, Pompeius taraftarı

captīvus, ī *m.* esir, tutsak

gēns, gentis *f.* soy, millet

īdem, eadem, idem aynı
ipse, ipsa, ipsum kendisi

alo, aluī, altus, alere beslemek
cōgnōsco, cōgnōvī, cōgnitus, cōgnōscere bilgi edinmek, tanımak
cupio, cupīvī, cupītus, cupere arzu etmek
gīgno, genuī, gīgnere doğurmak
lacesso, lacessīvī, lacessītus, lacessere (*acc.*) meydan okumak, tahrik etmek

meto, messuī, messus, metere biçmek

nōsco, nōvī, nōtus, nōscere bilgi edinmek, tanımak

peto, petīvī, petītus, petere (*acc.*) varmaya uğraşmak, elde etmeye uğraşmak, dilemek; tehdit etmek, saldırmak

pōno, posuī, positus, pōnere koymak

sero, sēvī, satus, serere ekmek
dēscendo, dēscendī, dēscensum, dēscendere inmek
interficio, interfēci, interfectus, interficere öldürmek

sērō (*adv.*) geç

captivus *F* chétif, captif *I* captive. gens *F* la gent, les gens. cognoscere *F* connaître. descendere *F* descendre *I* to descend.

B) Attalus, i, *m.* Attalos, Bergama kıralı
Idaeus, a, um Ida dağına ait, Ida dağından
Pessinūs, üntis *f.* Pessinus, Phrygia'da bir şehir, bugunki Balahisar'ın civarında
Phrygia, ae *f.* eski Anadolu'nun bir bölgesi
Sibyllīnus, a, um Sibylla ile ilgili
aliēnigena, ae *m.* yabancı
deum = deōrum
fātum, i *n.* kader
studium, ii *n.* gayret, heves
lapis, lapidis *m.* taş
exspectātio, ōnis *f.* bekleme
ōmen, ōminis *n.* alâmet
ēventus, ūs *m.* son, sonuç

versus, ūs *m.* mısra
ānxius, a, um enddişeli
intentus, a, um gerilmiş, dikkatli
ultimus, a, um son
cōmis, e nezaketli
arcesso, arcessīvī, arcessītus, arcessere getirtmek
colo, colui, cultus, colere (*acc.*) ihtimam göstermek
cōnsulo, cōnsuluī, cōnsultus, cōnsulere (*acc.*) danışmak
expōno, exposuī, expositus, expōnere anlatmak
quaero, quasīvī, quaesītus, quaerere aramak, sormak
portendo, portendī, portentus, portedere önceden haber vermek
īnsum, inesse içinde olmak, bulunmak
quandō (*coni.*) ne zaman ki

fatum (*F* fatal) *I* fate. studium *F* une étude *I* study *A* das Studium, die Studie. lapis (*F* lapidaire). exspectatio *I* expectation. omen (*F* abominable) (*I* ominous). eventus (*F* éventuel) *I* event. versus *F* le vers *I* verse *A* der Vers. anxius *F* anxieux *I* anxious. *F* intense *I* intent. intense *A* intensiv. ultimus *F* ultime (ultimatum) *I* ultimate. consulere *F* consulter *I* to consult *A* konsultieren exponere *F* exposer *I* to expose. quaerere (*F* la question) (*I* to question).

28

A) hōra, ae *f.* saat
īra, ae *f.* hiddet
dōnum, i *n.* hediye
fūr, fūris *m.* hırsız
altitūdo, dinis *f.* yükseklik
lātitūdo, dinis *f.* genişlik

complūrēs, complūra (*gen.:* complūrium) birçok
absēns, absentis hazır bulunmıyan
praesēns, praesentis hazır bulunan
dēsisto, dēstitī, dēsistere vazgemek
metuo, metuī, metuere (*acc.*) korkmak

hora *F* une heure *I* hour. donum *F* le don. altitudo *F* une altitude *I* altitude. latitudo *F* la latitude absens *F* absent *I* absent. praesens *F* présent *I* present. desistere *F* désister *I* to desist.

B) Canīnius, ii *m.* Caesar'ın bir generali, 45 yılının son gününde konsul olmuştur
M. Licinius Crassus *m.* ünlü Roma devlet adamı ve kumandanı
Pausaniās, ae *m.* Sparta kıralı
Plataeae, ārum *f.* Boiotia'da bir şehir
mors, mortis *f.* ölüm

invītus, a, um istemiyen
mendāx, mendācis yalancı
crēsco, crēvī, crētum, crēscere büyümek
fallo, fefellī, dēceptus, fallere aldatmak
prīmum (*adv.*) ilk defa
nē — quidem bile . . -me-

mors *F* la mort. mendax *I* mendacious.

TÜRKÇE-LÂTİNCE LÜGATÇE

açlık fames, is *f.*
ada insula, ae *f.*
adaletli iustus, a, um
adam vir, viri *m.*
Aequo'lar Aequi, orum *m.*
af venia, ae *f.*
affetmek ignoscere *(dat.)*
ağır gravis, e
Akhilles Achilles, is *m.*
akşam vesper, vesperi *m.*
akşam üstü sub vesperum
aldatmak fallere
Allia Allia, ae *f.*
almak capere
altın aurum, i *n.*
Antonius Antonius, ii *m.*
Apollon Apollo, Apollinis *m.*
aptal stultus, a, um
aramak quaerere
arasında inter *(akk.)*
Ariovistus Ariovistus, i *m.*
arkadaş amicus, i *m.* amica, ae *f*
armut pirum, i *n.*
asker miles, militis *m.*
asla nunquam
Asya Asia, ae *f.*
ateş febris, is *f.*
Atina Athenae, arum *f.*
atlı eques, equitis *m.*
Augustus Augustus, i *m.*
ayak pes, pedis *m.*
az pauci, ae, a
az önce paulo ante
azarlamak reprehendere
aziz carus, a, um

baba pater, patris *m.*
bahçe hortus, i *m.*
bahtiyar beatus, a, um
bahtsız infelix, icis
barış pax, pacis *f.*
basmak opprimere
baş caput, capitis *n.*
başında bulunmak praeesse
başka alius, a, ud
başlangıç initium, ii *n.*
batmak occidere
bayram günü dies festus
ben ego
beceriksiz ignavus, a, um
bile etiam
birçok multus, a, um
biz nos
bizim noster, nostra, nostrum
boğa taurus, i *n.*
borç aes alienum *n.*
boynuz cornu, us *n.*
bozgun clades, is *f.*
Brutus Brutus, i *m.*
bulunmak esse
bütün cunctus, a, um. omnis, e
totus, a, um
büyük magnus, a, um

Caesar Caesar, Caesaris *m.*
Camillus Camillus, i *m.*
Cannae Cannae, arum *f.*

Capitolium Capitolium, ii *n.*
Cassius Cassius, ii *m.*
cenah cornu, us *n.*
cephe acies, aciei *f.*
Ceres Ceres, Cereris *f.*
ceset corpus, corporis *n.*
cesur fortis, e
ceza poena, ae *f.*
Cincinnatus Cincinnatus, i *m.*
civarında ad *(akk.)*

çalışkan sedulus, a, um
çalışkanlık industria, ae *f.*
çam ağacı pinus, i *f.*
çarpışmak confligere
çekilmek cedere, recedere
çelenk corona, ae *f.*
çiftçi agricola, ae *m.*
çiftlik ager, agri *m.*
çıkmak excedere
çocuklar liberi, orum *m.*
çok *(zarf)* valde
çok büyük summus, a, um
çok defa saepe
çünkü nam, enim

dağ mons, montis *m.*
danışmak consulere *(akk.)*
dedi inquit
değil non
Delos Delus, i *f.*
Delphoi Delphi, orum *m.*
demek dicere
deniz mare, is *n.*
dert cura, ae *f.*
devamlı sempiternus, a, um
devlet res publica *f.*
Diana Diana, ae *f.*
diktatör dictator, oris *m.*
dil lingua, ae *f.*
dilemek petere
dindar pius, a, um
diye ut
dışarı çıkarmak educere
dolu plenus, a, um *(gen.)*
dost amicus, i *m.* amica, ae *f.*
dostluk amicitia, ae *f.*
düşman inimicus, i *m.* adversarius, ii *m.* hostis, is *mf.*

eğer . . ise si *(olumsuz fiillerle* nisi)
ekim (ayı) (mensis) October *m.*
elçi legatus, i *m.*
elma malum, i *n.*
emir imperium, ii *n.*
emretmek praescribere
eser opus, operis *n.*
esir captivus, i *m.*
eski antiquus, a, um. vetus, veteris
etmek facere
Etrüskler Etrusci, orum *m.*
ev domus, us *f.*
evlenmek nubere *(kadın için)*
eylül (ayı) (mensis) September *m.*
ezberlemek ediscere

fakat sed
fakir pauper, eris. inops, inopis
faydalı olmak prodesse
felsefe philosophia, ae *f.*
fil elephantus, i *m.*
forum forum, i *n.*

Galya Gallia, ae *f.*
Galyalı Gallus, i *m.*
gayret studium, ii *n.*
gece nox, noctis *f.*
geçirmek traducere
gene tamen

geniş latus, a, um
gerçek verus, a, um
geri çekilmek se recipere
geri çekmek reducere
geri vermek reddere
Germanicus Germanicus, i *m.*
Germanya Germania, ae *f.*
Germen Germanus, i *m.*
gitmek vadere
göl lacus, us *m.*
göndermek mittere
gurur superbia, ae *f.*
gün dies, diei *m.*
güneş sol, solis *m.*
güzel pulcher, pulchra, pulchrum

haberci nuntius, ii *m.*
hainlik perfidia, ae *f.*
haksızlık iniuria, ae *f.*
hangi qui, quae, quod
Hannibal Hannibal, Hannibalis *m.*
harb bellum, i *n.*
harbetmek belum gerere
hâtıra memoria, ae *f.*
hayat vita, ae *f.*
hayranlık verici admirabilis, e
hazır paratus, a, um
hediye munus, muneris *n.*
hekim medicus, i *m.*
Hektor Hector, oris *m.*
hepsi cuntus, a, um. omnis, e
hernekadar . . ise de quamquam
her zaman semper
heykel statua, ae *f.*
hiçbir zaman nunquam
Homeros Homerus, i *m.*
hor görmek contemnere
hücum impetus, us *m.*
hür liber, libera, liberum
hürriyet libertas, tatis *f.*

iade etmek reddere
idam ettirmek supplicium sumere de *(abl.)*
idare etmek regere
ihmal etmek neglegere
ilân etmek indicere
ile cum *(abl.)*
ile birlikte cum *(abl.)*
ilerlemek procedere
imparator imperator, oris *m.*
imparatorluk imperium, ii *n.*
inanmak credere
insan homo, hominis *m.*
istilâ etmek invadere in *(akk.)*
işlek celeber, bris, bre
iştirak etmek interesse
İtalya Italia, ae *f.*
iyi bonus, a, um
iyilik beneficium, ii *n.*

kaç quot
kaç defa quotiens
kaçırmak rapere
kaçmak fugere
kadar (-ye kadar) usque ad *(akk.)*
kadın femina, ae *f.*
kâhinlik oraculum, i *n.*
kale arx, arcis *f.*
kar nix, nivis *f.*
karar vermek decernere
karşı contra *(akk.)*
karşı koymak resistere
kasaba oppidum, i *n.*
kemik os, ossis *n.*
kendininki suus, a, um

kesmek (ümit) (spem) dimittere
kim quis
Kimberler Cimbri, orum *m.*
kitap liber, libri *m.*
kıral rex, regis *m.*
kırmak frangere
kısa brevis, e
kısım pars, partis *f.*
kıskançlık invidia, ae *f.*
kıyı ripa, ae *f.*
kız puella, ae *f.* filia, ae *f.*
kokulu odorus, a, um
kolayca facile
konsül consul, consulis *m.*
korkmak metuere *(akk.)*
korku metus, us *m.*
Korsika Corsica, ae *f.*
koru lucus, i *m.*
korumak protegere
kovmak pellere, expellere
köle servus, i *m.*
köprü pons, pontis *m.*
kör caecus, a, um
kötü malus, a, um
kötü günler res adversae *f.*
kudretli potens, potentis
kumanda etmek praeesse
kurmak (cephe) instruere (aciem)
kurmak (ordugâh) ponere (castra)
kurtuluş salus, salutis *f.*
kuşatmak cingere
kutlamak (zafer töreni) agere (triumphum)
kutsal sacer, sacra, sacrum
kuvvet vis, vim, vi *f.*
kuvvetler (askerî) copiae, arum *f.*
kuvvetli strenuus, a, um
küçük parvus, a, um
Kybele Cybela, ae *f.*

Latona Latona, ae *f.*
legat legatus, i *m.*
legion legio, onis *f.*
legion askeri legionarius, ii *m.*
liman portus, us *m.*
Livia Livia, ae *f.*
Livius Livius, ii *m.*

mahvetmek perniciei esse *(dat.)*
makam magistratus, us *m.*
malûm notus, a, um
Manlius Manlius, ii *m.*
mecbur olmak cogi
mektup epistula, ae *f.* litterae, arum *f.*
memleket terra, ae *f.*
memnun contentus, a, um
mersin myrtus, i *f.*
mesut beatus, a, um
Miletos Miletus, i *f.*
millet populus, i *m.*
Minerva Minerva, ae *f.*
minnettar gratus, a, um
-miz noster, nostra, nostrum
muktedir olmak posse
mutlu felix, icis
muvaffak olmak rem bene gerere
müdafaa etmek defendere
müsaade etmek permittere
müsait idoneus, a, um
müttefik socius, ii *m.*

ne quid
nehir fluvius, ii *m.*

nerede ubi
neşeli laetus, a, um
niçin cur
niyet consilium, ii *n.*
-niz vester, vestra, vestrum

o is, ea, id
o kadar adeo
o kadar büyük tantus, a, um
oğul filius, ii *m.*
ok sagitta, ae *f.*
okul schola, ae *f.*
okumak legere
olmak esse
ordu exercitus, us *m.*
ordugâh castra, orum *n.*
orman silva, ae *f.*
ova planities, iei *f.*
oynamak ludere

ödev officium, ii *n.*
öğrenmek discere
öğretici magister, tri *m.* magistra, ae *f.*
öğüt consilium, ii *n.*
öldürmek interficere
ölü mortuus, a, um
ölümlü mortalis, e
önder dux, ducis *m.*
önünde ante *(akk.)*

para pecunia, ae *f.*
Persler Persae, arum *m.*
piyade peditatus, us *m.*
piyade(ye ait) pedester, tris, tre
Pluton Pluto, onis *m.*
Porsenna Porsenna, ae *m.*
Proserpina Proserpina, ae *f.*
püskürtmek fundere

raslamak occurrere
rivayet (edilir) fama (est)
Roma Roma, ae *f.*
Romalılar Romani, orum *m.*
ruh animus, i *m.*
rüzgâr ventus, i *m.*

sadakat fides, fidei *f.*
sadık fidus, a, um
sağ dexter, dextra, dextrum
sanat ars, artis *f.*
sanatkâr artifex, icis *m.*
Sardinya Sardinia, ae *f.*
sarp arduus, a, um
satın almak emere
satmak vendere
savaş pugna, ae *f.*
savaşmak confligere
sayısız innumerabilis, e
sebat constantia, ae *f.*
sen tu
serbest bırakmak dimittere
sert asper, aspera, asperum
servet divitiae, arum *f.*
sevinç laetitia, ae *f.*
sevk etmek ducere
sevmek diligere
Sicilya Sicilia, ae *f.*
silâhlar arma, orum *n.*
silâha sarılmak arma sumere
siz vos
sizin vester, vestra, vestrum
sığınmak confugere
sokmak deducere
sonra post *(akk.)*, postquam
sonunda tandem
sormak quaerere
söylemek dicere

su aqua, ae *f.*
sulh pax, pacis *f.*
Sulla Sulla, ae *m.*
sükûnet otium, ii *n.*
süratli celer, celeris, celere
sürmek (hayat) (vitam) agere
süs ornamentum, i *n.*
süvari equitatus, us *m.*

şafak aurora, ae *f.*
şair poeta, ae *m.*
şarap vinum, i *n.*
şehir oppidum, i *n.* urbs, urbis *f.*
şey res, rei *f.*
şiddetli vehemens, entis
şiir carmen, carminis *n.*
şükretmek gratias agere

talep etmek poscere
tanrı deus, i *m.*
tanrıça dea, ae *f.*
tapınak templum, i *n.*
tapmak colere *(akk.)*
tarafından a, ab *(abl.)*
tarih res gestae *f.*
tarla ager, agri *m.*
Tarquinius Tarquinius, ii *m.*
tasvir etmek describere
tatlı dulcis, e
tecrübe peritia, ae *f.*
tecrübeli peritus, a, um *(gen.)*
tehlike periculum, i *n.*
tehlikeli periculosus, a, um
tepe tumulus, i *m.*
terk etmek relinquere
teselli solacium, ii *n.*
teslim olmak se dedere
teşekkür etmek gratias agere

Tiberius Tiberius, ii *m.*
toplamak colligere
Troia Troia, ae *f.*

uyku somnus, i *m.*
uzak procul
uzun longus, a, um

ümit spes, spei *f.*
ün gloria, ae *f.*
ünlü clarus, a, um

vatan patria, ae *f.*
vaz geçmek desistere
vazife officium, ii *n.*
ve et, atque
Venus Venus, Veneris *f.*
vergi vectigal, alis *n.*
Vesta Vesta, ae *f.*
vücut corpus, corporis *n.*

yağmur pulvia, ae *f.*
yakmak comburere
yalnız . . değil — de non solum — sed etiam
yapmak facere
yapmamak (vazifesini) deesse (officio: *dat.*)
yaratık animal, alis *n.*

yardım etmek adesse
yardıma koşmak succurrere *(dat.)*
yardımcı kuvvetler auxilia, orum *n.*
yarın cras
yas luctus, us *m.*
yaz aestas, aestatis *f.*
yazmak scribere
yenmek vincere

yer locus, i *m.*
yeryüzü orbis terrarum *m.*
yıl annus, i *m.*
yolculuk iter, itineris *n.*
yoldaş comes, comitis *mf.*
Yunan Graecus, a, um
yüklemek imponere
yürümek (-ye doğru) accedere (ad ve *akk.*)
yürümek (üzerine) petere *(akk.)*, invadere (in ve *akk.*)
yüzünden propter *(akk.)*
zafer victoria, ae *f.*

zafer töreni triumphus, i *m.*
zaman tempus, oris *n.*
o zaman tum
zaptetmek capere
zararlı olmak obesse
zaruret necessitas, tatis *f.*
zavallı miser, misera, miserum
zengin opulentus, a, um. dives, divitis
zeytin ağacı oliva, ae *f.*
zira nam
zorunda kalmak cogi

INDEX VOCABULORUM

a, ab 2. A. 13 A. 24 B
abducere 11 A
abesse 7 B
absens 28 A
ac 6 A
accedere 4 B. 11 A
accidere 23 B
accipere 21 B
accipere cladem 22 B
accurrere 23 B
acer 24 A
acerbus 18 B
acies 12 B
acus 23 B
ad 1 B
addere 23 A
adducere 18 B. 20 B
adeo 16 B
adesse 7 B
aditus 9 A
adventus 9 A
adversarius 5 B
adversus (*adi.*) 12 A
adversus (*praep.*) 13 B
aedes 22 A
aedificium 22 B
aegrotus 16 B
aequus 22 A
aes 20 A
aes alienum 26 B
ager 6 A
agmen 21 A
agere 14 A. 19 A
agere causam 26 B
agere de 18 B
agere gratias 3 B
agere triumphum 3 B
agere vitam 6 B
id agere, ut 26 B
agricola 5 A
alea 21 A
alienigena 27 B
aliquando 6 A
aliter 2 A
alius 13 B
alere 16 B. 27 A
altitudo 28 A
altus 5 A
amarus 24 A
amica 1 A
amicitia 4 A
amicus 2 A
amittere 8 B
amoenus 4 A
animadvertere 22 B
animal 22 B
animus 2 A
in animo est 3 A
annus 7 B
annuus 14 A
anser 22 B
ante (*praep*) 2 B
ante (*adv.*) 15 B
antea 7 A
antiquus 4 A
anxius 27 B
apertus 18 A
apud 6 A
aqua 1 A
aquila 6 B
ara 2 B
arbor 18 A
arcessere 27 B
arcus 23 B
arduus 14 A
aridus 5 A
arma 4 B
armatus 17 B

ars 22 A
arx 22 B
ascendere 22 B
asper 6 B
aspicere 21 A
ascensus 26 B
ater 20 A
atque 3 B
auctoritas 18 A
audacia 8 B. 13 B
audax 26 A
autem 12 B
auxilia 13 A
auxilium 2 A
avaritia 4 B
avarus 15 A
avertere 11 B

barbarus 11 B
beatus 4 A
bellicus 12 B
bellum 2 A
bene 12 B
beneficium 22 A
benignus 4 A
bibere 10 A. 23 B
bis 8 B
bonus 4 A
bona 11 A
brevis 24 A

cadere 23 B
caecus 4 A
caedere 2 B. 22 B
caedes 22 B
caelum 2 B
campus 20 A
campus Martius 20 A
canis 22 B
capere 21 A
capere consilium 21 A
capere initium a 24 B
captivus 27 A
caput 20 A
carmen 20 A
carus 14 A
castra 2 A
causa 12 A
cautus 11 B
cedere 1 B
celer 25 B
celeritas 19 B
cernere 17 A
certus 17 A
ceteri 4 B
cingere 1 A. 13 B
circiter 23 B
circus 7 B
civilis 24 A
civis 22 A
civitas 18 B
clades 22 B
clam 11 B
clarus 4 A
classis 25 A
claudere 6 A
cognomen 20 B
cognoscere 4 A. 27 A
cogere 3 B. 4 B 19 A
colligere 19 B
colere 2 B. 6 A. 27 B
comburere 20 A
comes 14 B
comis 27 B
comitia 6 B
committere 15 A. 20 B
commodum 26 B
complures 28 A
comprehendere 7 A
concedere 25 B
concordia 12 A
condicio 18 B
conditor 14 A
condere 23 B
conficere 25 B
confidere 18 A
confligere 8 B
confugere 21 B
congruere 14 B
conicere 21 B
conicere in fugam 22 B
coniungere 8 B
conlusor 24 A
considere 11 B

1975 — Dördüncü Basılış — F. 9

consilium 3 A. 8 A. 13 B
conspicuus 11 B
constans 26 A
constantia 17 B
constituere 4 B. 22 B
consul 14 A
consulatus 9 A
consulere 10 A. 10 B. 17 B. 27 B
consultum 9 A
contemnere 3 A
contendere 4 B. 15 B. 25 B
contentus 4 A
contio 26 B
contra 3 A
copiae 1 B
cornu 9 B
corona 2 B
corpus 20 A
corrigere 11 A
corvus 11 B
cras 15 B
credere 12 A. 23 A
crescere 10 A. 28 B
cum (*praep.*) 1 A
cum (*coni.*) 11 A
cunctus 20 B
cupere 27 A
cur 3 A
cura 3 A
cursus 22 A
custodia 17 B
custos 22 B

de 8 A
dea 1 A
decimus 18 A
dedere (se) 25 B
deducere 13 B
deesse 7 B
defendere 3 B. 22 B
delcere 21 B
deinde 1 A
descendere 27 A
desistere 4 B. 28 A
destinatus 12 A
detegere 8 A
deus 2
dexter 6 B
dicere 8 A. 8 A
dicere dictatorem 14 A
dicio 19 B
dictator 14 A
dies 12 A
dies festus 12 A
difficilis 24 A
dignitas 23 A
diligere 1 A. 11 A
dimittere 8 A
dimittere spem 12 B
diruere 1 B
discedere 10 B
discere 1 A. 23 B
disciplina 14 B
discipulus 7 A
discordia 4 B
discrimen 20 B
disponere 17 B
diu 7 B
dives 26 B
dividere 4 B. 26 B
divinus 12 A
dolor 14 A
dolus 12 B
dominus 6 A
domus 9 B
donum 28 A
dubius 13 B
sine dubio 13 B
ducere 1 B. 8 A
ducere in matrimonium 8 A
via ducit 6 B
dulcis 24 A
dum 23 B
duo 20 A
durus 14 B
dux 14 B. 23 A

edere 10 B
edicere 14 B
edictum 14 B
educere 11 B
efficax 26 A

efficere 22 A
egregius 7 A
eicere 21 A
eligere 26 B
emere 11 A
enim 1 B
eo 13 B
epistula 1 A
eques 14 B
equester 24 A
equitatus 9 A
equus 11 B
ergo 16 A
et 1 A
et - et 2 B
etiam 2 B
eventus 27 B
ex 1 B
excedere 4 B. 11 A
excipere 21 B
excitus 22 B
excludere 18 B
exemplum 22 A
exercitus 9 A
exigere 3 B
exilium 21 A
expellere 4 B 25 A
exponere 27 B
exspectatio 27 B
exstruere 9 A
extra 14 B
exul 21 A

faber 6 A
facere 21 A
facile 3 B
facilis 24 A
facilitas 23 B
factum 6 A
fagus 5 A
fallere 17 B. 28 B
falsus 17 B
fama 23 B
fames 22 B
fatum 27 B
febris 22 A
fecundus 5 A
felix 26 A
femina 3 A
festus 12 A
fidelis 26 A
fides 12 B
fidus 4 B
filia 1 A
filius 2 A
finis 25 B
finitimus 5 A
firmus 17 A
flamma 2 B
flectere 18 B
flumen 12 B
fluvius 2 A
folium 16 B
forte 21 B
fortis 24 A
fortitudo 19 B
fortuna 4 A
fossa 2 A
frater 23 B
frumentum 6 A
frustra 3 A
fuga 22 B
fugere 21 A
fundamentum 2 A
fundere 2 B. 23 B
funus 20 A
fur 28 A

galea 11 B
gaudium 12 A
gener 6 A
gens 27 A
genus 20 B
gerere 6 B. 8 B
gerere (bellum) 9 B
gerere (rem) 12 B
gerere (rem bene) 15 A
gignere 12 A. 27 A
gladius 5 B
gloria 8 A
gratia 3 B
gratus 4 B. 21 B
gravis 24 A

hiberna 25 B
hic, haec, hoc 23 A
hiems 25 B
historia 1 A
hodie 1 A
homo 14 A
honor, honos 14 A
hora 28 A
hortus 2 A
hostis 22 B
humanitas 23 B
humanus 20 B
humus 5 A

iacere 21 A
iam 3 B. 8 B
ibi 2 B
idem, eadem, idem 27 A
idoneus 13 A
Idus 9 B
ignavus 12 B
ignis 22 A
ille, illa, illud 23 A
illudere 11 B
imago 18 A
imperator 20 A
imperitus 5 A
imperium 3 A
impetus 9 A
impiger 19 A
improvisus 25 B
de improviso 25 B
in (*praep. c. acc.*) 1 A
in (*praep. c. abl.*) 1 A
incendere 22 B
incertus 17 A
incidere 10 B
incipere 21 A
includere 18 A
incola 1 B
incolere 15 B
inde 3 B
indicere 8 B
indere 24 B
inesse 27 B
infelix 26 B
ingenium 10 A
ingens 26 B
inicere 21 A
inimica 3 B
inimicus 3 A
initium 18 A
iniuria 1 B
inopia 12 B
inops 26 B
inquit 3 B
insignis 24 B
institutum 26 B
instruere 12 B
instruere (armis) 17 B
insula 1 A
integritas 23 A
intellegere 4 A. 14 A
intentus 27 B
inter 4 B
interea 13 B
interesse 7 B
interficere 27 A
interim 13 B
interitus 9 A
interrumpere 21 B
intra 18 B
invadere 1 B. 8 B
inventor 23 A
invidia 7 B
invitus 28 B
ipse 21 A. 27 A
ira 28 A
iratus 14 B
is, ea, id 8 A
ita 22 B
itaque 1 B
iter 20 A
iucundus 5 A
iungere 21 B
ius 20 A
iustitia 2 A
iustus 4 A
iuvenis 22 B

labor 14 A
lacessere 27 A
lacrima 17 B
laedere 8 A
laetus 11 B
lapis 27 B
latitudo 28 A
latus 9 B
laurus 5 A
legatio 18 B
legatus 4 B. 13 A
legere 1 A. 19 A
legio 18 A
legionarius 6 B
levis 24 A
lex 18 A
libenter 7 B
liber 6 B
liber 6 B
liberi 8 A
libertas 24 A
lictor 14 B
lingua 1 A
litterae 2 A
locus 6 B
longe 7 B
longus 24 A
luctus 9 A
lucus 2 B
ludere 1 A. 10 B
ludus 7 B
luna 23 B
lusor 24 A
lux 18 A
luxuria 12 A
luxuriosus 26 B

maestus 7 B
magister 6 A
magistra 1 A
magistratus 9 A
magnificus 9 B
magnus 4 A
maiores 14 A
malum 18 A
malus 4 A
mansuetudo 23 A
manus 9 B
mare 22 A
mater 18 B
matrimonium 8 A
maturus 6 A
maxime 2 B
maximus 16 A
medicina 2 A
medicus 2 A
medius 22 B
melius 7 A
memor 26 B
memoria 14 A
mendax 28 B
mensis 22 B
metere 27 A
metuere 1 A. 28 A
metus 9 A
meus 4 A
miles 14 B
milia 22 A
militia 2 A
mille 9 A
minister 6 A
minuere 20 A. 22 A
miser 6 B
miseria 26 B
misericordia 23 A
mittere 3 A. 8 B
modestus 19 B
modus 24 A
mons 22 B
morbus 2 B
mors 28 B
mos 14 A
mox 3 B
mulier 18 B
multitudo 26 B
multum (*adv.*) 12 B
multus 4 A
mundus 2 A
munificentia 23 A
munus 21 B
murus 7 B
myrtus 6 B

nam 12 B

natalis 24 B
natura 4 A
natus 8 B
ante Christum natum 8 B
nauta 2 A
navis 22 A
-ne 1 A
ne (*adv.*) 10 A
ne (*coni.*) 10 B
ne.... quidem 28 B
necessarius 12 B
necesse est 24 A
necessitas 19 B
neglegere 10 A
negotium 16 A
nemo 11 B
neque 12 B
neque — neque 3 A
neque enim 13 B
nex 18 B
nihil 15 A
nimis 26 A
nimium 7 B
nisi 3 A
nobilis 26 B
nocturnus 22 A
nomen 20 A
non 1 A
non modo — sed etiam 4 B
nondum 19 A
nonne 18 A
nonnullus 14 B
noscere 10 A. 27 A
noster 6 B
notitia 18 A
notus 18 A
novus 19 B
nox 22 B
nubere 8 A
nudus 20 A
numerus 13 B
nunc 3 A
nunquam 2 A
nuntius 17 B
nusquam 15 B

obesse 7 B
obsidio 21 B
obsistere 11 B
obtingere 24 B
occidere 1 A. 23 B
occidere 24 A
orculus 11 B
odium 20 B
odorus 5 A
officium 7 B
olim 7 A
omen 27 B
omnis 24 A
onus 20 A
oppidanus 6 A
oppidum 2 A
opprimere 17 B
opus 20 A
opus est 20 A
ora 4 A
oraculum 10 B
oratio 18 A
orator 14 A
orbis 26 B
orbis terrarum 26 B
ordo 14 B
ornamentum 9 B
os 20 A
ostendere 1 B. 24 B
otium 3 B

pabulum 16 B
paene 13 B
par 26 B
paratus 8 B
parcere 3 A. 23 B
parere 28 B
pars 25 B
particeps 26 B
parvus 4 A
passus 9 A
pater 14 B
patria 1 B
pauci 4 A
paulo post 1 B
pauper 26 B
pax 18 B

peccatum 18 A
pectus 20 A
pecunia 3 B
pecus 21 B
peditatus 9 A
pellere 2 B
pendere 23 B
pensio 22 A
per 6 B. 16 A
peragere 19 B
perducere 17 B
perfidia 12 B
perfidus 12 B
pergere 18 B
periculum 2 A
peritia 15 A
peritus 5 A
perlegere 19 B
permittere 3 A. 10 B
pernicies 12 A
pes 20 A
petere 2 A. 3 B. 27 A
philosophia 2 A
philosophus 10 B
pila 20 A
pila 24 A
pilum 5 B
pinus 5 A
pius 5 A
planities 12 B
plebs 18 A
plenus 9 A
plurimus 7 B
plus 16 A
pluvia 9 B
poema 24 A
poena 7 A
poeta 1 A
ponere 11 A. 27 A
pons 21 B
populus 3 B
populus 5 A
porta 6 A
portendere 27 B
porticus 9 B
portus 9 A
poscere 28 B

posse 16 A
post 3 B
postea 20 A
posterus 19 B
postquam 8 B
potens 26 B
praeceptor 18 A
praeceptum 26 A
praeclarus 6 A
praeda 25 B
praeesse 7 B
praefectus 9 B
praemium 12 B
praescribere 10 B
praesens 28 A
praeter 26 B
praeterea 17 B
praetorium 15 B
preces 18 B
premere 4 B. 17 A
pretium 21 B
primum 28 B
primus 13 B
principium 14 A
priscus 19 B
pristinus 26 B
pro 13 B
probitas 19 B
probus 16 A
procedere 11 B
prodesse 16 A
proelium 8 B
proinde 11 B
promittere 8 B
propinquus 13 B
propitius 21 B
propter 17 B
propterea 19 B
protegere 3 B
provincia 23 A
proximus 17 B
prudens 26 A
publicus 12 A. 18 A
puella 1 A
puer 6 A
a pueris 6 B
pugna 5 B

pulcher 6 B
purus 21 A

quaerere 27 B
quam 16 A
quamquam 12 B
quando (*coni.*) 27 B
quartus 11 B
quattuordecim 22 A
- que 2 A
qui, quae, quod (*rel.*) 15 A
qui, quae, quod (*int.*) 5 B
quid 1 A
quidquid 26 A
quies 18 A
quindecim 23 B
quinquaginta 2 A
quis, quid 5 B
quisque 6 A
quo (rel.) 15 B
quod 7 A
quondam 24 B
quot 20 A

recedere 8 B
recipere 21 A
se recipere 21 B
rectus 21 A
reddere 3 B. 28 B
redigere 19 B
reducere 8 B
regere 2 A. 8 A
regina 3 B
regio 21 B
regius 20 B
regnum 2 A
regulus 4 B
relinquere 3 A. 21 B
reliquiae 7 B
remittere 18 B
repellere 22 A
repetere 15 B
reprehendere 7 A
res 12 A
res adversae 12 A
res gestae 12 A
res publica 12 A
res secundae 12 A
rescribere 20 A
resistere 1 B. 25 A
respicere 26 A
responsum 18 B
restituere 14 B
rex 14 A
ripa 5 A
risus 16 A
rumor 17 B
rumpere 23 B
rursus 25 B
rus 21 B
rusticus 5 A

sacer 6 B
sacerdos 18 B
saeculum 8 B
saepe 2 B
saevitia 4 B
saevus 9 A
sagitta 1 A
salus 18 A
saltus 19 B
salvus 5 B
sanus 26 B
sapientia 16 A
satis 11 B
scelus 20 B
schola 1 A
scribere 1 A. 8 A
scriptor 18 B
scutum 6 B
secedere 18 B
secundum 14 A
secundus 12 A. 17 A
sed 1 B
sedulus 7 A
semper 7 A
sempiternus 4 A
senatus 9 A
senex 23 B
sensus 9 A
sententia 17 B
septem 1 A

septimus 20 B
serere 27 A
sermo 18 A
sero 27 A
servitus 18 B
servus 7 A
sescenti 20 A
severitas 23 A
severus 12 A
sextus 20 A
si 3 A
sicut 4 A
silentium 22 B
silva 1 A
simplex 26 A
simulacrum 23 A
sine 2 A
sinister 6 B
sitis 22 A
situs 22 A
socer 6 A
societas 18 A
socius 3 B
sol 24 A
solum 26 B
solus 21 B
solvere 22 A
spectaculum 7 B
spes 12 B
spiritus 26 B
splendidus 7 B
statim 3 A
statio 21 B
statua 2 B
status 26 B
stella 5 A
strenuus 7 B
studium 27 B
stultus 16 A
suavis 24 A
sub (*praep. c. acc.*) 6 A
sub (*praep. c. abl.*) 14 A
subigere 19 A
subito 11 B
succurrere 4 B. 25 A
sumere 14 B
sumere (*supplicium.*) 14 B
summus 2 B
superbia 3 B
superbus 4 B
superesse 7 B
supplicium 14 B
supremus 18 A
surgere 16 B
suus 4 A

tam 16 B
tamen 12 B
tandem 8 B
tangere 23 B
tantum 7 B
tantus 16 B
taurus 9 B
tegere 11 B
telum 5 B
templum 2 B
tempus 20 B
tendere 9 B. 23 B
tener 6 B
ter 9 A
terra 1 A
terror 14 B
tertius 8 B
theatrum 4 A
timor 17 B
tot 17 B
tradere 14 B. 18 B
traducere 8 B
traicere 21 A
trans 15 B
transcendere 3 B
transfigere 11 B
tres 20 A
tribunus 11 B
tribunus plebis 18 A
tributum 4 B
triumphus 3 B
triumvir 6 A
tum 3 B
tumulus 13 B
turris 22 A
tuus A
tyrannus A

ubi (*int.*) 4 A
ubi (*rel.*) 15 B
ubique 15 B
ultimus 27 B
umbra 5 A
una 3 B
unde (*rel.*) 15 B
undique 1 A
unicus 13 B
universus 13 B
unus 11 B
urbs 22 A
usque 11 A
ut (*consecutivum*) 16 B
ut (*finale*) 10 B
ut (gibi) 24 B
uxor 18 B

vadere 1 A
valde 11 A
validus 4 B
vallum 2 A
vehemens 26 B
vendere 23 B
ventus 2 A
verbum 8 A
veritas 26 A
versus 27 B
verus 4 A
vesper 6 A
vester 6 B
veteranus 6 A
vetus 26 B
via 1 B
victima 2 B
victoria 3 B
victus 4 B
vincere 1 B.19 A
vinculum 18 A
vinum 2 B
violentus 11 B
vir 6 A
virtus 18 A
vis 22 A
vita 1 A
vitium 4 A
vivere 2 A. 10 A
vix 16 B
vox 18 B
vulgus 5 A
vulnus 21 B
vultus 9 A

NOMINA PROPRIA

Aegyptius 3 B
Aegyptus 5 A
Aeneas 20 A
Aequi 19 B
Aesculapius 2 A
Agrippa 9 A
Alexander 6 A
Alexandria 9 A
Allia 22 B
Antiochus 11 A
Antonius 3 B
Apollo 3 B 14 A
Appia (via) 17 B
Aprilis 24 B
Arabia 5 A
Ariovistus 4 B
Aristoteles 14 A
Athenae 1 B
Attalus 27 B
Attica 1 B
Augustus 7 B
Augustus (mensis) 24 B

Bibulus 27 A

Q. Caedicius 13 B
Caesar 4 B
Caesar Octavianus 3 B

Camillus 11 B
Caninius 28 B
Cannae 17 B
Catilina 8 A
Cato (senex) 23 B
Cato 23 A
Cherusci 10 B
Christus 8 B
Cicero 8 A
Claudius 22 A
Cleopatra 3 B
Clusini 20 B
Clusium 20 B
Coriolanus 18 B
Corioli 21 A
Crassus 28 B
Cremona 6 A
Cybela 5 A

December 24 B
P. Decius Mus 14 B
Delphi 10 B
Demosthenes 14 A
Diana 1 A

Ennius 7 A
Ephesus 5 A
Ephialtes 1 B
Epicurus 24 A
Epirus 8 B
Etruscus 20 B

Q. Fabius Maximus 17 B
Falerii 12 B
Falisci 12 B
Februarius 24 B

Galli 4 B
Gallia 4 B
Gallicus 8 A
Germani 4 B
Germania 15 A
Germanicus 10 B
Germanicus (*adj.*) 15 A
Tib. Gracchus 26 B
Graecia 1 A
Graecus 2 A. 5 A

Hadriaticum (mare) 22 A
Haedui 4 B
Hannibal 10 B
Hellespontus 11 A
Helvetius, Helvetii 15 B
Hercules 14 A
Hispania 20 A
Horatius 24 B
Horatius Cocles 21 B

Ianiculum 21 B
Ianuarius 24 B
Idaeus 27 B
Ionia 4 A
Italia 1 A
Iulius 24 B
Iunius 24 B
Iuno 22 B
Iuppiter 2 B

Labienus 15 B
Latina (via) 17 B
Latinus 4 A
Leonidas 1 B
Livia 8 A
Livius 12 A

Magnesia 11 A
Maius 9 B. 24 B
Manlianus 14 B
T. Manlius Torquatus 14 B
Manlius 22 B
Cn. Marcius Coriolanus 18 B
Marcus Aurelius 24 B
Mars 2 B
Martius 24 B
Martius (campus) 20 A
Mausoleum 20 A
Mercurius 9 B
Musae 1 A

Neptunus 2 B
Nervii 25 B
Nioba 1 A
November 24 B

October 24 B
Ostia 22 A

Paestum 7 B
Pantheum 9 A
Pausania 28 B
Persae 1 B
Pessinus 27 B
Pharsalus 15 B
Pharus 9 A
Phrygia 27 B
Plataeae 28 B
Plato 18 A
Poeni 3 A
Pompeiani 16 B
Pompeius 6 A
Porsenna 20 B
Priamus 2 A
Ptolemaeus Philadelphus 9 A
Punicus 13 B
Pyrrhus 8 B

Quinctilis 24 B

Remus 23 B
Rhenus 9 B
Rhodus 5 A
Roma 8 B
Romanus, Romani 2 A. 4 A
Romulus 14 A
Rubico 21 A

Saguntinus 3 A
Saguntum 3 A
September 24 B
Sequani 4 B
Sextilis 24 B
Sibyllinus 27 B
Sicilia 13 B
Solo 21 A
Suebi 4 B
Sugambri 21 A
Syracusae 9 B

Tarentinus, Tarentini 8 B
Tarentum 8 B
Tarquinius 20 B
Themistocles 1 B
Thermopylae 1 B
Thessalia 15 B
Tiberinus 2 B
Tiberis 22 A
Tiberius 10 B
Tyrrhenum (mare) 22 A

Valerius 11 B
Venus 6 B
Vergilius 24 B
Verres 23 B
Veturia 18 B
Volsci 18 B
Volumnia 18 B
Vulcanus 2 B